

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

EBEVEYN VE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÜSTÜN
YETENEKLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK ALGILARI: KARMA
YÖNTEM ARAŞTIRMASI

Yüksek Lisans Tezi

NURCAN GÜNER ÖZGÜR

AMASYA

Şubat-2025

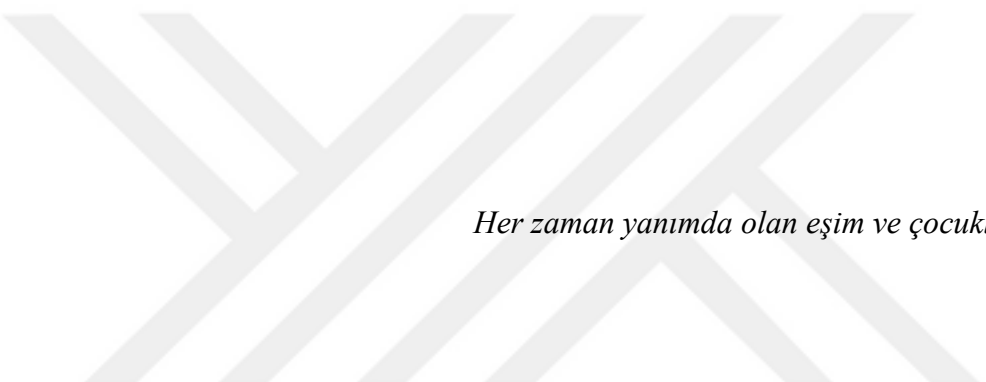
T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

EBEVEYN VE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÜSTÜN
YETENEKLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK ALGILARI: KARMA
YÖNTEM ARAŞTIRMASI

Hazırlayan
Nuran GÜNER ÖZGÜR

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Murat GÖKDERE

AMASYA – 2025

Her zaman yanımda olan eşim ve çocuklarıma...

TEZ ONAY SAYFASI

Nurcan GÜNER ÖZGÜR tarafından hazırlanan “EBEVEYN VE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK ALGILARI: KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMASI” başlıklı çalışma aşağıdaki jüri tarafından .../.../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oyçokluğu ile Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman : Prof. Dr. Murat GÖKDERE

.....

Üye : Prof. Dr. Tülay ŞENEL ÇORUHLU

.....

Üye : Doç. Dr. Neşe KUTLU ABU

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .../.../.....

.....

Doç. Dr. Hadi BELGE

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN SAYFASI

Tezimin içerdği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

....../....../.....

Nurcan GÜNER ÖZGÜR

İmza

ÖZET

EBEVEYN VE SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK ALGILARI: KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMASI

Nurcan GÜNER ÖZGÜR

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Şubat/2025

Danışman: Prof. Dr. Murat GÖKDERE

Bu araştırmanın amacı, ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarını belirlemektir. Bu çalışmada karma araştırma yöntemlerinden yakınsayan paralel karma desen kullanılmıştır. Araştırmanın, ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarını belirlemek amacıyla ölçek uygulanan kısım nicel boyutunu, görüşme formu yapılan kısmı nitel boyutunu oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel boyutunda tarama modeli, nitel boyutunda ise olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Samsun ili Çarşamba ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilkokullarda görev yapan 189 sınıf öğretmeni ve bu okullardaki öğrenim gören öğrencilerinin 236 ebeveyn oluşturmuştur. 2023-2024 eğitim öğretim yılı güz döneminde tesadüfi örnekleme yöntemiyle Çarşamba ilçesinde ilkokullarda görev yapan 151 sınıf öğretmeni ve 198 ebeveyn ile nicel verilere, 38 sınıf öğretmeni ve 38 ebeveyn ile nitel verilere ulaşılmıştır. Veri toplama aracı Demirok ve Özcan (2016) tarafından geliştirilen “*Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Ölçeği*” ve araştırmacı tarafından oluşturulan “*Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu*” kullanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ait analizleri, frekans ve yüzdelik olarak verilmiştir. Nicel verilerin analizinde SPSS 25 paket program kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyete göre algılarının değişip değişmediği “*t-testi*” ile bulunmaya çalışılmıştır. Ebeveynlerin yaş, eğitim seviyesi ve meslek gruplarına göre; sınıf öğretmenlerinin yaş, hizmet süresi ve eğitim durumuna göre farklı olup olmadığını analiz etmek için ANOVA kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde Nvivo 14 programı kullanılarak oluşturulan kategoriler ve kodlar, model üzerinde frekansları gösterilerek sunulmuştur. Araştırma sonucunda katılımcıların üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının yüksek olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin ölçeğin alt boyutlarına verdikleri cevaplar değişkenlik gösterirken, ebeveynlerin algı ölçeği alt boyutuna verdiği cevaplar benzerlik göstermektedir. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyete göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği, öğrenme istekliliği ve kişilik özellikleri alt boyutunda kadın

öğretmenlerin lehine anlamlı olduğu ve bu farkın orta etki büyüklüğüne sahip olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeğinde yaş, hizmet süresi ve mezuniyet gruplarına göre; ebeveyleerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve meslek gruplarına göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Nitel araştırma verilerine göre üstün yetenekli çocuklara normal eğitim veren kurumların uygun olmadığı düşüncesiyle bu çocukların özel eğitim alması gerektiği belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklarla ilgili eğitimlere ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda normal eğitim kurumlarının üstün yetenekli çocuklar için daha işlevsel hale getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Üstün yetenekli çocuklara özel eğitim veren kurumların etkililiğini artırmak adına eksiklerinin giderilmesi ve üstün yetenekli çocukların eğitimlerine yönelik kalıcı politikalar oluşturulması için çalışmaların yapılması gerektiği şeklinde öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: algı, ebeveynler, üstün yetenekli çocuklar, sınıf öğretmenleri.

ABSTRACT

PARENT' AND CLASSROOM TEACHERS' PERCEPTIONS OF GIFTED CHILDREN: A MIXED METHOD STUDY

Nurcan GÜNER ÖZGÜR

Amasya University, Institute of Social Science

Department of Elementary Education, M.A., February/2025

Supervisor: Prof. Dr. Murat GÖKDERE

The aim of this study is to determine the perceptions of parents and classroom teachers towards gifted children. In this research, convergent parallel mixed design, which is one of the mixed research methods, was used. The quantitative dimension of the research consists of the part of the scale applied to determine the perceptions of parents and classroom teachers towards gifted children, and the qualitative dimension of the research consists of the part of the interview form. The survey model was used in the quantitative dimension of the research, and the phenomenology design was used in the qualitative dimension. The study group of the research consisted of 189 classroom teachers working in official primary schools affiliated to the Ministry of National Education in Çarşamba district of Samsun province and the 236 parents of the students studying in these schools. Quantitative data were obtained from 151 classroom teachers and 198 parents and qualitative data were obtained from 38 classroom teachers and 38 parents in the fall semester of the 2023-2024 academic year by random sampling method. The data collection tool was the “Perception Scale for Gifted Students” developed by Demirok and Özcan (2016) and the “Semi-structured Interview Form” created by the researcher. Analyses of the demographic characteristics of the participants are given as frequencies and percentages. SPSS 25 package program was used in the analysis of quantitative data. “t-test” was used to find out whether the participants' perceptions changed according to gender. ANOVA was used to analyze whether there were differences according to the age, education level and occupational groups of the parents and the age, length of service and education level of the classroom teachers. In the analysis of qualitative data, categories and codes created using Nvivo 14 program were presented by showing their frequencies on the model. As a result of the study, it was seen that the participants had high perceptions of gifted students. While classroom teachers' responses to the sub-dimensions of the scale varied, parents' responses to the perception scale sub-dimension were similar. It was determined that there was a significant difference in the perception scale of classroom

teachers towards gifted students according to gender in the sub-dimensions of willingness to learn and personality traits in favor of female teachers and this difference had a medium effect size. There was no significant difference in the perception scale of classroom teachers towards gifted students according to age, length of service and graduation groups; and no significant difference was observed according to gender, age, educational status and occupational groups of parents. According to the qualitative research data, it was determined that gifted children should receive special education, since institutions providing regular education are not suitable for gifted children. In addition, it was determined that parents and classroom teachers need training on gifted children. As a result of the research, it was emphasized that regular education institutions should be made more functional for gifted children. In order to increase the effectiveness of institutions providing special education for gifted children, it was suggested that studies should be carried out to eliminate their deficiencies and to establish permanent policies for the education of gifted children.

Keywords: classroom teachers, gifted children, parents, perception.

ÖN SÖZ

Başlangıçta beni bu alanda merak duygusu uyandırarak farkındalık sağlamama yardımcı olan öğrencilerime, Bilim ve Sanat Merkeziyle tanışmama vesile olan kızıma ve bu fırsatı sunarak bu alanda ilerlememe imkân tanıyan, çalışmamın yürütülmesinde ve sonuçlandırılmasında sabırla ilerlememi sağlayarak yol gösteren değerli danışman hocam Prof. Dr. Murat GÖKDERE'ye sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu süreçte desteklerini esirgemeyen okul müdürüm Tuncay ZEREN'e ve işlerimi kolaylaştırarak bu sürecin yürütülmesine katkı sağlayan öğretmen arkadaşlarıma, öğrenci ebeveynlerine ve okul idarecilerine çok teşekkür ediyorum.

Tezimin tüm aşamasının şahidi olan ve benden desteğini esirgemeyerek çalışabilmem için her türlü kolaylığı sağlayarak bana güç veren sevgili eşim Bilal ÖZGÜR'e, kızlarım Zeynep ve Elif'e sonsuz teşekkürler.

Nurcan GÜNER ÖZGÜR

17/12/2024

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN SAYFASI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ	vi
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiii

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	6
1.6. Tanımlar	6

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1. Üstün Zekâ Kavramı	8
2.2. Üstün Yetenek Kavramı	9
2.3. Üstün Zeka ve Üstün Yetenek Kuramları	10
2.3.1. Gardner'in Çoklu Zekâ Kuramı	10
2.3.2. Renzulli'nin Üç Halka Kuramı	11
2.3.3. Sternberg ve Zhang'ın Beşgen Kuramı.....	12
2.3.4. Tannenbaum'ın Yıldız Modeli	13
2.4. Üstün Yetenekli Çocukların Özellikleri.....	14
2.5. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminin Önemi.....	17
2.6. Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Yanlış Algılar.....	18
2.7. Üstün Yetenekli Çocukları Tanılama.....	19
2.8. Zekâ Bölümü ve Zeka Sınıflandırılması	20

2.9. Zeka Testleri.....	21
2.9.1. Grup Zekâ Testleri	22
2.9.2. Grup Başarı Testleri	22
2.9.3. Kişisel Zekâ Testleri	22
2.9.4. Yaratıcılık Testleri	23
2.10. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Kullanılan Öğretim Yaklaşımları	23
2.10.1. Hızlandırma.....	24
2.10.2. Zenginleştirme.....	25
2.10.3. Gruplama.....	26
2.11. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminin Tarihçesi	26
2.12. Türkiye’de Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminin Tarihçesi	27
2.13. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Sürecinde Ebeveynler	31
2.14. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenleri	34
2.15. İlgili Çalışmalar.....	37
2.15.1. Ulusal Çalışmalar	37
2.15.2. Uluslararası Çalışmalar	42

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	48
3.1. Araştırmanın Modeli	48
3.2. Çalışma Grubu	49
3.3. Veri Toplama Araçları	53
3.3.1. Nicel Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı	53
3.3.2. Nitel Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı	54
3.4. Verilerin Toplanması	54
3.4.1. Nicel Veri Analizleri	55
3.4.2. Nitel Veri Analizleri.....	55

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR	57
4.1. Ebeveynlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Algı Ölçeği Bulguları.....	57
4.1.1. Ebeveynlerin Algı Ölçeğinden Toplanan Verilere Ait Nicel Bulguları.....	58
4.1.2. Sınıf Öğretmenlerinin Algı Ölçeğinden Toplanan Verilere Ait Nicel Bulgular	68
4.2. Ebeveynlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşme Formu Bulguları	77
4.2.1. Ebeveynlerin Görüşme Formundan Elde Edilerin Verilere Ait Nitel Bulguları	78
4.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşme Formuna Ait Bulguları	91

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA	108
5.1. Nicel Araştırma Bulgularının Tartışılması.....	108
5.1.1. Sınıf Öğretmenlerinin Algı Ölçeğine Ait Bulgularının Tartışılması	108
5.1.2. Ebeveynlerin Algı Ölçeğine Ait Bulgularının Tartışılması	111
5.2. Nitel Araştırma Bulgularının Tartışılması	113
5.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşme Formuna Ait Bulgularının Tartışılması	113
5.2.2. Ebeveynlerin Görüşme Formuna Ait Bulguların Tartışılması	117

VI. BÖLÜM

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	122
6.1. Algı Ölçeğinden Elde Edilen Sonuçlar	122
6.2. Görüşme Formundan Elde Edilen Sonuçlar.....	123
6.3. Öneriler	126
KAYNAKÇA.....	128
EKLER.....	138
Ek 1. Ebeveynlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel Bilgi Formu	139
Ek 2. Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Algı Ölçeği	140
Ek 3. Ebeveyn ve Sınıf Öğretmeni Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	141
Ek 4. Ölçek İzinleri	142
Ek 5. Tez İlçe Araştırma Uygulama İzni	143
Ek 6. Tez İl Araştırma Uygulama İzni	144
Ek 7. Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurul İzni.....	145
ÖZ GEÇMİŞ	146

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Dünya Sağlık Örgütü Zekâ Sınıflaması.....	21
Tablo 2. Çalışma Grubu Ölçek ve Görüşme Sayıları	49
Tablo 3. Ölçeğe Katılan Ebeveynlerin Demografik Özellikleri	50
Tablo 4. Ölçeğe Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri	51
Tablo 5. Görüşmeye Katılan Ebeveynlerin Demografik Özellikleri	52
Tablo 6. Görüşmeye Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri	52
Tablo 7. Ebeveynlere ve Sınıf Öğretmenlerine Göre Özel Eğitimin Gerekliliği.....	57
Tablo 8. Ebeveynlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekliliğe Yönelik Eğitim Alma Durumu	58
Tablo 9. Ebeveynlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklara İlişkin Yanıtları	58
Tablo 10. Ebeveynlerin Algı Ölçeğindeki Puanların Normallik Dağılımı	59
Tablo 11. Ebeveynlerin Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarının Betimsel İstatistik Sonuçları.....	59
Tablo 12. Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait t-testi Sonuçları	60
Tablo 13. Ebeveynlerin Yaş Gruplarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	61
Tablo 14. Ebeveynlerin Yaş Gruplarına Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları	62
Tablo 15. Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	63
Tablo 16. Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları	64
Tablo 17. Ebeveynlerin Meslek Gruplarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	65
Tablo 18. Ebeveynlerin Meslek Grubuna Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları	67
Tablo 19. Sınıf Öğretmenlerinin Algı Ölçeğindeki Puanların Normallik Dağılımı	69
Tablo 20. Sınıf Öğretmenlerin Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarının Betimsel İstatistik Sonuçları	69
Tablo 21. Sınıf Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait t-testi Sonuçları	70
Tablo 22. Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	71

Tablo 23. Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları.....	72
Tablo 24. Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Süresine Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	73
Tablo 25. Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Süresine Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları.....	74
Tablo 26. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	75
Tablo 27. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Durumuna Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları.....	76
Tablo 28. Ebeveynlere ve Sınıf Öğretmenlerine Göre Özel Eğitimin Gerekliliği.....	77
Tablo 29. Ebeveyn ve Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuğa Sahip Olma Tercihi .	77

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Renzulli'nin Üç Halka Kuramı.....	12
Şekil 2. Sternberg ve Zhang'ın Beşgen Kuramı	12
Şekil 3. Tannenbaum'ın Yıldız Modeli	14
Şekil 8. Ebeveynlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri Kelime Bulutu	78
Şekil 9. Ebeveynlerin Çocuklarının Üstün Yetenekli Olma Tercihi.....	78
Şekil 10. Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Çocukları Ayıran Özellikleri	80
Şekil 11.Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Çocukların Özel Eğitim İhtiyacı.....	81
Şekil 12. Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Çocuklara Sunulması Gereken İmkanlar	83
Şekil 13. Ebeveynlerin Üstün Yetenekli Çocuklar İçin Okul ve Öğretmen Tercihleri	85
Şekil 14. Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Çocuklara Sunulan Eğitimin Yeterliliği	87
Şekil 15.Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Çocukların Akademik Başarısızlık Nedenleri ..	88
Şekil 16. Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Kişiler	90
Şekil 17. Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri Kelime Bulutu.....	91
Şekil 18. Sınıf öğretmenlerinin Çocuklarının Üstün Yetenekli Olma Tercihi.....	92
Şekil 19. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Çocukları Ayıran Özellikleri	94
Şekil 20. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Çocukların Özel Eğitim İhtiyacı	96
Şekil 21. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Çocuklara Sunulması Gereken İmkanlar	98
Şekil 22. Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklar İçin Okul ve Öğretmen Tercihleri	100
Şekil 23. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Çocuklara Sunulan Eğitim Yeterliliği	102
Şekil 24. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Çocukların Akademik Başarısızlık Nedenleri.....	104
Şekil 25. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Kişiler	106

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
BİLSEM	Bilim ve Sanat Merkezi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MGK	Milli Güvenlik Konseyi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	Türk Dil Kurumu
ZB	Zekâ Bölümü
SPSS	İstatistik Programı
K1,K2...	Görüşmeye Katılım Sağlayan Ebeveynler
Ö1, Ö2..	Görüşmeye Katılım Sağlayan Sınıf Öğretmenleri

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bilgiyi kullanabilme ile ülkelerin gelişmişlik düzeyi arasında paralellik bulunmaktadır. Bilgiyi işlerken aklı ön plana çıkaran eğitim sistemlerinin, küreselleşen dünyadaki ülkelerin geleceğini şekillendirdiği düşüncesi ön plandadır. Bu açıdan bakıldığında kişilerin; eğitimin tüm kademelerinde kişisel özellik ve ihtiyaçları dikkate alınarak bir gelişme göstermeleri, toplum içerisinde üzerlerine düşen görevleri yaparken aktif bir tavır sergilemeleri eğitimde kalitenin artması adına oldukça önemlidir (Aslan, 2016). Bu gelişim alanlarına bir bütün olarak yaklaşılarak destek sağlanması, kişilerin yeteneklerinin en yüksek seviyede gelişim göstermesi, sonrasında da bu elde edilen kaynakları toplum hizmetine sunup etkin ve en çok yarar sağlayacak şekilde kullanılması da bu sürecin önemine işaret etmektedir (Özden, 2015).

Kişilerin doğumdan itibaren beceri ve yeteneklerinin, o kişinin kendisi veya içinde bulunduğu toplumun faydası için en yüksek verimi alacak tarzda kullanmasına imkân veren sürece “*eğitim*” denir (Şayir, 2015). Bir toplumun içinde yer alan bu kişilerin bilgi ve becerilerinin ortaya çıkarılma şansı, bu yetenek ve beceriler kişiden kişiye farklılık arz edeceği için genel geçer kurallarla hemen fark edilmeyebilir. Daha ötesi bazı kişiler toplumun alışık olduğu davranış kalıplarına uyum sağlamadığı için bu kişiler anormal kişilik sergileyenler olarak kategorize edilir (Çepni, Gökdere, ve Küçük, 2004). Eğer üstün yetenekli çocuklar, doğru ve etkili yöntemlerle belirlenmez ve yeteneklerine uygun olarak eğitim programları ile eğitim görmezse bu çocukların içinde bulunduğu topluma zarar veren bir kişi haline gelme ihtimali yüksek olacaktır. Bundan dolayı üstün yetenekli çocuklar yeteneklerini geliştirebilecekleri eğitim ortamlarına sahip olmalıdır (Gökdere ve Çepni, 2003).

Bedensel, anlık ve toplumsal gelişim yönleriyle kendisine ayrıcalık tanınan ve mevcut eğitim faaliyetlerinin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz olduğu çocuklara yönelik olarak verilen eğitim hizmetlerine “*özel eğitim*” denir (Gökdere, 2004). Başka bir deyişle özel eğitim; zihin ve beden gelişimi yönlerinden eğitim faaliyetlerinin kendisinden beklediği yeterliliklere cevap vermesi kendi yaşıtlarına göre yoğun bir şekilde farklı olduğu gözlenen kişilerin eğitim ihtiyaçları ile sosyal ihtiyaçlarının karşılanması için geliştirilen eğitim programlarının, bu alanda ihtiyaç duyulan niteliklere sahip eğitimleri almış kişiler tarafından uygun şartlarda ve uygun ortamlarda yürütülmesine verilen addır (Milli Eğitim Bakanlığı

[MEB], 2020). Çocukların kendi yeteneklerini geliştirebilmeleri ve en üst düzeyde potansiyellerinin kullanmaları için yapılacak olan eğitim, ayırım olmaksızın her çocuğun hakkıdır (MEB, 2012). Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42. Maddesinde “*Devlet durumları sebebiyle özel eğitim ve öğrenme ihtiyacı olanları topluma yararlı kılmak için gerekli tedbirleri alır*” ifadesiyle üstün yetenekli çocukların eğitim hakkı devlet tarafından güvence altına alınmıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 1982).

Bir çocuğun özel eğitim ihtiyacı duyduğu ifade edildiği zaman toplum genelinde büyük bir çoğunluk yeterlilik yönünden akranlarından alt seviyelerde kalan çocukları anlamaktadır. Oysaki normal seviye olarak değerlendirilen seviyenin altı kadar bu seviyenin üstünde olan ve üstün yetenekli olarak adlandırılan çocuklar da özel eğitime ihtiyaç duymaktadır (Gökdere, 2004). Ancak normal seviyenin üstünde olarak değerlendirilen üstün yetenekli çocukların özel eğitime ihtiyaç duyduğu bilinmesine rağmen bu grupta yer alan çocuklar özel eğitim programlarından yeterince yararlanamamaktadır. Bu çocukların özel eğitim ihtiyaçları geri plana atılmaktadır (Özdemir, 2017). Üstün yetenekli çocukların geri planda tutulmasındaki en büyük nedenler, ebeveynlerin ve eğitimcilerin üstün yetenekli çocuklara yönelik yaklaşımları, üstün yetenekli çocukların ihtiyaçları konusunda bilgi eksikliğinin olması ve üstün yetenekli çocukların bilgiye kendi başına ulaşabileceği algısının hakim olmasıdır. Üstün yetenekli çocuklara yönelik bu yanlış algılar ortadan kaldırılmalı ve üstün yetenekli çocuklar yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi ve gelişimlerine en uygun eğitimi almaları sağlanmalıdır (Yılmaz Demirel, 2021).

Üstün yetenekli çocukların değerlendirilmesi ve bu çocuklardan en üst düzeyde fayda sağlanabilmesi için onların ailelerinin ve onlara eğitim veren öğretmenlerin bu çocukların gelişim özelliklerini ve karakter yapıları hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir (Alemdar, 2009). Onlara, seviyelerine göre bir eğitim verilmesi hem üstün yetenekli çocukların doğasına uygun olacak hem de bu çocukların yetenek ve beceri açısından potansiyellerinin ortaya çıkmasını sağlayacaktır (Susam, 2012). Üstün yetenekli çocuklar potansiyelleri ve yetenekleri doğrultusunda eğitim aldıklarında ülkelerin geleceğini şekillendirecek konuma gelebilirler. Potansiyeli değerlendirilen üstün yetenekli her çocuk yalnızca ülkesine değil bütün insanlığa fayda sağlayacaktır (MEB, 2012). Gelişime önem veren ABD, Almanya, Çin, Finlandiya, Avustralya gibi üstün yetenekli çocukların eğitimi konusunda uzun zamandır çaba harcayan ülkelerin ekonomik, kültürel, sosyal alanlarda ön planda olmaları bu süreci etkili bir şekilde ilerlettiğini gösterir (Şayir, 2015). Ülkemizde ise üstün yetenekli çocuklarla ilgili birçok düzenleme yapılmasına rağmen üstün yeteneklilerin eğitim seviyesi istenilen düzeye ulaşılamamıştır (MEB, 2012). Ayrıca tüm bu çalışmalar devam ederken özel eğitim

ortamlarının materyal anlamında yeterli düzeye ulaşamadığı ve üstün yetenekli öğrencilerin sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılımlarının yeterli olmadığı tespit edilmiştir (MEB, 2023a).

1.1. Problem Durumu

Üstün yetenekli çocukların erken tanınıp uygun bir şekilde yeteneklerine göre eğitilmesi için öncelikle fark edilmeleri gerekmektedir. Bu sebeple ebeveynlerin ve öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili yeterlilikleri ve üstün yetenekli çocukların eğitimlerine yönelik algıları önem teşkil etmektedir (Gerçek Abanoz, 2021). Eğitim almaya başlayan üstün yetenekli çocuğun kalıtımla gelen potansiyelini geliştirebilmek için bilinçli ebeveynlere ihtiyaç vardır. Bu bilinçli ebeveynlerle zengin bir çevrede yetişen çocukların eğitim ortamına geldiklerinde de doğru yönlendirilmeleri gerekmektedir (Şayir, 2015). Üstün yetenekli çocuklar, doğru yönlendirme sayesinde ya birilerinin desteğiyle potansiyellerini açığa çıkarır ya da kendi çabalarıyla yeteneklerini ortaya koyabilirler (Baykoç Dönmez, 2012). Doğru yönlendirilmeyen üstün yetenekli çocuklar toplum içinde kaybolup gider (Ekinci, 2002) ya da kötü bir ortamda yaşadıysa topluma zarar veren bir konuma gelebilir (Tekden, 2017).

Toplumdaki örnekler bakıldığında Küçük Paplo Picasso'nun okula düzenli olarak gidemediği için okuma yazma öğrenemediği görülür. O, bunun yerine iki yaşından itibaren sanatla uğraşmayı tercih etmiş ve ilk eğitimini kendisi gibi ressam olan babasından almıştır (Tekden, 2017). Öğretmenleri Charles Darwin'in derslere karşı ilgisiz olduğu konusunda notlar yazmıştır. Bu sebeple ebeveynleri Darwin'in eğitim hayatına umutsuz bakmışlardır. Albert Einstein iyi eğitilmiş bir ailede olmasına rağmen karşılaştığı geleneksel eğitim anlayışında olan öğretmenlerin eğitim vermesine karşı çıkarak başarısız bir okul süreci geçirmiştir. Marie Curie bir kız olarak, bilim konularında eğitim almasına izin verilmemesine rağmen ebeveyn katkısı olmadan çalışmış ve kendi başına iki Nobel ödülü almıştır. Başarılı İngiliz Yazar Mary Wesley ve resim yapmaya yetmişli yaşlarda başlayan meşhur Büyükanne Moses de yeteneklerini sonradan keşfeden kişiler arasındadır. Winston Churchill, üstün yeteneğini savaş zamanında göstermiştir. Wiliam Sidis ise, Amerika'da 1930'larda yaşamış üstün yetenekli bir çocuk olmasına rağmen ebeveyn ilgisizliği nedeniyle başarısız olmuştur. Fakat Sidis ile aynı zekaya sahip Norbert Wiener, matematik alanında "*Sibernetiğin Kurucusu*" unvanını alarak kendi potansiyelini açığa çıkarmıştır (Freeman, 2021). Adolf Hitler, üstün zekaya sahip olduğu halde ebeveynleri tarafından dövülmüş, kötü bir çocukluk

dönemi geçirmiştir. Hitler, intikam duygusuyla yetişen bir çocuğun topluma ne kadar zarar vereceğinin önemli bir örneğini oluşturmuştur (Tekden, 2017). Dünya Üstün Yetenekliler Konseyi Eski Başkanı Prof. Dr. WuTien Wu “*Üstün yetenekli çocuk yaşatlarından farklıdır. O büyüyünce ya Einstein gibi dünyaya faydalı bir bilim adamı olur ya da Hitler gibi bir cani olabilir.*” demiştir (Akt., Tekden, 2017). Örnekler de bize gösteriyor ki üstün yetenekli çocukların doğru şekilde ve doğru zamanda eğitim almaları her açıdan büyük önem teşkil etmektedir.

Üstün yetenekli çocuklar sadece bulundukları toplumu değil tüm dünyada adı kuşaklar boyunca unutulmayacak değerlerdir. Eğitim kapsamı dışında kalan üstün yetenekli çocukların bir tanesi bile hem ülkemiz için hem de insanlık için büyük kayıp oluşturmaktadır. Bu sebeple üstün yetenekli çocukların eğitiminin dikkatli ve bilinçli eller tarafından yapılması gerekmektedir (Gerçek Abanoz, 2021).

Alanyazın incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin üstün yetenek algıları, hizmet içi eğitimleri, eğitim programının yeterliliği gibi bir çok konuda ulusal ve uluslararası alanda çalışmalar olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin ise üstün yetenekli çocuklara yönelik algısı ulusal alanda çok sınırlıdır. Ebeveynlerin stres düzeyleri, algıları ve eğitimleri gibi alanlarda bulunan çalışmalar yeterli olmadığı görülmektedir. Ebeveynlerle ilgili yapılan araştırmalar uluslararası alanda daha geniş kapsamlı olduğu görülmüştür (Jung ve Lee, 2024; Guilbault, 2024; Zannetti, Sangiuliano Intra, Taverna, Brighi ve Marinoni, 2024; De Souza Fleith, Vilarinho-Pereira ve Muniz Prado, 2024). Bu anlamda bakıldığında üstün yetenekli çocukların eğimi konusunda belirleyici olan kişiler ebeveynler ve sınıf öğretmenleridir. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların yeteneklerini fark etme, tanılama ve yetenek geliştirme boyutunda yer aldığı düşünüldüğünde yapılacak çalışmanın alana katkısı önem teşkil etmektedir. Alanyazında birlikte yapılan çalışmalarda ebeveyn, tüm branştan öğretmenler ve idareciler şeklinde sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Aktaş, 2023; Yılmaz Demirel, 2021; Alemdar, 2009; Grinshtain ve Miedijensky, 2024; Ben Artzey ve Qadach, 2024; Goodman, 2020). Ancak ebeveyn ve sınıf öğretmenlerinin karma bir yöntemle birlikte yapıldığı bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeplerden dolayı ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklarının algılarının belirlenmesi ülkemiz için önem teşkil edecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarını ve görüşlerini incelemektir. Araştırmada “*Ebeveyn ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları nasıldır?*” sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Ebeveynlerin, üstün yetenekli çocuklara yönelik algı düzeyleri; öğrenme istekleri, ifade etme özellikleri, kişilik özellikleri, öğrenme özellikleri ve zihinsel özellikleri alt boyutlarında;
 - Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - Yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - Eğitim anlamlı bir durumuna göre farklılık göstermekte midir?
 - Mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Sınıf öğretmenlerinin, üstün yetenekli çocuklara yönelik algı düzeyleri; öğrenme istekleri, ifade etme özellikleri, kişilik özellikleri, öğrenme özellikleri ve zihinsel özellikleri alt boyutlarında;
 - Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - Yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - Hizmet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
 - Eğitim alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik görüşleri nasıldır?

1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Günümüzde Bill Gates, Elon Musk, Steve Jobs, Aziz Sancar, İdil Biret ve Suna Kan gibi hayranlık duyulan birçok ünlü ismin topluma yararı yadsınamaz bir gerçektir. Üstün yetenekli olan bu kişilerin de bir zamanlar çocuk olduğu ve akranlarına göre farklılık gösterdiği düşünülmektedir. Bu kişilerin, ebeveynleri ve öğretmenleri tarafından fark edilip potansiyellerini geliştiren ortamlarda bulundukları açıkça görülmektedir. Fakat bunun yanında insanlığa fayda sağlayacak birçok üstün yetenekli çocuğun akranları arasında fark edilmediği varsayılmaktadır (Bildiren, 2018). Bu kayıpların en büyük sebebi ise üstün yetenekli çocukların içinde bulundukları toplumda göz ardı edilmesidir. Akademik başarı gösteren üstün yetenekli çocuklar “*Onlar zaten zeki, yardıma ihtiyaçları yok, normal okullar yeterli*” gibi düşüncelerden dolayı bu başarıyı uzun süre koruyamamakta ve bir müddet sonra da başarının düşmesine ve var olan potansiyelin de zamanla yok olmasına neden olmaktadır (Şahbaz, 2019). Bu çocukların, yetenekleri doğrultusunda desteklenmeleri ve potansiyelleri

doğrultusunda eğitim almaları, hem çocuklar hem de toplumun kalkınması açısından büyük önem teşkil etmektedir.

Morelock ve Feldman (1997, 2003) yüksek IQ'ya sahip üstün yetenekli çocukları incelemiş ve araştırmasının sonuçlarını ayrıntılı bir şekilde sıralamıştır. Morelock ve Feldman'ın çalışmalarına göre;

- Bu çocuklar, üstün yeteneklere sahiptir.
- Bu çocuklar; yeteneklerini fark eden, geliştirebilecek ailelere sahiptir.
- Bu çocuklar; bu alana hakim, işinin uzmanı olmuş, çocukların başarabileceklerine ve potansiyellerine inanan öğretmenlere sahiptir.
- Bu çocuklar, kendi potansiyellerinin farkına vararak tutkulu bir şekilde başarı duygusunun peşinden gider. (Akt., Rimm, Siegle ve Davis, 2022).

Yapılan çalışmadan çıkan sonuca göre, ebeveyleerin ve öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik olumlu algılar beslemesi ve potansiyellerini açığa çıkarabilmek için yeterli donanıma sahip olması gerekmektedir (Öznacar ve Tuncay, 2014). Bu araştırmanın, ebeveynlere ve sınıf öğretmenlerine üstün yetenekli çocukların eğitim ihtiyaçları konusunda fayda sağlayacağı, yapılacak çalışmalara örnek teşkil edeceği, üstün yetenekli çocuklarla ilgilenen kişilerde farkındalık oluşturacağı ve alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2023-2024 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır. Araştırma, Samsun ili Çarşamba ilçesinde devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ile ilkokul öğrencilerinin ebeveynlerinin algılarından oluşmaktadır. Araştırma, ebeveynlere ve sınıf öğretmenlerine “*Üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği*” ve “*Yarı yapılandırılmış görüşme formu*” uygulama verileriyle sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada çalışma grubuna uygulanan ölçek ve görüşme sorularına verilen yanıtların samimi verildiği ve cevapların gerçeği yansıttığı varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Algılama: Kişilerin çevresindekilerin farkına vararak yaşananları yorumlama yeteneğidir (Özata, Taşdemir ve Akdal, 2022).

Bilim ve Sanat Merkezi: Ülke genelinde özel yetenekli öğrencilerin tanınması sonrasında eğitim gördükleri eğitim kurumunun yanında hafta içi ya da hafta sonu olacak şekilde eğitim ve öğretiminin yapıldığı kurumdur (MEB, 2020)

Özel Eğitim: Çocukların bireysel farklılıklarına; fiziksel, kişisel, zihinsel ve sosyal anlamda yaşitlarından farklı potansiyel gösteren bireylere kendi yeteneği doğrultusunda verilen bireyselleştirilmiş eğitimidir. (MEB, 2020).

Tanılama: Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile tüm yönlerinin, bireysel özelliklerinin ve ilgilerinin belirlenmesi amacıyla yapılan değerlendirme sürecidir (MEB, 2020).

Üstün Yetenekli Çocuklar: Yaşıtlarına göre hızlı öğrenen, yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip soyut fikirleri anlayabilen bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren bireydir (MEB, 2023a).

Yetenek: Bir kişinin bir şeyi anlama ve yapabilme kapasitesidir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2023).

Bu bölümde çalışmanın konusuyla ilgili alanyazında bulunan bilgilere, problem durumuna, araştırmanın amacına, gerekçesine ve önemine, araştırmanın sınırlılıklarına, varsayım ve tanımlamalara yer verilmiştir. II. bölümde ise araştırmanın kapsamı konusunda genişletilmiş çalışmalara yer verilerek araştırma kuramsal olarak sunulmaya çalışılmıştır.

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde alanyazın incelenerek üstün zeka-üstün yetenek kavramına, üstün yetenek kuramlarına, üstün yetenekli çocukların eğitimi, önemi ve özelliklerine, üstün yetenekli çocuklara yönelik yanlış algılara, üstün yetenekli çocukların eğitiminin tarihçesine, üstün yeteneklilerin eğitiminde ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin önemine ve bu alanda yapılmış ulusal ve uluslararası çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Üstün Zekâ Kavramı

Üstün yetenekli çocukların eğitimi konusunda hem ülkemizde hem de dünyada birçok araştırmacı ilgilenmektedir. Üstün yetenek kavramının ne olduğunu anlamak için öncelikle zekânın ne olduğunun anlaşılması gerekmektedir (Esen, 2020). Uzun zamandan beri araştırmacılar, kişilerin zihin yapıları ve davranışlarından yola çıkarak zeka konusunda çeşitli fikirler öne sürmüşlerdir. Buna göre zekâ; bazen bir sınav sonucunda alınan not, bazen çevreyle uyum sağlama yeteneği, bazen de problem çözebilme yeteneği olarak tanımlanmıştır (Levent, 2020).

Sir Francis Galton (1822-1911) zekâ konusuna ilişkin bilinen ilk bilimsel araştırmayı yapmıştır (Levent, 2020). Galton'a göre zekâ, büyük oranlarda kalıtım yoluyla geçmektedir ve çevrenin zeka üzerinde etkisi azdır (Sak, 2022). Alfred Binet ise zekâ tanımı ve ölçümü konusunda Galton'un fikirlerini eleştirmiş, zekânın zihindeki birbirinden farklı çokça bileşenin bir araya gelerek oluştuğunu ileri sürmüştür. Binet, zekâyı “*muhakeme becerisi yüksek olma ve eleştirel görüş kabiliyeti gelişmiş olma*” şeklinde tanımlamaktadır (Levent, 2020). Lewia Terman, zekânın soyut kavramlar ile birlikte düşünülmesi gerektiğini vurgulayarak soyut düşünme becerisinin artmasının zekâyı belirlerken dikkate alınması gerektiğine vurgu yapar (Esen, 2020). Thordike'ye göre ise zekâ, birbirinden bağımsız değişkenlerden oluşmaktadır. Thordike, zekâyı “*somut, sosyal, mekanik*” olmak üzere üç boyutta değerlendirmiştir. Weschler'e göre zeka, bireyin mantıklı düşünce çerçevesinde amaçlı davranarak çevresiyle ilişkilerde etkili olma kapasitesidir. Ceci, zekanın oluşumunda hem kalıtımın hem de çevrenin etkili olduğunu ileri sürmüştür (MEB, 2017). Piaget (1952) ise zekâyı “*bireyin çevreye uyum sağlama gücü*” olarak açıklamıştır (Levent, 2020).

Zeka konusunda yapılan çalışmalar devam ederken 21. yy'a yaklaşıldığında “*üstün yetenek*” ile “*üstün zeka*” kavramlarının aslında aynı kavramlar olduğu ortaya çıkmış ve

araştırmalarda “*üstün zeka*” yerine “*üstün yetenek*” kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Esen, 2020).

2.2. Üstün Yetenek Kavramı

Türkçede “yetenek” sözcüğü “*bir şeyi anlama ve yapabilme yeteneği, bir duruma uyma konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç, kapasite*” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Çocuğun yeteneğinin akran gruplarının içinde birçok farklılık göstererek ortaya çıkmasının çocuğa bir takım avantajları olduğu gibi dezavantajları da olmaktadır. Çocuğun, kendi gücünün farkına vararak potansiyelini geliştirip kendini gerçekleştirebilmesi ve desteklenebilmesi için üstün yetenekliliğin tanımının bilinmesi gerekmektedir (Bildiren, 2018).

Morelock (1992), üstün yetenekliliği, “*normal olarak kabul ettiğimiz standartlardan hem niteliksel hem de niceliksel açıdan farklı içsel deneyimler ortaya koyan ve ileri zihinsel becerileri kapsayan eş zamanlı olmayan gelişim*” olarak tanımlamıştır. Poeper (1995), insanları sayısal değerlerle karşılaştırmanın doğru olmadığını düşünerek üstün yetenekliliğin bir ürün değil bir süreç olduğu fikrini ortaya atmıştır (Akt., Levent, 2020). Renzulli (1999), üstün yetenek kavramını ortalama üstü beceri, yaratıcı düşünce becerisi ve sorumluluk alma bilincinin bir araya gelmesi olarak tanımlamaktadır. Üstün yetenekli kişi, bu becerilere sahiptir ve bu becerileri geliştirerek insanlık yararına kullanmalıdır (Akt., Gökdere, 2004). ABD Milli Eğitim Bakanlığı kabul ettiği tanımda üstün zekalı çocuk yerine üstün yetenekli çocuk tanımını kullanarak “*akranlarına göre olağanüstü düzeyde başarı veya başarı potansiyeli gösteren çocuk*” üstün yetenekli çocuk olarak belirtmiştir (Sak, 2022). ABD’de yayınlanan Marland Raporuna (1972) göre üstün yetenekliler;

- Genel zihinsel yetenek,
- Özel zihinsel yetenek,
- Yaratıcı ve üretici düşünme yeteneği,
- Liderlik yeteneği,
- Görsel ve gösteri sanatları yeteneği,
- Psiko-motor yetenek, alanlarından en az birinde ya da birden çoğunda üst düzeyde performans göstermektedir (Rimm, Siegle ve Davis, 2022).

Ülkemizde ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan Birinci Özel Eğitim Konseyi raporunda “*üstün zeka*” ve “*üstün özel yetenek*” kavramları “*üstün yetenek*” şeklinde

bir araya getirilmiş ve üstün yeteneklilik şu şekilde tanımlanmıştır: “*Üstün yetenekliler genel veya özel yetenekleri açısından, yaşitlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir. Üstün yetenekliler, bu yeteneklerini geliştirmede normal eğitim programları yetersiz kaldığı için kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda farklılaştırılmış programlara ihtiyaç duymaktadır.*” (MEB,1991). Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi’nde ise üstün yetenekli çocuk, “*zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya akademik alanlarda yaşitlarına göre yüksek düzeyde başarı gösterdiği alan ve konu uzmanları tarafından belirlenen çocuk*” olarak tanımlanmıştır (MEB, 2009).

2.3. Üstün Zeka ve Üstün Yetenek Kuramları

Üstün zekâ ve üstün yetenek konusunda çokça kuram bulunmaktadır. Bu kuramların temel çıkış noktasını toplumun değerleri, yaşantılar, inanışlar ve bilimsel yolla yapılan araştırmalar oluşturur. Kuramlar sınıflandırılırken kuramcıların üstün zeka ve üstün yeteneğe bakış açısı önemli yer tutar (Sak, 2022). Bunlara örnek olarak Gardner’ın “Çoklu Zekâ Kuramı” Renzulli’nin “Üç Halka Kuramı” Sternberg ve Zhang’ın “Beşgen Kuramı” Tannenbaum’un “Yıldız Modeli” gösterilebilir (MEB, 2020).

2.3.1. Gardner’in Çoklu Zekâ Kuramı

Gardner, 1983 yılında yayınlanan “Zihnın Katmanları” adlı eserinde birbirinden bu denli farklılık gösteren insanların aynı zekâ tanımlaması veya aynı ölçüt ile sınıflandırılmasının yanlış olduğunu dile getirmiş ve çoklu zekâ kuramını dile getirmiştir (Yıldız, 2018). Çoklu zeka kuramına göre zekanın yedi farklı türü bulunmaktadır. Ancak Gardner (1999) daha sonra “Zeka Yeniden Çerçvelendi” adlı eserinde Çoklu Zeka Kuramı’na yeni bir zeka düzeyi ekleyerek çoklu zeka kuramının sekiz türü olduğunu savunmuştur (Sak, 2022). Bu sekiz zeka türü birbirlerinden etkilendiğinde ve birbirleriyle etkileşim halinde olduğunda daha güçlü bir öğrenmenin olabileceği kanısındadır (Gür, 2017). Gardner’in “Çoklu Zeka Kuramı” şu şekildedir:

1. Sözel-Dilsel Zekâ: Dili kullanarak yazılı ve sözlü iletişim kurabilme ve kişisel amaçlarını gerçekleştirme kapasitesidir. Avukatlar, şairler ve yazarların sözel-dilsel zekâlarının yüksek olduğu söylenebilir (Sak, 2022).

2. Matematik-Mantıksal Zekâ: Problemleri matematiksel yollarla çözebilme ve muhakeme edebilme kapasitesidir. Tümevarım ve tümdengelim gibi sayısal hesaplamalara

dayalı zeka kulanıdır. Matematikçi ve fizikçilerin gerektiği şekilde akıl yürütmeye dayalı kullanım alanına girer (MEB, 2012).

3. Görsel-Uzamsal Zeka: Üç boyutlu canlandırma yaparak çevresindeki görüntüleri zihninde düzenleyip yaratabilme becerisidir (Webb vd., 2021). Objeler tasarlama, resim ve grafik oluşturma bu alanda zekası gelişmiş kişilerin ilgi alanlarıdır (MEB, 2017). Pilotlar, ressamalar, denizciler ve satranç oyuncuları bu zekâ grubuna örnek verilebilir (Sak, 2022).

4. Müziksel Zekâ: Ses tonunda oluşan değişimleri fark ederek, müziğin ritmini tanımlama ve duyduğu melodiye yeniden yorumlayarak beste oluşturabilme kapasitesidir (MEB, 2012). Müzisyenler bu alandaki zeka grubuna örnek verilebilir (Sak, 2022).

5. Bedensel-Kinestetik Zekâ: Yeni bir ürün ortaya koyma ve problem çözmeye çalışırken tüm vücudun bölümlerini kullanabilme becerisidir. Zihin ile bedenlerinin koordinasyonunu çok iyi kurarlar (MEB, 2017). Dansçılar, aktörler, sporcular ve balerinler bu alanda üstün kapasiteye sahip meslek gruplarına örnek verilebilir (Sak, 2022).

6. Sosyal-Kişilerarası Zekâ: Bireylerin çevresindeki bireylerle iletişim kurarak onları tanıyabilmesi ve anlayarak etkili bir şekilde iletişim kurabilme becerisidir (Yılmaz Demirel, 2021). Genellikle danışmanlar, terapistler, öğretmenler ve politikacılar bu zeka türündeki meslek gruplarına örnek verilebilir (MEB, 2017).

7. İçsel Zekâ: Bireylerin kendini ifade edebilecek durumda duygu, düşünce ve iç dünyalarını anlayarak kendi davranışlarını yönetebilme becerisidir (Sak, 2022). Bireyin kendi zekasının zayıf ve güçlü yanlarının farkında olabildiği ve kendini geliştirebildiği yeteneğe sahip zeka türüdür (Öz, 2021). Psikologlar, şairler ve filozoflar bu zeka türündeki mesleklere örnek verilebilir (Sak, 2022).

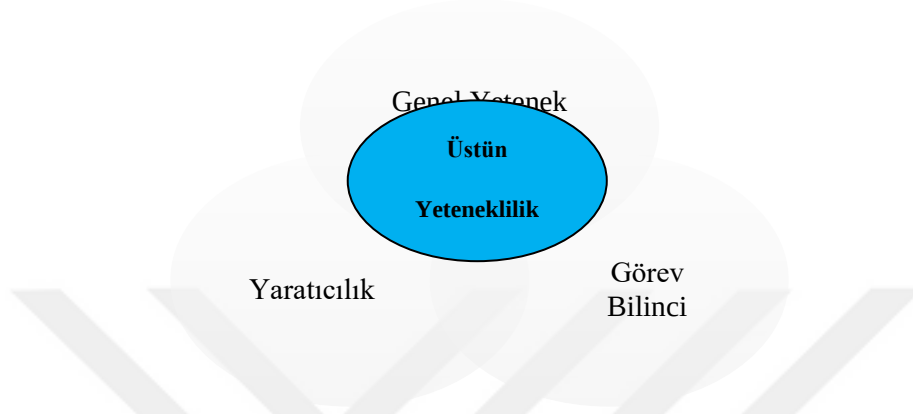
8. Naturalist-Doğal Zeka: Bu zeka türü Çoklu Zeka Kuramı'na en son katılmıştır. Doğayı anlayarak katkıda bulunmak, canlı ve cansız varlıkları tanıyarak sınıflandırma yapabilme kapasitesidir. Biyologlar, doğa bilimciler ve ekoloji alanıyla ilgilenen meslek gruplarındaki kişiler bu zeka türüne örnek verilebilir (Sak, 2022).

2.3.2. Renzulli'nin Üç Halka Kuramı

Renzulli, ortalama üstünde genel yetenek, görev bilinci ve yaratıcılık arasında meydana gelen etkileşimde bulunan kişinin, üstün yetenekli olduğuna işaret etmektedir. Renzulli işaret etmiş olduğu bu özellikleri “üçlü halka modeli” adını verdiği bir model üzerinde göstermiş olup bu üç kuramın kesişim noktasını “üstün yeteneklilik” bölgesi olarak tanımlamıştır (Akt., Gökdere, 2004). Bu alanlardan birinin eksik olması üstün zekâlılık

oluşumunu ortadan kaldırmaktadır. Ancak üstün zekalı tanısı koyulabilmesi için bu üç alanda da çok yüksek potansiyelde olmasına gerek yoktur. Toplumda yaygın olarak belirtilen %2 veya %3 lük genel kanının aksine Renzulli %15-20’lik alandaki bireylerin üstün yetenekli olduğu belirtilir (Sak, 2022). Renzulli’nin “Üçlü Halka Modeli” Şekil 1’de sunulmuştur.

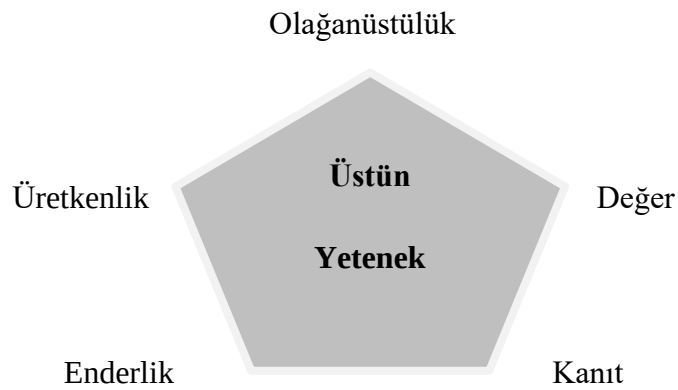
Şekil 1. Renzulli’nin Üç Halka Kuramı

2.3.3. Sternberg ve Zhang’ın Beşgen Kuramı

Sternberg ve Zhang (1995), üstün yeteneklilikte beş adet ölçüt olduğunu savunmuştur. Bu ölçütler: “enderlik, kanıt, üretkenlik, olağanüstülük ve değerdir.” Bu ölçütlerin hepsine sahip olan kişinin üstün yetenekli kişi olduğunu vurgulamışlardır (Sak, 2022). Bu kuram araştırmacının gözlemleri ve deneyimlerinin sonucunda ortaya çıkmıştır (Parıldar, 2021). Beşgen Kuramı’na göre, üstün yetenekli kişilere verilen değer, toplum açısından değişiklik göstermektedir. Bir toplumda bulunan yetenek türü o toplumun ihtiyacını karşılamıyorsa bulunduğu toplum için bir anlam ifade etmeyecektir (Sak, 2022). Sternberg ve Zhang’ın “Beşgen Kuramı” Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Sternberg ve Zhang’ın Beşgen Kuramı

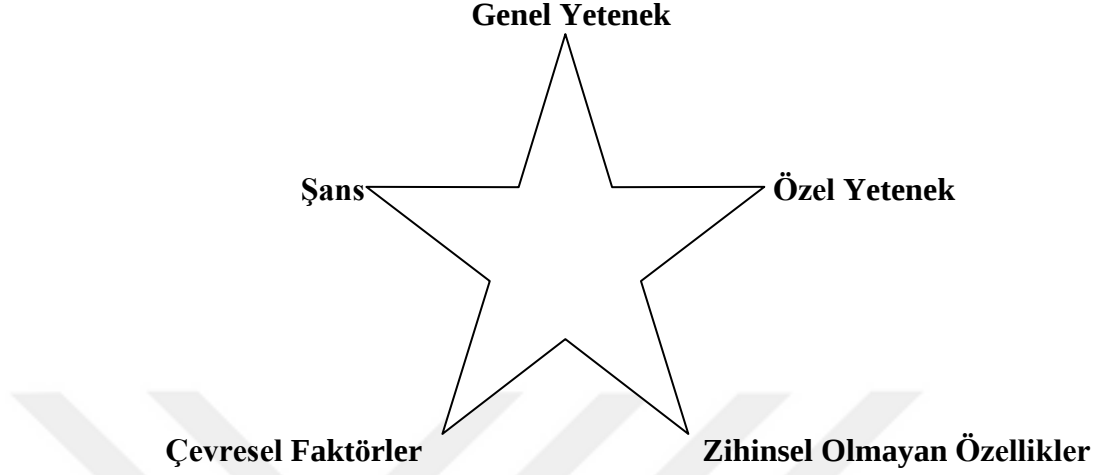
Olağanüstülük, bireyin akranlarına göre bir ya da birden fazla alanda olağanüstü performans göstermesidir (Gür, 2017). Bireye, olağanüstü sıfatı konulabilmesi için akran gruplarıyla karşılaştırılması gerekmektedir (Sak, 2022). **Üretkenlik**, bireylerin yetenek gösterdiği alanda bir şeyler üretmesidir (Bildiren, 2018). Çocuklardaki üretkenliğin çocuğun potansiyeline göre değerlendirilmesi gerektiği düşünülür. Yetişkinlerde ise, üretkenlik bilgi birikimine sahip oldukları için ürün ortaya konması beklenmektedir (Sak, 2022). **Enderlik**, bireyin sahip olduğu potansiyelinin akranları ile karşılaştırıldığında ender olması durumudur. Ancak kişinin üstün zekâlı sayılabilmesi için öncelikle sahip olduğu yeteneğinin o toplumda az rastlanır olması gereklidir. Kişide bulunan yetenek bulunduğu toplumda az rastlanmıyorsa bu kişinin üstün yetenekli olduğunu söyleyemeyiz (Sak, 2022). **Kanıt**, bireyin üstün yetenekli olduğuna dair potansiyelin toplum tarafından kabul görmesi gerekmektedir (Gür, 2017). Birey; olağanüstülük, üretkenlik ve enderlik kriterlerini karşılamış olsa da üstün zekâlı kişi üretkenliğini ve üstünlüğünü kanıtlamış olması gerekmektedir (Sak, 2022). **Değer**, bireyin yeteneğinin yaşadığı toplumda değerli olması gerekmektedir. Toplum ihtiyacı olan yeteneklere değer verir. Bir kişi hırsızlar tarafından üstün yetenekli gibi görünse de toplum tarafından değer verilmediği için üstün yetenekli sıfatını alamamaktadır (Sak, 2022).

2.3.4. Tannenbaum'ın Yıldız Modeli

Tannenbaum, denizyıldızı modeline göre tanımladığı üstün yeteneği “Genel yetenek, özel yetenek, zeka ile ilgili olmayan özellik, çevresel faktörler ve şans faktörü” açısından beş alanda nitelendirir (Gülkaya, 2016). Tannenbaum, çocukta var olan üstün yetenek potansiyelinin olağanüstü biçime gelebilmesi için bu beş faktörün desteklenmesi gerektiğini ve bu faktörlerden biri sekteye uğradığında bu eksikğin diğer faktörler tarafından telafi edilemeyeceğini vurgulamıştır (Sak, 2022). Genel yetenek, IQ testleriyle bireylerin yeteneklerinin ölçüldüğü ve farklılıkların ortaya konulduğu bölümdür. Özel Yetenek, kişiye özgü farklı yeteneklerdir (Gür, 2017). Zihinsel Olmayan Özellikler, kararlılık, azim, sağlıklı yaşam, motivasyon gibi başarıların önünü açan olumlu bireysel farklılıklardır. Bunların en önemlisi bireyin olumlu benlik algısıdır. Benlik algısı yüksek bireyler kendi gelişimleri için daha fazla çaba gösterirler. Şans, bireyin yeteneklerini ve yaşamını etkileyecek önemli olaylarını etkisidir. Üstün yetenekli bireylerde şans faktörünün en önemli etkisi destekleyici bir öğretmene denk gelmesi olarak düşünülür. Çevresel Faktörler, bireyin aile ortamı, öğretmenleri ve arkadaş grupları ile yaşadığı toplumu kapsar. Çevrenin destekleyici tutumu

bireyin yeteneklerinin gelişmesinde önemli bir konumda bulunmaktadır. (Sak, 2022). Tannenbaum'ın "Yıldız Modeli" Şekil 3'te sunulmuştur.

Şekil 3. Tannenbaum'ın Yıldız Modeli

Üstün yetenekliler için farklı kuram ve yaklaşımların ortaya çıkmış olması üstün yetenekli kişilerin sınıflandırılması konusunda farklılık doğmasına sebep olmuştur. IQ temeline dayanan sınıflandırmalara göre 130 IQ ve üstünde puana sahip kişilerin üstün yetenekli olduğu kabul edilmektedir. IQ puanı yükseldikçe bu kişileri için farklı sıfatların kullanıldığı görülmektedir. 130 IQ puanı üstündeki kişilerin toplumda %2 veya %3 civarında olduğuna dair bir kanı vardır. Bu kuramlardan hareketle her toplumun içerisinde bu özellikleri barındıran kişilerin olduğu, bu kişilerin bazı alanlarda ortalamanın üzerinde bir potansiyel sergiledikleri, öğrenme ve gelişim özellikleri yönünden özel eğitim ihtiyacı duydukları konusunda görüş birliği mevcuttur (MEB, 2020).

2.4. Üstün Yetenekli Çocukların Özellikleri

Tarihi süreç içerisinde ilk zamanlar üstün yetenekliliğin fark edilebilir özelliği olarak IQ puanları ve okul başarısı göz önünde bulundurulurken, ilerleyen dönemde bireyin çok yönlü gelişimine odaklanılmıştır. Zaman içerisinde fiziksel, zihinsel, kişisel ve sosyal beceri alanları öne çıkmış ve bu alanların planlı olarak desteklenmesi gerektiği üzerine görüşler savunulmaya başlanmıştır. Bu görüşler ilk olarak üstün yetenekli çocukların genel özellikleri üzerine yoğunlaşırken zamanla bireye özgü özellikler ortaya çıkmıştır. Üstün yetenekli çocukların hem ortak hem de farklı olan bu özelliklerinin bilinmesi, üstün yetenekli çocuklara yönelik gerekli desteğin sağlanması ve eğitim düzenlemelerinin yapılmasını kolaylaştırması açısından önem taşır (Gürten, 2021).

Üstün yetenekli çocukların diğer çocuklardan kolayca ayırt edilebilmelerini sağlayacak bir takım gelişimsel özellikleri bulunur. Ancak üstün yetenekli çocuklarda bu özelliklerinin hepsini birlikte göstermesi beklenmemelidir. Bir takım özellikler belirginleşirken bazı özellikler arka planda kalabilir. Bu sebeple tek tip üstün yeteneklilik söz konusu olmadığından ve üstün yetenekli çocukların her biri kendine has bireysel farklılıklar gösterdiğinden bu çocuklar üstün yetenekli olduğunun anlaşılmasını kolaylaştıracak genellenebilir gelişimsel özellikler sergilemektedirler (Gür, 2017). Üstün yetenekli çocuklarda sıklıkla karşılaşılan özellikler (Rimm, Siegle ve Davis, 2022):

- Bebeklik döneminde normalin dışında uyanık kalma,
- Erken ve hızlı öğrenirken dilin de hızlı gelişim göstermesi,
- Dil yeteneğinin üst düzeyde olması, kelime dağarcığının fazla olması, akıcı ve karmaşık yapıda cümleler kurma,
- Öğrenirken aynı zamanda bundan keyif alma, yoğunlaşabilme, görev odaklılık,
- Üst düzeyde analitik yetenekler, soyut, karmaşık ve mantıklı düşünme becerisi,
- Resmin bütününe görerek konular arasında bağlantı kurma,
- Geniş farkındalığa sahip olma, gelişmiş düzeyde üst biliş, yetenek alanlarında belirlilik,
- Mantık ve doğruluk arayabilme, özgün olma,
- Çoklu yeteneğe sahip olma, merak etme, sorunlara çözüm üretme,
- Kariyerinde yüksek hedeflere sahip olma, üst düzeyde motivasyona sahip olma,
- Sosyal konularla ilgilenme ve günceli yakalama, kendisinden üst düzeyde beklentili olma,
- Mükemmel düzeye gelmiş bir mizah anlayışına, gelişmiş hayal gücüne, üst düzeyde yaratıcılığa sahip olma,
- Bağımsız olarak, kendine yönelmiş ve ferdi olarak çalışabilme yeteneği.

Üstün yetenekli çocukların tespitinde öncelikle ebeveyn ve öğretmenler, üstün yetenekli çocukların gelişim özelliklerini çok iyi bilmeli ve üstün yetenekli çocukları normal çocuklardan ayırt edebilecek bilgiye sahip olmalıdır. Ebeveynler, bebeğinin doğumdan itibaren gelişimlerinin takip ederek kayıt altına almalıdır. Bu şekilde ebeveynler, çocuğun gösterdiği gelişim özelliklerini normal çocuklarla karşılaştırarak hangi özelliklerinin geride hangilerinin ileride olduğunu kolaylıkla takip edebilirler. Ebeveynlerden sonra üstün yetenekli çocuğu gelişim özelliklerine göre ayırt edebilmek için sınıf öğretmenlerinin bu alandaki hâkimiyetleri çok önemlidir. Sınıf öğretmenleri, çocukların gelişim alanlarını

dikkatli gözlemlemeli ve bu alanların tespitini yaparken titiz davranmalıdır. Ebeveynler ve sınıf öğretmenleri, üstün yetenekli çocuğun eğitiminde uygun yaklaşımları kullanarak çocukların gelişim özelliklerini tanıyıp onların ihtiyaçlarına odaklanabilirler (Şahin, 2015). Dolayısıyla üstün yetenekli çocukları normal çocuklardan ayıran gelişimsel özelliklerin ayrıntılı şekilde bilinmesi, üstün yetenekli çocukla ilgilenen ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara verecekleri eğitim olanakları açısından önem teşkil etmektedir (Levent, 2020). Üstün yetenekli çocukların gelişim özellikleri fiziksel, zihinsel, kişisel ve sosyal açıdan üç başlık halinde gruplandırılmıştır.

➤ **Fiziksel Özellikler**

Üstün yetenekli çocukların gelişim düzeyleri, doğdukları günden itibaren aynı dönemdeki çocuklara göre farklılık göstermektedir. Bu çocuklar akranlarına göre daha ağır, daha uzun boylu ve daha sağlıklı olmaktadır. Üstün yetenekli çocuklar akranlarına göre daha az hastalık geçirmekte olup bedenlen daha sağlıklı ve güçlü olmaktadır. Bu çocuklar akranlarına göre daha erken dönemde konuşmaya başlar ve yürür. (Gülkaya, 2016).

➤ **Zihinsel Özellikler**

Üstün yetenekli çocuklar, akranlarına göre zihinden işlem becerisinde daha üst düzeyde olup hızlıca ve kolayca işlemler yapabilirler. Bu çocukların kelime haznesi zengindir. Bu çocukların yaratıcılığı, benzersiz düşünceler üretebilmesi, genelleme yapabilmesi, bilgi aktarabilmesi akranlarından daha ileri seviyededir (Gökdere, 2004). Orijinal bilgi üreten, hayal gücü zengin, problem çözme ve muhakeme etme yeteneği gelişmiş, yaşitlarına göre erken okuyan, öğrenebilen ve analitik düşünme becerisi yüksek çocuklardır (Levent, 2020).

➤ **Kişisel ve Sosyal Özellikler**

Üstün yetenekli çocukların benlik kavramı akranlarına göre daha gelişmiş düzeydedir. Güncel gelişmelere ve durumlara daha kolay uyum sağlayabilirler. Bu çocuklar gruba liderlik etmede, faaliyetler organize etmede, faaliyet planı yapmada akranlarına göre daha fazla beceriye sahiptir (Gökdere, 2004). Bu çocukların daha girişken olduğu ve liderlik yapma eğiliminde olduğu gözlemlenmiştir. Bu çocukların başlıca özellikleri arasında idealistlik, üst düzeyde farkındalık, ahlaki kaygılar gütmeye, hassas çevre bilincine sahip olma, mükemmeliyetçilik ve hassasiyet gözlemlenebilir (İhlamur, 2017).

2.5. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminin Önemi

Bireysel farklılıkları sebebiyle bilgi ve beceri yönünden normal çocuklara göre ortalamanın üstünde olan üstün yetenekli çocukların özel bir eğitim almaları gerekmektedir (Kutlu Abu, 2022). Normal okullardaki eğitim sistemi, ortalama bir öğrencinin ihtiyacını baz alarak oluşturulmuş olup üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Bundan dolayı zamanında fark edilemeyen, ihtiyaçları karşılanamayan üstün yetenekli çocuklar zamanla potansiyelini kaybetmektedir (Levent, 2020).

Gelişmiş toplumlar, bu gelişmişlik ile doğru orantılı olarak eğitimi bir yatırım aracı olarak görürler (Gülkaya, 2016). Bu durumda üstün yetenekli çocukların belirlenmesi ve bu çocuklara yeteneklerine uygun eğitim verilmesi sağlanır (Yeşilova, 1997). Geleneksel eğitimden uzak yapılan farklılaştırılmış eğitim yaklaşımları, çocukları toplumun ellerine bırakmadan yetenek alanlarının sonuna kadar desteklenmesine imkân tanır. Üstün yetenekli çocukları yaşlıları arasından kaybolmadan tanımlamak, ihtiyaçları doğrultusunda gelişimini önemseyerek destek vermek, var olan potansiyellerinin açığa çıkarmak demokrasiyi benimsemiş ülkelerde eğitimde fırsat eşitliği ilkesinin uygulanabildiğinin göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Sürmeli, 2015). Ancak fırsat eşitliği ilkesine bakıldığında eğitimin amacının tüm öğrencileri aynı seviyeye getirmek olmadığı görülmektedir. Eğitimde fırsat eşitliği, çocukların yeteneklerinin geliştirilip desteklenerek bu yeteneklerin en üst düzeye çıkarılması olarak belirtilmektedir (Kutlu Abu, 2022). Gelişmekte olan toplumların ise eğitim şartları, ekonomik şartlar, eğitim alanındaki yetersizlikler ve sosyo-kültürel alandaki yetersizlikler üstün yetenekli çocukların kazanılması ve onlara göre eğitim ortamlarının sağlanması konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir. (Yeşilova, 1997). Ülkemizde ise üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik faaliyetler günümüzde hız kazanmış olmasına rağmen yeterli düzeye ulaşamadığı için bu faaliyetlerin geliştirilmesine devam edilmektedir (Levent, 2020).

Üstün yetenekli kişilerin eğitimi ve eğitim sorunlarıyla ilgilenen toplum sayısı tarihi süreç göz önüne alındığında sayıca az miktardadır. Bu kadar az olmasının önemli sebeplerini Terman ve Stanley'in yaptığı araştırmaların bulguları ile birlikte değerlendirmek gerekir. Toplum, üstün yetenekli bireylerin, hangi ortam ve şartlarda olursa olsun kendilerini geliştirerek topluma liderlik edeceğine inanmıştır. Ancak elde edilen bulgular göstermiştir ki bu çocukların büyük çoğunluğu beklenildiği gibi sivriliip yükselme gösterememiştir. Üstün yetenekli çocukların bazen akranlarına göre normalin altında olarak değerlendirildiğini ifade etmiş ve bunun sebebini de aileler ile öğretmenlerin bu çocukların üstün yetenekli olup

olmadığını ayırt edememesine bağlamıştır. Üstün yetenekli birey olduğu ayırt edilemeyen bu çocukların okulu bırakmak zorunda kaldıklarını iddia etmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda 200 IQ seviyesine sahip olan Sir Francis Galton, gönderildiği yatılı okuldaki eğitim-öğretim şartlarının dayanılmaz olduğunu söyleyerek okulu bırakmak istediğini dile getirmiştir. Yine Sir Winston Churchill, Edison, Werner Von Broun, Newton gibi üstün yetenekli olan kişiler de okul hayatlarında “başarısız öğrenci” olarak nitelendirilmişlerdir. Bu örneklerden hareketle üstün yetenekli kişiler, genel ve sistemli olarak verilen eğitim faaliyetlerine uyum sağlayamadıkları için bu kişilere kişisel farklılıklarını dikkate alarak farklı eğitim programlarının uygulanması gerektiği söylenebilir (Gökdere, 2004). Ancak üstün yetenekli çocukların özel bir eğitim alması gerektiği inancıyla bu alana yönelik çalışmalar yapılmaya çalışılmakla birlikte ebeveynler, eğitimciler ve toplumun üstün yeteneklere olan bakış açıları üstün yetenekli çocuklara yönelik potansiyelin gelişmesinde en önemli etkenlerdendir (MEB, 2017). “Üstün yetenekli çocukların var olan bir potansiyellerinin olduğu, zeki oldukları, her durumda başarılı oldukları, normal okulların yeterli olduğu, kendi başlarına öğrenebileceklerini ve kendilerini geliştirebilecekleri” gibi yanlış algılar da üstün yetenekli çocukların gelişmesinin önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklarla ilgili bu olumsuz algılarını ortadan kaldırdığımızda ve üstün yetenekli çocukların potansiyelini geliştirecekleri ortamlar hazırladığımızda bu çocukları topluma faydalı bireyler haline getirmemiz olasıdır (Kutlu Abu, 2022).

2.6. Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Yanlış Algılar

Algı, insanların çevresinde gördüklerini anlamlandırmasıdır (Bakan ve Kefe, 2012). Algılar; ne gördüğümüzü, gördüklerimizi nasıl yorumladığımızı, neye inandığımızı ve inandıklarımız doğrultusunda nasıl davrandığımızı gösterir. Yanlış algı, eğitimde büyük sıkıntılar yaşatabilir. Özellikle toplumsal ilerlemeyi sağlayacak üstün yetenekli çocukların eğitilmesi esnasında yaşanan sıkıntılar geri dönülmez bir felakete neden olabilir (Sarı, 2019). Toplumun üstün yetenekli çocukların özel eğitime ihtiyaç duymadıkları, mutlu ve başarılı oldukları yönünde yanlış algıları bulunmaktadır. Üstün yetenekli çocuklarla ilgili ortaya çıkan bu yanlış algıların genel olarak üstün yetenekli çocuklarla ilgilenen ebeveynlerin ve öğretmenlerin bilgi eksikliğinden kaynaklandığı görülmektedir. Bu yanlış algılar, üstün yetenekli çocukların yaşamlarını karmaşık hale getirmektedir. Üstün yetenekli çocuklarla ilgilenen ebeveynlerin ve öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik yanlış algıları

sonucu yaşadığı bu karmaşıklık üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarının karşılanmamasına, tanılamada engellerin yaşanmasına ve toplum içinde öneminin açığa çıkamamasına yol açmaktadır (Webb vd., 2021). Toplumda üstün yetenekli çocuklara yönelik yanlış algılardan bazıları şunlardır:

- Üstün yetenekli çocuklar tüm akademik alanlarda üstün olup, bu yetenekleri doğuştandır.
- Bütün çocuklar üstün yeteneklidir, nadiren öğrenme engelleri yaşar.
- Üstün yetenekli çocuklar farklı olduklarının farkında değildirler, çocuklara potansiyelleri söylenirse kendini beğenmişlik yapar.
- Üstün yetenekli çocuklar tüm başarılarını okulda gösterir, baskı altında olursa potansiyelleri gelişir.
- Üstün yetenekli çocuklar her şeylerini kendi yaparlar yardıma ihtiyaçları yoktur.
- Üstün yetenekli çocuklar daima mutlu ve başarılıdır, kendilerini kolayca geliştirebilir.
- Üstün yetenekli çocuklar benmerkezcidir ve intihar eğilimleri fazladır.
- Üstün yetenekli çocukların eğitimi sonucunda seçkin bir sınıf oluşur.
- Ebeveynler üstün yetenekli çocuklarının tanımlamada yetersizdirler.
- Üstün yetenekli çocuklar çok kolay yetişir her şeyi kolay öğrenir.
- Çocuklar ebeveynlerin zorlamaları ile üstün yetenekli olurlar.

Üstün yetenekli çocuklarla ilgili toplum nezdindeki bu yanlış algılar gerçeği yansıtmamaktadır. Açıkçası üstün yetenekli çocuklar, potansiyelini açığa çıkaracak uygun bir eğitim ile birlikte ebeveynler ve öğretmenler tarafından desteğe ihtiyaç duymaktadırlar (Özbay, 2013). Üstün yetenekli çocukları doğru tanımak, anlamak ve onların eğitimleri hakkında yeterli bilgiye sahip olarak gerekli düzenlemeleri yapmak ancak toplumdaki yanlış algıları ortadan kaldırmakla mümkün olabilir (Kanlı, 2020).

2.7. Üstün Yetenekli Çocukları Tanılama

Üstün yetenekli çocukların eğitim süreci tanılama ile başlamaktadır (Bozan Deniz, 2019). Amaç üstün yetenekli çocukları belirleyip potansiyellerini açığa çıkarmaktır. Belli özelliklere sahip veya belli bir sınıf içinde bulunan kişileri belirleme sürecine “*tanılama*” denilmektedir. Tanılama; yetenek, yaratıcılık ve başarı gibi özelliklerin bir araya getirilip bu bilgiler doğrultusunda zihinsel olarak potansiyelleri hakkında karar verme sürecini kapsamaktadır. Bu aşamada tanılama sürecine katkıda bulunacak araçların çeşitli olması

tanılama sürecinin kalitesini artırmaktadır (Sak, 2022). Tanılama işlemi, üstün yetenekli çocuklar için en kritik ve en zor aşamadır (Gürten, 2021). Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Birliği (NAGC, 2018) üstün yetenekli çocukları tanımlarken dikkat edilmesi gereken noktaları şu şekilde belirlemiştir:

- Üstün yeteneklilik dinamik bir süreçtir,
- Birden çok imkânın sunulması ile çocukların yeteneklerinin sergilenmesi sağlanmalı ve tanılama süreci zamana yayılarak yapılmalı,
- Tüm ırk, etnik kimlik ve sosyo-ekonomik düzeylerde üstün yetenekli kişilere rastlamak mümkündür,
- Mevcut durumda bulunan potansiyelleri geliştirmek ve sergilemek için erken tanılama yapılması önemlidir (Akt., Yıldız, 2018).

Çocuğu üstün yetenekli olarak tanımlayabilmek için sadece test sonuçlarına bakmak eksik bir tanılama olacaktır. Tanılama sürecinde ne kadar çok değerlendirme kaynağı bulunursa çocukla ilgili daha fazla bilgiye ulaşmak mümkün olabilir (Bildiren, 2018). Bu süreçte veriler, zeka testleri benzeri nicel değerlendirme araçlarının yanı sıra portfolyo, kontrol listesi, öğretmenlerin tespitleri, ailenin görüşleri, çocuğun akranları, çocukla yapılan görüşmeler, bibliyografik veriler ve uzman kişilerin görüşlerinden oluşan nitel değerlendirme araçlarıyla bir bütün olarak toplanmalıdır. Üstün yetenekli kişileri tanılamakta tek ölçme aracı yetersiz geleceğı için zaman içerisinde birden fazla ölçme aracının geliştirildiğı görülmektedir (Bozan Deniz, 2019).

2.8. Zekâ Bölümü ve Zeka Sınıflandırılması

Zekâ, ölçmede yaygın şekilde kullanılan zekâ bölümü birimi olarak, zekâ yaşının doğum yaşına bölünerek sonucun yüz ile çarpılması ile hesaplanır (Şayir, 2015). Zekanın dağılımı bir toplumda çan eğrisi şeklinde olmalıdır. Çan eğrisinin bir ucunda üstün yetenekliler diğer ucunda ise zekâ geriliğı olanlar yer almalıdır. Normal zekâ ise ortadaki bölümü temsil etmelidir. Zekâ Bölümü, üstün yetenekli çocukların neler başardığını değil neler başarabileceğini göstermektedir (Karabulut, 2010). Dünya Sağlık Örgütü hesaplamalarına göre Zeka bölümü (ZB) sınıflaması Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Dünya Sağlık Örgütü Zekâ Sınıflaması

IQ Puanları	IQ Puanları Anlamı
0-20	Derin Zekâ Geriliği
21-35	Ağır Zekâ Geriliği
36-49	Orta Derecede Zekâ Geriliği
50-69	Hafif Derecede Zekâ Geriliği
70-79	Sınırdaki Zekâ
80-89	Donuk Zekâ
90-109	Normal Zekâ
110-119	Parlak Zekâ
120-129	Üstün Zekâ
130-...	Çok Üstün Zekâ

2.9. Zekâ Testleri

Sözel, sayısal alanları ve performans alanlarını ölçme amacı güden, maddeler içeren zekâ testleri, üstün zekâlı kişilerin belirlenmesi amacıyla test ve doküman olarak kabul edilmiştir. Yapılan ölçümler sonunda ortaya çıkan sayısal değer bireyin zekâ düzeyi (IQ) olarak ifade edilir (Gökder, 2004). Zeka düzeyi bize toplumun %2’lik veya %3’lük dilimini vermektedir. Fakat toplumun %5’lik veya %10’luk dilimi arasına giren çocuğun üstün yetenekli olmadığını söylemek pek de doğru olmayabilir. “*Hakan 3. sınıfta sınıf öğretmeninin yönlendirmesiyle genel zihinsel yetenek ve müzik alanında sınava girerek genel zihinsel yetenek alanında 123 alarak barajın altında kalmıştır. Müzik alanında barajı geçen Hakan, resimde Salvador Dali eserleri tarzında ürünler ortaya koymuş, müzikte Mozart’ın eserlerini çalabilmiş, İstanbul Boğazını yüzerek birinci olmuş ve SBS sınavından 1 yanlışla yüksek bir puan almıştır.*” Bu örnekten de anlaşılacağı üzere bir çocuğa üstün yetenekli tanısı konulması için sadece zeka testleri yeterli değildir. Hakan’a genel yetenek alanında başarılı tanısı konulamamış fakat Hakan üstün yetenekli olduğunu birçok alanda kanıtlamıştır. Bu gibi örneklerle bakılarak bir çocuğa üstün yetenek tanısı konulabilmesi için zeka testlerinin yanında ortalamanın üstünde gerçekleşecek bir performans, özgüven, motivasyon, yaratıcılık, potansiyelini ürüne dönüştürme gibi etkenlerin de değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır (Şahbaz, 2019).

2.9.1. Grup Zekâ Testleri

Bu test çeşidi, gruplara uygulanmaktadır. Bu ölçekler yalnızca ilköğretim çağında uygulanabilir. Grup testleri, uygulama ve puanlama açısından oldukça kolay testlerdir. Bu testler, genellikle sözel olup okul başarı testleri ile de oldukça ilişkilidir. Bu testlerin kişisel testlere oranla güvenilirliği daha düşüktür ve geçerli olma eğilimi daha azdır (Seyhan, 2015). Grup testlerinden en iyi bilinenlerinden bazıları (Rimm, Siegle ve Davis, 2022):

- Bilişsel Yetenek Testi (CogAT)
- Hemmon-Nelson Zihinsel Yetenek Testi
- Otis-Lennon Okul Yetenek Testi
- Okul ve Üniversite Yetenek Testi (SCAT)

2.9.2. Grup Başarı Testleri

Bu testler, tarama amaçlı olarak kullanılmaktadır. Başarı testleri sayesinde çocuğun zekâ seviyesi ve başarısı arasında karşılaştırma yapma olasılığı artmaktadır. Özel bir alanda, çocuğun neyi bildiği ile ilgili bilgiler verir (Seyhan, 2015). En çok kullanılan başarı testleri şunlardır (Rimm, Siegle ve Davis, 2022):

- California Temel Beceri Testleri
- Iowa Temel Beceriler Testi
- Stanford Başarı Testleri
- SRA Başarı Serileri
- Eğitimsel İlerleme Test Serisi
- Peabody Başarı Testleri

2.9.3. Kişisel Zekâ Testleri

Kişisel zekâ testleri ile puanlama, çocuğun sınıfı yerine yaşına göre yapılmaktadır. Bu ölçekler pahalı olup uygulaması uzmanlık ve zaman gerektirmektedir. Grup zekâ testlerine kıyasla daha güvenilir olduğu söylenebilir. Bu testler üstün yetenekliliği belirleme konusunda değerli bir bilgi kaynağı olmasına karşın kişilerin potansiyel yeteneğinin belirlenmesinde tek başına yeterli gelmemektedir (Seyhan, 2015). Wechsler ve Stanford Binet Zeka Testleri ülkemizde olduğu gibi dünyanın birçok ülkesinde de yaygın olarak kullanılmaktadır (MEB, 2012). Anadolu-Sak Zeka Ölçeği (ASİS) ise Sak ve arkadaşları tarafından 2016 yılında

geliştirilen ve ülkemizde kullanımına başlanılan testler arasında yerini almıştır (Kutlu Abu, 2022). Kişisel zekâ testlerinden yaygın olarak kullanılanlar şunlardır (Gökdere, 2004):

- Stanford-Binet Zekâ Testi
- Wechsler Çocuklar İçin Zekâ Testi (WISC-R)
- Yetişkinler İçin Zekâ Testi(WAIS)
- Okul ve Okul Öncesi Zekâ Testi (WPPSI)
- Anadolu-Sak Zeka Ölçeği (ASİS) (Sak, 2020a)
- Türk Ulusal Zeka Testi (TUZÖ) (MEB, 2024)

2.9.4. Yaratıcılık Testleri

Yaratıcılığın hem anlaşılması hem de tanımlanması zordur. Yaratıcılık, yetenek anlamında karmaşık bir yetenek olduğu için tam olarak ölçülmesi zor olmaktadır. Yaratıcı olarak adlandırılan çocukların farklı düşünme becerisine sahip olduğu görülmekte olup bu çocukların bir şeyi alışılmışın dışında ve beklenmedik bir şekilde yaptıkları görülmektedir (Seyhan, 2015). Yaratıcılık testlerinin yapılmasının amacı bir veya daha fazla öğrencinin yaratıcılığı konusunda öğretmenin şüphelerini doğrulamaktır (Rimm, Siegle ve Davis, 2022). Yaratıcılığı belirlemek için kullanılan testler şunlardır (Seyhan, 2015):

- Tarrence Yaratıcı Düşünme Testi
- Çocuklar İçin Yaratıcılık Testi
- Pennsylvania Yaratıcı Yetenek Testi
- Yaratıcı Potansiyeli İzleme Testi
- Farklı Düşünce Uygulamaları
- Yaratıcı Düşünme- Çizme Ürün Testi

2.10. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Kullanılan Öğretim

Yaklaşımları

Üstün yetenekli çocuklar tanılandıktan ve yeteneklerinin ne olduğu belirlendikten sonra bu çocukların eğitim ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayacak eğitim programı kararlaştırılmalıdır. Öğrencilerin öğrenme hızı, öğrenme düzeyi, ilgi alanı ve eğitimden beklentisi birbirinden farklıdır. Bazı öğrencilerin matematik alanında bazılarının dil alanında bazılarının ise daha farklı alanlarda yetenekli olduğu görülmektedir (Sürmeli, 2015). Üstün

yetenekli olan bu çocukların eğitiminde kullanılan yaklaşımlar şu şekilde yapılmaktadır: Hızlandırma, zenginleştirme, gruplama.

2.10.1. Hızlandırma

Hızlandırma, üstün yetenekli öğrencilerin eğitim sürecine erken yaşlarda katılmasını ve eğitim programı içerisinde daha hızlı ilerleyebilmesini sağlayan çalışmadır (Sak, 2020b). Hızlandırmanın amacı, öğretim programlarının üstün yetenekli öğrenci ihtiyaçlarına göre hızını ve karmaşıklık düzeyini düzenleyerek daha adil bir eğitim sunulmasıdır. Hızlandırma yaklaşımı, üstün yetenekli çocuklar için hazırlanan programların ilk basamağıdır (Gürten, 2021). Hızlandırma uygulamasıyla üstün yetenekli çocuklara uygun hız ve yoğunlukta bir öğrenme ortamı oluşturularak bu çocukların barındırdığı potansiyellerden daha erken dönemde faydalanılmış olunur (Akyüz, 2022). Zorunlu eğitim yaşı öncesinde okuma yazma bilen ve matematik işlemlerinde belirli bir yeterliliğe sahip olan çocuklar bu programa göre okula erken başlatılır. Bunun yanında çocuk okula yaş dönemine uygun olarak başlatılmış fakat akranlarına göre açık bir farkla daha ileride olduğu görülmüşse uzman görüşleri de alınarak bu çocuklar için ilkokulda okula erken başlama, sınıf atlatma veya müfredat daraltma yöntemi uygulanır. Ülkemizde bu yöntemler yönetmeliklerde yer alsa da özellikle sınıf atlatma ve müfredat daraltma stratejisi uygulama açısından zayıf kalmaktadır (Çepni ve Gökdere, 2002). Birçok hızlandırma stratejisinin ülkemizde uygulanmamasının en önemli sebebi ebeveynlerin, toplumun ve en başta bu işin içinde olan eğitimcilerin bu konu hakkında bilgi eksikliğinden kaynaklı yanlış algılarıdır. Hızlandırma yaklaşımının etkili şekilde yürütülebilmesi için öncelikle bu sürece dâhil olan kişilerin konu hakkında bilgi sahibi olup yanlış algılarının düzeltilmesi önem arz etmektedir (Sak, 2020b). VanTassel-Baska (1998) 'a göre hızlandırma yaklaşımı uygulamasının üstün yetenekli öğrenci gelişimi üzerine etkiler şunlardır:

- Akademik başarı, özgüven ve öğrenci motivasyonunu artırma,
- Zihinsel olarak aktif olma,
- Meslek hayatına daha erken başlama,
- Yüksek öğrenimdeki maliyetleri azaltmaktır (Akt., Gökdere, 2004).

2.10.2. Zenginleştirme

Zenginleştirme, üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarının normal öğrencilerle aynı ortamda karşılanarak bu çocukların potansiyellerini açığa çıkarabilecek şekilde öğretimin farklılaştırılmasıdır (Gür, 2017). Zenginleştirme yaklaşımıyla, yaratıcı ve bilimsel düşünme yöntemlerinin en ileri düzeyde kullanılmasıyla, üstün yetenekli çocukların etkinlik merkezli bir eğitim almalarını sağlamaktadır (Akyüz, 2022). Normal programda olmayan konular da bu program ile işlenebilir. Genelleme ve düşünme yeteneği becerisini geliştirir. Öğrenme süreci önceliklidir (Parıldar, 2021). Zenginleştirme yaklaşımının amacı, çocuklarda öğrenmeye karşı ilgiyi artırmak, çocukların var olan yeteneklerinin geliştirmek ve çocukların başarılarını artırarak tüm öğrencilere uygulamasını sağlamaktır. Zenginleştirme, okullarda en sık kullanılan yaklaşımdır. Sınıf içi yetenek grupları, okulda özel sınıflar, yaz programları, okul sonrası ve hafta sonu etkinlikleri bu yaklaşımla uygulanabilir (Sak, 2020b). Zenginleştirme yaklaşımı yatay ve dikey zenginleştirme şeklindedir. Yatay zenginleştirme, öğrenilen konunun kaynaklarını artırarak bilgi toplamak, farklı insanların bakış açılarına göre konuyu çeşitlendirmek, konuya ilişkin araştırma, gözlem ve geziler düzenleyerek derinlemesine öğrenme sağlamaktır. Dikey zenginleştirme ise, içeriğe yönelik olarak eleştirel düşünme, yaratıcılık, analitik düşünme ve problem çözme gibi üst düzey uygulamaların kullanılmasıdır (Kaplan Sayı, 2022). Renzulli ve Reis (1986) üstün yetenekli çocuklar için okullarda kullanılacak zenginleştirme yaklaşımının faydaları şu şekildedir (Akt., Gökdere, 2004):

- Kapsamlı ve derinlemesine öğrenmeyi sağlama,
- Normal program üzerinde deneyim ve bilgi sağlama,
- Zihinsel ve yaratıcı düşünceyi sağlama,
- Öğrencide düşünme yeteneğinin gelişimini sağlama,
- İçerikten çok sürece odaklanma,
- Normal müfredatta işlenmeyen konuları verebilme,
- Genelleme yapabilme yeteneği geliştirme şeklindedir.

Zenginleştirme yaklaşımının uygulanabilmesi için bu sürece dahil olan eğitimciler en önemli kişilerdir. Alanında uzman, farklılaştırılmış öğretim yöntemlerinin kullanmaya istekli, öğretimi planlama konusunda iş birliği yapabilen, motivasyonu yüksek ve ideal sınıf ortamını oluşturmuş öğretmenler bu yaklaşımı etkili bir şekilde kullanabilirler (Sak, 2020b).

2.10.3. Gruplama

Gruplama yaklaşımında, üstün yetenekli çocukları zihinsel anlamda akranlarıyla eğitim alırken bir araya getirmektir (Gürten, 2021). Yapılan gruplamalar çocukların sosyal becerilerinin gelişmesini sağlar. Gruplandırmalar uygun yöntemle yapıldığında yetenekleri geliştirmede üst düzeyde başarı sağlar (Bozan Deniz, 2019). Gruplama yaklaşımı, üstün yetenekli çocuklarda zihinsel olarak birbirine yakın çocuklarla iletişim kurmalarını sağlayarak çocukları daha fazla çalışmaya ve düşünmeye teşvik eder (Rimm, Siegle, Davis, 2022). Gruplama; homojen gruplama, tam gün gruplama, geçici gruplama yöntemi olmak üzere üç aşamalı olarak incelenmektedir. Bu yöntem, öğrencilerin farklı okullarda, farklı sınıflarda ya da aynı sınıflarda farklı şekillerde eğitim-öğretim faaliyetlerine katılmalarına fırsat veren bir eğitim yöntemidir (Sak, 2022).

2.11. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminin Tarihçesi

19. yy da zekânın kalıtım yoluyla geldiği anlayışı hâkim kılınmıştı. 20. yy gelindiğinde ise yapılan araştırmalar doğrultusunda zekânın değişip gelişebileceği görüşü yer edinmeye başladı. Böylece çevrenin ve çocuğa verilen eğitim yaşantılarının önemi açığa çıkmıştır. Sabit ve değişmez olan zeka anlayışı terk edilerek, değişen eğitim anlayışıyla birlikte gelişen bir zeka potansiyeli önem kazanmıştır. Bu anlayış, çocuğun potansiyelinin gelişebileceğine yönelik inancın artmasıyla birlikte, çocukların eğitimlerine deneyimli kişilerin müdahale edilmesinin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Özellikle üstün yetenekli çocukların tanılama ve eğitimlerine yönelik ilgiler artmış ve pek çok devletin eğitim sisteminin bir parçası haline gelmiştir (Sak, 2020a). Bu çalışmaların öncüsü olarak Amerika Birleşik Devletleri, üstün yetenekli çocuklar için kurslar ve hızlandırma politikaları uygulamaya çalışmıştır (Kutlu Abu, 2022). Ancak Sovyetler Birliği'nin “ *Rus Uydusu Sputnik 1*” 1957’de uzaya fırlatması Amerika Birleşik Devletleri dahil olmak üzere dünyadaki birçok ülkenin üstün yetenekli çocuklara olan algısını yeniden canlandırmıştır (Rimm, Siegle ve Davis, 2022). Bu gelişmeler sürerken Amerika Birleşik Devletleri çalışmalarını hızlandırmış, 1969 yılında “*Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocukların Eğitimine Yardım Yasası*” yayınlamaya üstün yetenekli çocuklara maddi destek sağlanmıştır (Kutlu Abu, 2018). 1972 yılında üstün yetenekli çocuklara eğitim durumunu anlatan “Marland Raporu” hazırlanmıştır (Gökdere, 2004). 1974 yılında üstün yetenekli çocukların tanılanması ve eğitimi konusunda destek sunan “*Üstün Yetenekliler Ofisi*” kurulmuştur (Kutlu Abu, 2022). Yine 1978 yılında Jacop Javits’in önerisiyle “*Üstün Zekalı ve Yetenekli Öğrenci Yasası*” ile üstün yetenekli

çocuklara fon ayrılmıştır (Gökdere, 2004). İspanya 'da ise 1995'te yayınlanan “Kraliyet Kararnamesi” ve 2002’de yayınlanan “Kaliteli Eğitim Yasası” ile üstün yetenekli çocukların eğitimini yasal çerçeve içine alınmıştır. 1993’te yayınlanan “Halk Eğitim Yasası” ile Macaristan “Her çocuğun ve her öğrencinin ilgi, yetenek ve potansiyeline uygun, eğitimini daha yüksek düzeyde sürdürmesini sağlayacak eğitim hakkı vardır.” hükmü getirilmiştir. Birleşik Krallık’ta 1999 yılında “Üstün Zekalı ve Yetenekli Danışma Grubu” ve İsrail’de 1970 yılında “Ulusal Üstün Zekalılar Birliği” kurulmuştur. Avusturya, Belçika, Hollanda, Danimarka, İtalya, Portekiz, Fransa ve Almanya’da doğrudan bir yasal düzenleme yoktur fakat bu ülkelerde üstün yetenekli çocukların eğitimi, sisteminin bir parçası halindedir. Romanya’da 1995’te yayınlanan “Romanya Eğitim Yasası”, Hırvatistan’da “İlk ve Ortaöğretim Yasası” üstün yetenekli öğrencileri tanır, yetenek ve ilgileri doğrultusunda bu öğrencilere eğitimler vermektedir. Finlandiya ise eğitim sistemi yapısı gereği öğrenci seviyelerine ve yaşlarına göre bireysel farklılıklara önem vermektedir. 2000 yılında “Üstün Zekalı ve Yetenekliler Eğitimi Teşvik Yasası” ile yasal boyutta doğrudan kanun çıkaran ve bu alanda dünyanın en kapsamlı yasasını yayınlayan Güney Kore üstün yetenekli çocukların eğitimine çok önem vermektedir (Kutlu Abu, 2022).

2.12. Türkiye’de Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminin Tarihçesi

Ülkemizde üstün yetenekli çocukların eğitimleri için yapılan çalışmalar üç dönem halinde incelenmektedir (Gökdere, 2004).

➤ 1960 Öncesi Dönem

Bu dönem, Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki Enderun süreci ile başlar (Susam, 2012). *Enderun*, toplumun ulusal kaynaklarından olan, potansiyeli yüksek çocukları yetiştirerek liderlik pozisyonuna getiren ve tüm dünyada bu alanda ilk olma özelliği kazanan bir kurumdur (Sak,2020a). Enderun, Osmanlı İmparatorluğu döneminin yönetim, bilim ve sanat alanında üstün yetenekli bireylerin eğitim aldığı bir kurum olarak başlamış fakat zamanla etkililiğini yitirerek 1909 yılında kapatılmıştır (Susam, 2012). *1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebeler Hakkında Kanun*, Cumhuriyetin ilanında sonra 1929 yılında yetenek bakımından üstün olan çocukların seçilerek yurt dışına gönderilmesine karar veren bir kanundur. *3803 Sayılı Kanun* ile, 1940 yılında köylerin kalkınmasını sağlamak ve öğrencilerin yeteneklerini ürüne çevirmek amaçlı “*Köy Enstitüleri*” açılmıştır. Kısa zamanla eğitim dönemi içerisinde büyük başarılar elde edilmiştir. Ancak bu kurumlar 1950 yılında kapatılmıştır. *5245 sayılı İdil Biret ve Suna Kan’ın Yabancı Memleketlerde Müzik Tahsiline*

Gönderilmesine Dair Kanun, 1948 yılında çıkarılmıştır (TBMM, 2012) 5245 Sayılı Kanun yerine 6660 Sayılı Kanun, 1956 yılında daha kapsamlı bir şekilde özel bir yönetmeliğe bağlı şekilde yürürlükte kalmaya devam etmiştir. Ancak, bu kanundan 1972 yılına kadar 17 kişi faydalanabilmiştir (Gökdere, 2004).

➤ 1960 -1980 Arası Dönem

Bu dönem, sanat alanının yapılan çalışmaların yanında zihinsel anlamada üstün yetenekli çocukların eğitimlerine yönelik çalışmaların yapıldığı dönemdir (Gökdere, 2004). Bu dönem içerisinde üstün yetenekli çocukların eğitime yönelik faaliyet gösteren kurumlar şu şekildedir: *Özel Sınıf ve Türdeş Yetenekler Sınıfı*, üstün yetenekli çocukların eğitimleri için uygun olan bu kurumlar ilk olarak 1959 yılında pilot uygulama ile başlamıştır (TBMM, 2012). Türdeş sınıf uygulaması, çocukları yetenek ölçeklerinden aldıkları puanlara göre üç gruba ayırmış ve çocukların performansına göre gruplar arası değişiklik yapabilme imkânı tanınmıştır. 1960 yılında ise pilot uygulama okullarından bir program dâhilinde toplanan üstün yetenekli öğrencilerden, özel bir sınıf oluşturulmuştur. Oluşturulan sınıflardaki bu çocuklara, farklı ve zenginleştirilmiş bir müfredat uygulanmıştır. Fakat ilerleme kaydedilemeden beş yıl sonra sistemden kaldırılmıştır. (Gökdere, 2004). *Fen liseleri*, 1962 yılında 4. Milli Eğitim Şurası tarafından üstün yetenekli çocukların eğitimini desteklemek amacıyla açılması kararlaştırılmıştır. 1964'te Ankara'da açılan bu okulların yurt dışında eğitim almaları sağlanmış ve okulun kitaplarının yurt dışındaki kaynaklardan tercüme edilmesiyle eğitiim hayatına başlanmıştır. Öğrenci seçimine hak kazanabilmek için Türkçe, Matematik ve Fen Bilgisi derslerinin not ortalamasının belirli bir puanın üstünde olması beklenmiştir (Yeşilova, 1997). Not ortalaması belirli bir puanın üzerine çıkan çocuk bu okulların sınavlarına girmeye hak kazanmaktadır. Sınava giren öğrencinin ancak yüzde beşi bu okullara kayıt yaptırabilmektedir. Bu okullarda normal okullardan farklı olarak zenginleştirilmiş bir müfredat ile eğitim yapılmıştır (Gökdere, 2004). Günümüzde ise, tek düze eğitim veren kurumlar olarak varlıklarını sürdürmektedir (Levent, 2020). 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu Güzel Sanatlar Eğitiminin, 33. Maddesi ile 1973 yılında üstün yetenekli çocukların özel okullarda eğitim almasına imkân tanınmıştır (TBMM, 2012). 915 Sayılı Kanun ile *Parasız Yatılılık ve Bursluluk Sınavı*, bu gelişmelerin yanında maddi durumu yetersiz olan çocukların tüm eğitim imkânlarının devlet tarafından karşılandığı bir kanun niteliği taşımaktadır. *TUBİTAK ve Yüksek Öğrenim Burslar*, bu dönemde yüksek öğrenimi tamamlayan başarılı çocuklara yurt dışı eğitim imkânlarının sağlanması açısından ülkemizde

bu dönem içerisinde başarılı öğrencilerin eğitimi için çaba sarf edildiğinin göstergesidir (Gökdere, 2004).

➤ 1980 Sonrası Dönem

Bu dönemde ilk olarak *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu*, 1983 yılında özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara ilişkin esaslar belirlenmiştir. Özel eğitim kurumlarının denetlenmesi, izlenmesi, değerlendirilmesi ve etkililiğinin takip edilmesi için “*Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü*” kurulmuştur (Milli Güvenlik Konseyi [MGK], 1983). *Güzel Sanatlar Lisesi*, çocukların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim görmelerini sağlamak için 1990 yılında açılmış okullardır. Yatılı, gündüzlü ve karma şeklinde 4 yıl eğitim sağlayan ilköğretim düzeyi okullardır (Levent, 2020). *I. Özel Eğitim Konseyi*, 1991 tarihinde toplanarak özel eğitim alanında ülkemize bir yol haritası olmuştur (Kutlu Abu, 2022). *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı (TÜYÇEV)*, 1993 yılında üstün yetenekli çocuklara hizmet vermek için kurulmuştur. Üstün yetenekli çocukların eğitimlerine katlı sağlamak, onların kültürel ve sosyal ihtiyaçlarına destek vermek amaçlıdır (Susam, 2012). *Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi (TEVİTÖL)*, 1993 yılında durumu iyi olmayan üstün yetenekli öğrenciler için açılmış özel bir kurumdur. Bu kurumlarda yabancı dil ağırlıklı liselerin eğitim programları uygulanmıştır (Susam, 2012). Her yıl, sınav ile alınan öğrencilere özel yetiştirilmiş öğretmenler tarafından eğitim alması sağlanmıştır. Kurum 2001’de Türkiye Eğitim Vakfı (TEV) bünyesinde girerek eğitim süresi 5 yıldan 4 yıla indirilip Anadolu Liselerine çevrilmiştir (Levent, 2020). *Beyazıt Ford-Otosan İlköğretim Okulu*, 2002 yılında Beyazıt İlköğretim Okulu, İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekalılar Ana Bilim Dalı tarafından yürütülen “*Üstün Zekalıların Eğitim Projesi*” için pilot uygulama okulu seçilmiştir. Okulda farklılaştırılmış öğretim uygulamaları başlatılarak üstün yetenekli öğrencilerin duyuşsal, zihinsel ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmıştır. 2013 yılında 4+4+4 sisteminin eğitim hayatımıza girmesiyle bu okuldaki uygulamalar da sonlandırılmıştır (Levent, 2020). *Bilim Sanat Merkezleri (BİLSEM)*, ilk olarak 1995 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında bulunan üstün yetenekli çocukların tespiti yapılarak eğitim almaları için ülke genelinde açılmıştır (Çepni, Gökdere, ve Küçük, 2004). 2023 yılı itibarıyla 81 ilde genelinde 394 adet BİLSEM bulunmaktadır (MEB, 2023b).

BİLSEM, üstün yetenekli çocuklara kendi okullarındaki eğitimlerini aksatmadan, kişisel yeterliliklerini fark etmeleri ve kapasitelerini geliştirip en üst düzeye çıkarmalarını sağlamaları amacıyla eğitim veren bir kurumdur. Öğrencilerin başvuruları okul yönlendirme

komisyonları tarafından 1-3. sınıflar arasından sınıf öğretmenlerine verilen “*Gözlem Formu*” doldurularak aday gösterilmeleri ile alınmaktadır (MEB, 2020). Aday gösterme için sınıf öğretmenleri tarafından doldurulan gözlem formları tanılama sürecinin temel veri kaynağını oluşturmaktadır (Gökdere ve Ayvaci, 2004). Okul yönlendirme komisyonunda okul müdürü başkanlığında müdür yardımcısı, rehber öğretmen ve en az bir sınıf öğretmeni bulunmaktadır. Bir okuldan ancak 1-3. sınıf seviyelerinden toplam öğrencinin en çok %20’si aday gösterilebilir. Bir öğrenci en çok iki alanda aday olabilir (MEB, 2023). Aday gösterme aşamasında sınıf öğretmenin rolü önemli yer tutmaktadır. Bu süreçte iyi gözlenemeyen çocukların fark edilememesi dolayısıyla oluşabilecek bir hata ya da ihmal üstün yetenekli olan çocukların özel eğitimden faydalanamamasına neden olabilir (Gökdere ve Ayvaci, 2004). Aday gösterilen öğrenciler “*Merkezi Grup Tarama Sınavı*”na girer. Yapılan bu sınav sonucu başarılı kabul edilen öğrenciler daha sonra Rehberlik Araştırma Merkezlerinde “*Bireysel Değerlendirme*” sürecine dâhil edilir. Öğrenci alımı için genel zihinsel yetenek alanı, müzik yeteneği ve resim yeteneği alanında değerlendirmeler yapılır. Yapılan bireysel değerlendirmeleri başarı ile geçen öğrenciler örgün eğitim gördükleri okulun beraberinde BİLSEM sürecine de dahil edilir (Güneş, 2018).

Bilim ve Sanat Merkezinin en önemli işlevi, üstün yetenekli çocukların kendi gibi çocuklarla tanışması ve bir araya gelerek projeler üretmesidir. Bu durum, üstün yetenekli çocukların normal okullarda yaşayacakları birçok sorunun azalmasına ve eğitim hayatlarına devam ederek ülkenin potansiyel yeteneklerinin açığa çıkmasına fırsat tanımaktadır (MEB, 2014). Üstün yetenekli çocuklar, Bilim ve Sanat Merkezinde planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını üretken bir şekilde yaparak ve yaşayarak, çevresiyle ilişki içinde, akademik becerilerini artıracak faaliyetlere yönlendirilir. Yapılan çalışmaların her aşamasında değerler eğitime uygun hareket etmek önem teşkil etmektedir. Bilim ve Sanat Merkezi’nde yapılan etkinliklerin tamamı proje üretip geliştirme gayretleri içinde devam ederek bu süreci tamamlamaktadır (MEB, 2016).

Üstün yetenekli çocuklar; istekli, üretken olmaları halinde ve merkeze de devamlılığına bağlı olarak ortaöğretimden mezun oluncaya kadar Bilim ve Sanat Merkezi sürecine devam edebilmektedir (MEB, 2016). Bilim ve Sanat Merkezi’ne kayıt yaptıran öğrenciler; uyum, destek eğitim, bireysel yeteneklerini fark ettirme, özel yeteneklerini geliştirme ve proje üretimi/yönetimi eğitim programlarına dâhil edilerek beş aşamada eğitime devam ederler (MEB, 2020).

Uyum sürecinde, kayıt olan çocuklara Bilim ve Sanat Merkezi tanıtılarak merkezin misyon ve vizyonu tanıtılır. Öğrencilere, yapılacak çalışmalar ile ilgili bilgiler verilir ve süreç

açıklanır. Çocukların birbirleriyle etkileşim halinde olması sağlanarak iletişimlerini güçlendirilir (Bildiren, 2018).

Destek Eğitim sürecinde, çocukların iletişim becerileri, birlikte çalışma teknikleri, öğrenme, araştırma ve problem çözme yöntemleri, fen, matematik, yabancı dil, sosyal bilimler, resim, müzik ve benzer yetenek alanlarında eğitime alınmaktadır. Bu eğitim sonrasında öğretmenler tarafından yapılan gözlemler sonucunda üstün yetenekli çocuklar hakkında karara varılır. Çocukların ilgi yetenekleri doğrultusunda çalışacağı alanlar belirlenir (Gür, 2017).

Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme süreci, çocukların bireysel yeteneklerini açığa çıkarmak ve yaratıcılıklarını ortaya koymak için proje odaklı ve kapsamlı çalışmaların olduğu süreci kapsamaktadır (Akyüz, 2022).

Özel Yeteneklerini Geliştirme süreci, genel zihinsel yetenek, müzik ve görsel sanat eğitimine katılan üstün yetenekli öğrencilerin, potansiyellerini en üst seviyede kullanarak ürün ortaya koymaları için çalışılan bir süreçtir. Üstün yetenekli çocukların kendi yetenek alanlarında ileri düzey bilgi, beceri ve davranış kazanması sağlayan disiplinler arası bir süreçtir (Bildiren, 2018).

Proje Üretimi/Yönetimi ile üstün yetenekli çocuklar, kendi yetenek ve ilgi alanlarına göre proje konuları belirleyip 3-5 kişilik gruplarla öğretmenleri eşliğinde çalışmalara başlamaktadır (MEB, 2016). Bilimsel çalışma kapsamında yapılan her türlü etkinlikler proje olarak değerlendirilebilir (Baykoç Dönmez, 2012).

2.13. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Sürecinde Ebeveynler

Bir çocuğun yetiştirilme sürecinde en büyük sorumluluk şüphesiz ki ebeveynlerindedir. Ebeveynlerin üstlenmiş oldukları bu sorumluluk, üstün yetenekli çocuklarda bir kat daha artmaktadır. Üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin birçoğu “*üstün yetenek*” kavramına ilişkin yeterli bilgiye sahip değildir. Bundan dolayı birçok ebeveyn, üstün yetenekli olduğu varsayılan çocuklarını normal çocuklardan ayıramamakta, üstün yetenekli çocuğun taşıdığı özellikleri fark edememekte ve çocuklarının üstün yetenekli olması durumunda nasıl davranması gerektiği konusunda yetersiz kalmaktadır. Açıkçası üstün yetenekli çocukların da bütün çocuklar gibi ilgi ve ihtiyaçlarının karşılandığı ortamlarda olmaya, ebeveynleri tarafından kabul edilmeye, anlaşılmaya ve desteklenmeye ihtiyaçları bulunmaktadır (Kutlu Abu, 2022).

Ebeveynlerin, üstün yetenekli çocuklara bu desteği verebilmeleri için öncelikle üstün yetenekli çocukların farklı olduklarını kabul etmeleri gerekmektedir. Sonrasında ise tüm üstün yetenekli çocuklar aynı olmadığı için üstün yetenekli çocuklardaki bu farklılığın nasıl olduğunu kavramaları gerekmektedir (Webb, Gore, Amend ve Devries, 2021). Üstün yetenekli çocuklara sahip ebeveynler, çocuklarının farklılıklarını okumaya erken başlamasından, erken konuşmasından, sayılara olan ilgisinden, merakından ve güçlü hafızasından, pratik çözümler yaratmasından ve hızlı öğrenebilmesinden ayrıca zengin hayal gücünden, eleştirel bakış açısından, mizahi duruşundan, yaratıcılıklarından ya da fikir üretebilme yetisinden fark edebilirler (Bildiren, 2018).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları, çocukların hayatlarını şekillendirerek çocuğun kişisel, zihinsel, fiziki, sosyal ve duygusal gelişimi üzerinde olumlu ya da olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu sebeple ebeveynlerin üstün yetenekli çocuğun gelişim özelliklerini iyi kavraması, çocuğa karşı davranışlarında hangi tutumun olumlu sonuçlar oluşturacağını bilmesi açısından önem teşkil etmektedir (MEB, 2014).

Ebeveynler, üstün yetenekli çocukların potansiyellerini üst noktaya çıkarabilmek için üstün yetenekli çocukları birey olarak görmeli, çocuklarla birlikte etkinlikler düzenlemeli, çocukların düşünmeden hareket etmelerinin önüne geçmeli, çocukların düşünebilme ve yaratıcılıklarını gelişmesine imkan vermeli, çocuklara karşı sabırlı olmalı, çocukların eski bilgilerini yeni durumlara transfer edebilecekleri fırsatlar sunmalı ve çocukların esnek öğrenmelerini sağlayacak ortamlar oluşturmalıdır (MEB, 2014).

Üstün yetenekli çocukların ebeveynleri, çocuklarının eğitim gördüğü okulun öğretmenleri ve yöneticileri ile işbirliği ve uyum içerisinde hareket etmelidir. Ebeveynler, çocuklarının ilgi alanlarını, güçlü yönlerinin, karakter yapılarını iyi bilip ona göre çocuklarının öğrenme ortamlarını düzenlemelidirler. Toplumun üstün yetenekli çocuklardan beklentileri onlara ağır bir yük olmaktadır. Her şeyden sıkılan ve yorulan bu çocuklarda utanma ve suçluluk duygusu da bu yükün beraberinde gelir. Ancak çocuğun beklentilerini uygun düzeyde ayarlayan aileler çocuğun yaşayacağı bu başarısızlık duygusunun önüne geçebilir. (Levent, 2020).

Üstün yetenekli çocukların öğrenme hızları, akranlarına göre çok yüksek olduğu için bu çocuklar bilgiye açıktır. İçinde bulundukları çevre ile dünya hakkında sürekli bilgi almaya çalışırken sık sık sorular sormaktadırlar. Ebeveynlerin bu sorulara vereceği cevaplar hem akılda kalıcı olmalı hem de çocuğun bilişsel seviyesine uygun olmalıdır. Bundan dolayıdır ki ebeveynler sürekli olarak başvurabilecekleri kaynakları ellerinin altında bulundurmalarıdır. Çocuğun sorduğu sorularla ilgili eğer yetersiz bilgiye sahipse bu konuda destek almalıdır

(Yıldız, 2018). Bu yardımı öğretmenden, okuldan ya da konunun uzmanlarından alarak daha sağlıklı bilgiler elde edebilirler. Böylece üstün yetenekli çocukları anlayarak destekleyen, rehberlik edebilen ve yaşanan olumsuzluklarla başa çıkabilen ebeveynler oluşur (Webb vd., 2021).

Ebeveyn desteği, üstün yetenekli çocukların başarı elde edebilmelerinde kritik bir noktadır. Ünlü yazar Robert Penn Warren, yazma becerisini babasının ona okuduğu kitaplardan elde etmiş; Nobel Ödüllü Kimyacı Robert Root Bernstein, annesi sayesinde bilimsel projelerle içi içe kalarak ilgisinin artması ve sonucunda da Westinhouse bursu kazanmış; (Gökdere, 2017). Yine ünlü müzikal sanatçısı Mozart'ın müzik ile uğraşan, beste yapılan ve müziğin değerli olduğu bir aile ortamında büyümesi sonucunda, mevcut bilgi birikimiyle önemli bir eğitim sürecinden geçtiği bilinmektedir (Rimm, Siegle ve Davis, 2022). Üstün yetenekli çocukların bu başarıyı elde etmesi ailenin üstün yetenekli çocukların eğitimi üzerindeki önemli etkiye vurgu yapmaktadır (Gökdere, 2017).

Sloane (1985) tarafından yapılan bir araştırmada, dünyaca ünlü meslek gruplarından olan yüzücülerin, tenis şampiyonlarının, müzisyenlerin ve heykeltıraşların ebeveynlerinin onlara bakış açıları ve bu bakış açılarının çocukları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma sonucunda anlayışlı, destekleyici ve esnek bir aile yapısıyla bu başarıları elde ettikleri gözlenmiştir. Bunun yanında ebeveynlerin, üstün yetenekli çocukların bulunduğu ortamı zenginleştirmeleri, zamanın iyi değerlendirmesi konusundaki teşvikleri, kararlarına saygı duyulan bir ortamda büyümeleri, motive etmeleri, desteklenmeleri ve üstün yetenekli çocuklara yönelik olumlu algılarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Levent, 2020). Bundan dolayı üstün yetenekli çocukları olan ebeveynlere, üstün yetenekli çocuklarını topluma faydalı bireyler haline gelebilmesini sağlayacak tavsiyeler sunulmuştur (Gökdere, 2017).

- Üstün yetenekli çocukların bazı yetenekleri geç açığa çıkabilir, bu sebeple yetenek arayışının devam ettirilmesi gerekebilir.
- Üstün yetenekli çocuklara en uygun ortamı oluşturabilmek için profesyonel yardım almaktan kaçınılmamalıdır.
- Üstün yetenekli çocukların, yeteneklerini geliştiren okul dışı etkinlikler ortamına girmesi sağlanmalıdır.
- Üstün yetenekli çocuğun, üniversitelerin açtığı yaz okullarına gitmesi yönünde teşvikte bulunulmalıdır.

- Üstün yetenekli çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik uygun çevrenin oluşup oluşmadığını kontrol edilmelidir.
- Üstün yetenekli çocuğun ilgileri doğrultusunda benzer ilgilere sahip arkadaşlar edinmesine destek olunmalıdır.
- Üstün yetenekli çocuğun ilgi duyduğu yayınları elde etmesine fırsat tanıyarak aynı durumda olan ailelerle iletişim halinde olması sağlanmalıdır.

2.14. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Sürecinde Sınıf Öğretmenleri

Üstün yetenekli çocukların eğitimini ve üstün yetenekli çocuklar üzerinde eğitimin kalitesini etkileyen en önemli değişken öğretmendir. Üstün yetenekli çocuklar Bilim ve Sanat Merkezine devam etseler de zamanlarının büyük çoğunluğunu normal okullarda sınıf öğretmenleriyle geçirmektedir. Üstün yetenekli çocuklar bu ortamda potansiyellerini açığa çıkarmak, geliştirebilmek ve ortama uyum sağlayabilmek için kendilerini anlayan ve üstün yetenekli çocuk özelliklerini bilerek hareket eden öğretmenlere ihtiyaç duyarlar. Bu sebeple üstün yetenekli çocukların sınıf öğretmenlerinin, üstün yetenekliliğe olan algısı ve öğrenci yeteneklerine olan inancı, üstün yetenekliliğin belirlenmesi ve yetenek gelişiminin sağlanması açısından önem teşkil etmektedir (Akkanat, Kutlu Abu ve Gökdere, 2018). Sınıf öğretmenlerinin özellikle üstün yetenekli çocuklara yönelik yanlış algıları ve bilgi eksiklerinden kaynaklı yanlış yönlendirmeleri, üstün yetenekli çocukların normal sınıflarda yeteneklerinin zamanla yok olmasına neden olmaktadır (Kutlu Abu ve Gökdere, 2020).

Her öğrenci farklı ilgi, yetenek ve beceriye sahiptir. Eğitim programları düzenlenirken bunun göz önünde bulundurulması ve programların bu farklılıkları karşılayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Buradan hareketle öğretmene düşen görev elinden geldiğince farklılıklara uygun öğrenme fırsatları sağlayarak ve öğrencilere çeşitli materyaller ile zenginleştirilmiş program içerikleri sunmaktır (Levent, 2020). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara karşı görevlerinin yerine getirilme derecesi, bu alanda sahip olduğu bilgi ve deneyimi ile doğru orantılıdır (Öznacar ve Bildiren, 2016). Ayrıca öğretmenler sınıfta üstün yetenekli çocukların hayatlarına yön verebilen, onlara yeni pencereler açabilen, onların farklılıklarını fark ettiren ve en önemlisi ise üstün yetenek kavramını benimsemiş eğitimciler olmalıdır (Sak, 2022). Öğretmenler, sınıf içinde bireyselleştirilmiş öğretim aşaması için gerekli gözlem yapabilme yetisine sahip, öğrenci isteklerini ön plana çıkarabilen, öğrencinin yeteneklerinin gelişmesine fırsat tanıyan, esnek stratejiler uygulayabilen, üretkenliğe önem veren, gelişime açık ve daima bilgilerini yenileyebilen kişiler olmalıdır (Öznacar ve Bildiren,

2016). Sınıf öğretmenleri, özellikle üstün yetenekli çocukları sınıf içinde ayırıştırma yapmadan akranları içinde okulunun ve çevrenin imkânları dâhilinde hafta içi ya da hafta sonu yeteneklerini geliştirecek şekilde eğitim almalarını sağlamalıdır (MEB, 2013).

Öğretmen desteği her çocuğun şansı olma niteliği taşır. ABD’de çalışan bir öğretmen, öğrencilerine ekonomik açıdan düşük gelirli bir mahalle okulunda bulunan öğrencilerin araştırması için ödevlendirir. Ödevin sonucunda bu öğrencilerin başarılı olamayacağı ve hayatta hiçbir konumda yer bulmayacağı rapor edilir. Öğretmen yıllar sonra, araştırma sonucunun takibini yapmak için bu okuldaki araştırma kapsamına giren çocuklara ulaşır. Fakat yıllar önceki araştırma sonucuna göre başarısızlığı kesin olan bu çocukların yeteneklerinin ortaya çıktığını ve bir çoğunun avukat, doktor ve mühendis gibi konumu dolayısıyla başarılı olan alanlarda çalıştığını ortaya çıkarır. Öğretmen, durumun şaşkınlığı içinde bu sonuca nasıl ulaşıldığını merak eder ve yapılan görüşmeler sonucunda öğrencilerin hayatlarına dokunan bir öğretmenin var olduğu göze çarpmıştır. Yine Michael Faraday’ın, maddi anlamda imkânları kısıtlı bir ailede yetişmiş bir çocuk olduğu görülmüştür. Ünlü bir bilim adamının Faraday’a destek vermesiyle başarılar elde ederek elektromanyetik indüksiyonu keşfetmiştir (Freeman, 2021). Bir öğretmen, bir toplumun kaderini değiştirebilecek güçte olduğu düşünüldüğünde, sunulan örnekler üstün yetenekli çocukların erken yaşlarda desteklenmesinin ve potansiyeline uygun eğitimden geçmesinin önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir (Freeman, 2021). Bu sebeple üstün yetenek kavramını benimsemiş, üstün yetenekli çocukları destekleyen, üstün yetenekli çocuklara yönelik yapılacak eğitim programlarını etkili bir şekilde uygulayan sınıf öğretmenlerinin yetiştirilmesi gerekmektedir (Kutlu Abu ve Gökdere, 2020).

Üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgilenen öğretmen eğitimleri genellikle lisans, lisansüstü, sertifika, hizmet öncesi eğitim ya da hizmet içi eğitim şeklinde gerçekleştirilir. Gelişmiş ülkelere bakıldığında ABD’de bazı eyaletler ile Kanada, İsviçre, İsrail, İsveç gibi ülkeler öğretmenlerine lisans düzeyinde eğitim vermeyi tercih etmektedir. Rusya, Avustralya, İngiltere, Çin, Hollanda, Tayvan gibi ülkeler öğretmen eğitiminde çoğunlukla lisans sonrası eğitimleri tercih etmektedir (Sak, 2020a). Ülkemizde ise öğretmen eğitimlerinde lisans, hizmet içi ve hizmet sonrası uygulamaların yapıldığı görülmektedir. Az sayıda verilen hizmet içi eğitim faaliyetlerinde öğretmenlerin hem branş faklılıkları hem de hizmet içi eğitime duydukları ihtiyaç dikkate alınmadığı için verilen eğitim etkili değildir (Gökdere ve Küçük, 2003). Lisans düzeyinde ise bazı üniversitelerde özel eğitim bölümleri bulunmasına rağmen bu bölümlerde engelli bireylere yönelik içerikler bulunmaktadır. 2002 yılında İstanbul Üniversitesi ve daha sonra Maltepe, Biruni, İstanbul Aydın ve Yakın Doğu Üniversiteleri

lisans düzeyinde üstün yetenekli öğretmenliği bölümüne öğrenci alımları yapmaya başlamıştır. İstanbul, Anadolu ve Düzce Üniversitelerinde ise lisansüstü düzeyde öğrenci alımı yapılmaktadır (Şahin, 2015). 2016 yılında yapılan düzenleme ile özel eğitim bünyesindeki tüm bölümler özel eğitim öğretmenliği kapsamında birleştirilmiştir (Sak, 2020a).

Eğitimdeki kalite ve nitelik açısından üstün yetenekli çocukların eğitimiyle ilgilenen öğretmenlerin en iyi şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin bu alanda sahip olduğu bilgi, tutum, beceri ile sınıf içinde uyguladığı yöntem ve stratejiler, çocuklara kazandırılacak davranışlar açısından önem teşkil etmektedir (Duran ve Dağlıoğlu, 2017). Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, 2002 yılında yapmış olduğu “*Temel Eğitime Destek Projesi*”nde yer alan beş bileşenden birini öğretmen eğitimine ayırarak öğretmenin üstlendiği bu rolü gereği gibi yerine getirebilmesi için “*öğretmenlik mesleği ve yeterlilikleri*” ile ilgili geniş ve kapsamlı bir çalışma içine girmiştir. Bu çalışmada öğretmen şu şekilde tanımlanmıştır: “*Sınıfında bulunan öğrencileri bilişsel, fiziksel, sosyal, dil, duygusal, kültürel gelişimleri açısından tanıyan; onların öğrenme biçimlerini, güçlü ve zayıf yönlerini, ilgi ve ihtiyaçlarını bilen kişidir.*” (MEB, 2017). Öğretmenler üstün yetenekli çocukların bakış açılarını zenginleştirerek; “*çocuklara neyin düşünüleceği değil, nasıl düşünüleceği, nasıl iletişim kurulacağı, benlik kavramının nasıl geliştirileceği, problemlerin nasıl çözüleceği, bağımsız olarak nasıl çalışılacağı, büyük bilgi birikiminin nasıl kullanılacağı ve özel çalışma becerilerinin nasıl edinileceğini*” öğretmesi gerekmektedir (Dağlıoğlu, 2010).

Üstün yetenekli çocukların tanımlanabilmesi, ihtiyaçları olan desteği alabilmesi, uyum sorunlarını ortadan kaldırabilmek ve potansiyellerini en üst seviyeye ulaştırabilmek için sınıf öğretmenlerine tavsiyeler sunulmuştur (Gökdere, 2017).

- Üstün yetenekli çocuklara, sınıf içinde zenginleştirme ve hızlandırma stratejileri uygulanmalıdır.
- Üstün yetenekli çocukların, problem çözme becerilerini geliştirecek ve karmaşık düşünme stratejilerini uygulayacak projelerde yer almasını sağlanmalıdır.
- Öğretmenlere destek veren profesyonel kuruluşların etkinliklerine katılım sağlanmalıdır.
- Üstün yetenekli çocuklarla uygulayabileceğiniz öğretim stratejilerini ile ilgili alanında uzman kişilerden bilgiler alınmalıdır.
- Üstün yetenekli çocukların becerileri doğrultusunda (bilim fuarları, projeler, yarışmalar vb.) ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak etkinliklerde bulunması sağlanmalıdır.

2.15. İlgili Çalışmalar

Araştırmanın bu bölümünde alanyazında yer alan ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklarla ilgili yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalara yer verilmiştir.

2.15.1. Ulusal Çalışmalar

İlgili alanyazına bakıldığında sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklarla ilgili farklı açılardan çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilik konusunda yeterlilikleri, algıları, tanılama süreci, eğitim programı ilgili görüşleri, sınıf içi uygulamadaki etkililiği ve yaratıcılık düzeyleri gibi konulara yoğunlaşmıştır. Buna karşılık üstün yetenekli çocukların ebeveynleriyle ilgili araştırmalar ise çok sınırlıdır. Üstün yetenekli çocuklara yönelik stres düzeyleri, aile eğitimleri, algı düzeyleri gibi konularda çalışma yapılmıştır. Çalışmalar incelendiğinde ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin birlikte araştırıldığı bir karma yöntemle rastlanmamıştır. Aşağıda ulusal alanyazında konu hakkında yapılan bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Uzunboylu, Akçametre, Sarp ve Demirok (2025) tarafından yapılan araştırmada, sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara ve onların eğitimlerine yönelik yaklaşımları incelemek amaçlanmıştır. 365 sınıf öğretmenine anket aracılığıyla toplanan veriler istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algıları onların eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasına, akademik başarılarının devamına, yeteneklerinin gelişimine ve sosyal-duyusal gelişimlerinin olumlu yönde artmasında etkili olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarının olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Aslan (2024) tarafından yapılan tez çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların eğitimine ilişkin özyeterlik düzeyleri ve yaratıcılık düzeyleri incelemesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik öz yeterlik düzeylerinin eğitim düzeyi, resim veya müzik yeteneği, üstün yetenek konusunda eğitim alması, BİLSEM de öğrencisi olan ve destek eğitimde görev yapan öğretmenler lehine anlamlı derecede fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik düzeyleri cinsiyete ve medeni duruma göre anlamlı derecede farklılık görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin yaratıcılık düzeylerinde ise sınıfta BİLSEM öğrencisi bulunan öğretmenlerin lehine anlamlı derecede farklılık belirlenmiştir. Öğretmenlerin yaratıcılığı destekleme düzeyleri ve yetenekli

çocukların eğitimine ilişkin ölçek ve alt boyutları arasında anlamlı şekilde pozitif bir ilişki tespit edilmiştir.

Kaplan (2024) tarafından yapılan tez çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin üstbilşisel farkındalıklarına ve üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik tutumları araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik olumlu tutum sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eğitim politikalarının geliştirilmesi, eğitim programlarının önemi ve sınıf öğretmenlerinin bu alandaki önemi belirtilmiştir.

Aktaş (2023) tarafından yapılan tez çalışmasında, üstün yetenek tanısı olan öğrencilerin ile destek eğitimde görev yapan sınıf öğretmenlerinin bu süreçte karşılaştığı zorlukları tespit etmek amaçlanmıştır. Karma yöntemin uygulandığı araştırmada 314 sınıf öğretmeniyle nicel verilere ve 32 sınıf öğretmeniyle nitel verilere ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda kadın öğretmenlerin üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet açısından öz yeterlik düzeylerinde anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca destek eğitim odalarının üstün yetenekli çocuklar için yeterli olmadığı ve idari işler açısından zorlandıkları belirlenmiştir.

Kaya (2023) tarafından yapılan tez çalışmasında, ebeveynlere üstün yetenekli çocuklara yönelik stresleriyle baş etme yollarını incelemek amaçlanmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemiyle ebeveynlere yarı yapılandırılmış görüşme formları bazı kişilerle yüz yüze bazılarıyla çevrimiçi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin çocuk yetiştirmede bir davranış değişikliği olmadığı ancak üstün yetenekli çocukların özellikleri sebebiyle yaşanan stresin olduğu belirlenmiştir.

Özata (2022) tarafından yapılan tez çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ve öz yeterlikleri karma yöntem ile araştırılmaya çalışılmıştır. Araştırmada rastgele seçilen 508 sınıf öğretmeni ile nicel amaçlı örnekleme yöntemiyle nitel verilere ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda, üstün yetenekli çocuklara yönelik algı düzeyleri kararsızım boyutunda olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenleri üstün yetenek kavramını doğuştan gelen bir özellik olarak tanımlamış olup üstün yetenekli çocukları hızlı düşündükleri ve meraklı oldukları yönünde görüş belirtilmiştir. Üstün yetenekli çocukların eğitiminde kullanılması gereken bir çok etkili yöntem olduğu böylece etkili öğrenmelerin gerçekleşeceği yönünde görüşlere ulaşılmıştır.

Özata, Taşdemir ve Akdal (2022) tarafından yapılan çalışmada, algı ölçeğiyle sınıf öğretmenin üstün yetenekli çocukların eğitimine ilişkin algılarının açığa çıkarılması ve bu algıları etkileyen etmenler belirlenmeye çalışılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin, üstün yetenekli

öğrencilere nasıl eğitim verecekleri konusunda kararsız olduğu ve bu kararsızlığın üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri ile ilgili bilgi eksiğinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gerçek Abanoz (2021) tarafından yapılan tez çalışmasında resmi ilkokullarda görev yapan 386 sınıf öğretmenin ilişkisel tarama yoluyla üstün yetenekli çocukların eğitimlerine ilişkin öz yeterlikleri ve tutumları incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin, mesleki kıdemi arttıkça çocukları Bilim ve Sanat Merkezine yönlendirerek aday gösterme ve gösterdiği adayın Bilim ve Sanat Merkezini kazanma ihtimali yüksek çıkmıştır. Öğretmenler hizmet içi eğitim aldıkça ve öğretmenlerin çalıştıkları okulun imkanları arttıkça çocukları Bilim ve Sanat Merkezine aday gösterme ve gösterdiği adayın kazanma ihtimali de yüksek çıkmıştır. Sınıfında üstün yetenekli öğrencisi olan sınıf öğretmenin üstün yetenek algısı, sınıfında üstün yetenekli öğrencisi olmayan sınıf öğretmenine göre daha yüksektir. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin, sınıflarındaki üstün yetenekli çocukları ayırt edebilme oranının düşük olduğu tespit edilmiştir.

Demirkaya, Ünal ve Bozan (2021) tarafından yapılan çalışmada, BİLSEM’de öğrencisi bulunan 25 ebeveynin, üstün yetenekli çocukları ile ilgili bakış açılarını incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışma deseni kullanılmıştır. Araştırmada ebeveynlerin çoğunluğunun, çocuklarına sağlanan imkânların yetersiz olduğuna ve bu yetersizliklerin giderilmesi için çaba sarf edilmesi gerektiğine inandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin, üstün yetenekli çocukları yetiştirmede daha bilinçli hareket etmesi gerektiği bilgisi verilmiştir.

Yılmaz Demirel (2021) tez çalışmasında karma yöntem uygulanmıştır. Deney grubunda 37 ebeveyne, kontrol grubunda 28 ebeveyne 16 oturumluk “Aile Destek Eğitim Programı” yapılmıştır. Araştırma sonucunda, “Aile Destek Eğitim Programı” alan ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili ilişkilerin daha olumlu yönde olduğu ve problemleri çözmede daha nitelikli hale geldikleri tespit edilmiştir.

Uygun (2021) tarafından yapılan tez çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin, rehber öğretmenlerin, ilkokul yöneticilerinin ve BİLSEM’de görev yapan branş öğretmenlerinin özel yeteneklilik ve özel yetenekli çocukların özelliklerine ilişkin bilgi ve algılarını betimsel tarama yoluyla incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin, üstün yetenekli çocuklarla ilgili bilgi seviyelerinin yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada eğitim sürecinde yaşanan olumsuzlukları giderebilmek için hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi ve üniversitelerle iş birliği içinde hareket edilmesi gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Akkanat, Kutlu Abu ve Gökdere (2018) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların özellikleri ve eğitimlerine yönelik görüşleri, tutumları ve algıları olgu bilim deseni uygulanarak incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin, üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili algılarının düşük olduğu ve bu sebeple üstün yetenekli çocuklarla çalışmak istemedikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin birçoğunun, üstün yetenekli çocukların özel bir eğitim alması gerektiğine inandığı ve bu özelliklerini doğuştan getirdiğine yönelik görüşlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız (2018) tarafından yapılan çalışmada, yüz sekiz ilkokul birinci sınıf öğretmeniyle üstün yetenekli çocuklara yönelik tanılama, sınıf içi uygulama ve öğrenci etkileşimi doğrultusunda üstün yetenekli çocuklara karşı bilgi düzeyleri ve tutumları tarama modeliyle incelenmeye çalışılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin, üstün yetenekli çocukların eğitimine ilişkin tutum puanları “katılıyorum” aralığında olduğu belirtilmiştir.

Sürmeli (2015) tarafından yapılan tez çalışmasında, random yöntemle seçilmiş iki yüz doksan sekiz sınıf öğretmenin, anket yoluyla üstün yetenekli çocuklarla ilgili farkındalık düzeylerini incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin, üstün yetenekli çocuklarla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı ve okul başarısı yüksek olan öğrencileri aday gösterdiği tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin, üstün yetenekli çocuklarla ilgili yeterli donanıma sahip olması için hizmet içi eğitimlerin verilmesi ve üstün yetenekli öğrencileri aday göstermede farklı tarama yöntemlerinin uygulanmasının teşvik edilmesi gerektiğine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Çavuşoğlu ve Semerci (2015) tarafından yapılan çalışmada, Bartın BİLSEM’e devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuklarına yönelik görüşlerini incelemek amaçlanmıştır. Yüz veliye, tarama modeli ile anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin birçoğunun, çocukların özel yetenekleriyle ilgili ortaya çıkardığı karmaşayla başa çıkabildikleri, çocuklarıyla birlikte vakit geçirmek için çaba sarf ettikleri, üstün yeteneklilik durumundan mutluluk duydukları ve çocuklarıyla rahatlıkla iletişime geçebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Akar ve Uluman (2013) tarafından yapılan çalışmada, sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukları doğru aday gösterebilme durumları tarama modeliyle çeşitli değişkenler açısından belirlenmeye çalışılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin, üstün yetenekli çocuklarla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve Bilim ve Sanat Merkezine doğru aday gösterebilme durumlarının çok düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akar ve Şengil Akar (2012) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim okullarında görev yapan yüz elli beş öğretmenin üstün yetenek kavramı ile ilgili görüşleri açık uçlu anket

sorularıyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukları tespit etmede yetersiz kaldığı, üstün yetenekli çocuklarla ilgili yanlış bilgilerinin olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler, okulda bulunan başarılı öğrencileri üstün yetenekli olarak nitelendirmekte, parlak ve başarılı öğrenci arasındaki ayrımını fark edememekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yeterli donanımına sahip olabilmesi için desteğe ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir.

Şahin (2012) tarafından yapılan doktora tezi çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar hakkında bilgi düzeylerini artırmaya yönelik eğitim programının etkililiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların özellikleri konusunda bilgi düzeyleri, betimsel model; sınıf öğretmenlerine uygulanan eğitim programının etkililiğini belirlemede ön-test son-test gruplu deneysel desen birlikte kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin, üstün yetenekli çocukları aday göstermede bilişsel özellikleri dikkate aldığı görülmüştür. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin, üstün yetenekli çocuklarla ilgili bilgi düzeyleri son test lehine anlamlı şekilde yüksek olduğu, kontrol grubunda ise anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Alemdar (2009) tarafından yapılan tez çalışmasında, anaokuluna devam eden üstün yetenekli yüz yirmi üç çocuğun belirlenme sürecinde ebeveyn, öğretmen ve uzmanlara gözlem formu doldurtularak bu görüşler arasındaki farklılık ve tutarlılıkların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda üstün yetenekli çocukların tanılama sürecinde ebeveyn ve öğretmenlerin önemli rolü olduğu, bu sebeple bu kişilerin mutlaka bilgilendirilmesi gerektiği ve okul öncesi kurumların yaygınlaştırılarak zorunlu hale gelmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Karakuş (2014) tarafından yapılan çalışmada, Adana BİLSEM’de çocuğu olan anne ve babalarının üstün yetenekli çocukların eğitimlerine yönelik algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Ebeveynlerin, üstün yetenekli çocuklarla ilgili olarak onların alanlarını keşfetme, sorularına yanıt verme konularında kendilerini yeterli buldukları ancak çocukların yeteneklerini geliştirme, ders etkinlikleri ve gezi gibi konularda kendilerini yetersiz bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlere, üstün yetenekli çocukları tanıma, keşfetme ve onların yeteneklerini geliştirme konularında kendilerini geliştirecekleri fırsatlar sunulması gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Avcı (2005) tarafından tez çalışmasında, Türkiye’de bulunan altı Bilim ve Sanat Merkezinde öğrencisi olan ebeveynlere, anket formu uygulanarak ebeveynlerin üstün yetenekli çocukların farkındalıklarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Üstün yetenekli çocukları %46 oranında ebeveynlerin, %75 oranında da sınıf öğretmenlerinin fark

ederek Bilim ve Sanat Merkezine yönlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ailelerin çoğu üstün yetenekli çocuklarla ilgili eğitim yetersizliği olduğunu düşünmektedir. Araştırmada genel olarak Bilim ve Sanat Merkezlerinin üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarını karşıladığı tespit edilmiştir.

Gökdere ve Ayvacı (2004) tarafından yapılan çalışmada, özel durum metodoloji yöntemi kullanılarak bir test ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik bilgilerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin birçoğunun üstün yetenekli çocuklarla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları, üstün yetenekli çocukların özel bir eğitime gereksinim duyduklarına inanmadıkları görüşü ortaya çıkmış ancak bir kısım sınıf öğretmenin de üstün yetenekli çocukların şartları ne olursa olsun kendine bir eğitim ortamı oluşturacağına inandıkları tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik görevlerinin bilincinde olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Üstün yetenekli çocukların eğitiminin, olumsuzluklardan etkilenmemesi için sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklarla ilgili eğitimlerine önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Ekinci (2002) tarafından yapılan tez çalışmasında, ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerine yönelik görüşlerinin, tarama modeli yöntemiyle belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmenlerin birçoğunun, üstün yetenekli çocuklarla ilgili bir eğitim almadığı ve bu sebeple bu çocuklara dair yeterli bilgiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca okullarda üstün yetenekli çocuklara yönelik eğitim imkânları sunulmadığı dile getirilmiştir. Araştırma sonucunda, üstün yetenekli çocukların eğitim imkânlarından faydalanmasının sağlanması, sınıflarda üstün yetenekli çocuklara yönelik programların uygulanması, sınıf mevcutlarının standartlara uygun olarak düzenlenmesi ve öğretmenlerin lisans düzeyinde bu alanla ilgili dersler alması gerektiği yönünde önerilerde bulunulmuştur.

2.15.2. Uluslararası Çalışmalar

İlgili alanyazına bakıldığında üstün yetenekli çocuklarla ilgili çalışmalara uluslararası alanda sıklıkla karşılaşılmaktadır. Üstün yetenekli çocukların özel eğitim ihtiyaçları, sınıf içinde ve aile içindeki eğitimlerine yönelik tutumlar, ebeveynlerde ve eğitimcilerdeki kaygılar, sınıf öğretmenlerinin tanılama konusundaki yeterlilikleri, eğitim ihtiyaçları, kullandığı yöntemler gibi birçok açıdan incelemeler yapılmıştır. Ebeveynlere yönelik uluslararası çalışmaların ülkemize göre daha kapsamlı olduğu görülmüştür. Aşağıda

uluslararası alanyazında konu hakkında yapılan bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Grinshtain ve Miedijensky (2024) tarafından yapılan çalışmada, ebeveyn ve eğitimcilerin İsrail’de kırsal ve merkez bölgelerinde üstün yetenekli çocuklara yönelik yaklaşımlarını araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmada ebeveyn ve eğitimcilerle görüşmeler yapılarak üstün yetenekli çocukların özel eğitim ihtiyaçlarından dolayı bir çok zorluk yaşandığı, özellikle kırsal bölgede yaşanan ekonomik sorunların ve bölgede altyapı eksikliği olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kırsal bölgedeki ebeveyn ve eğitimcilerin merkez bölgeye nazaran üstün yeteneklilik konusunda daha az bilgiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Shanna Michell (2024) tarafından yapılan çalışmada, sınıf öğretmenlerinin kırsal bölgelerde üstün yetenekli çocuklara yönelik uyguladığı yöntemleri araştırmak amaçlanmıştır. ABD’de kırsal bölgelerde üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarının karşılama ve onlara uygun eğitim programlarının uygulanabilirliğine ilişkin durumlar nitel araştırma yöntemiyle açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik bilgi eksiğinin olduğu, bu alandaki eğitim ihtiyaçlarını karşılamada zorluk yaşadıklarının ve yöneticiler tarafından verilen desteğin yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Jung ve Lee (2024) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara ve onların eğitimine yönelik tutumlarını araştırmak amaçlanmıştır. Veriler Avusturalya’nın sekiz eyaletinden 331 ebeveynin toplanmıştır. Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik yaklaşımları “güçlü, orta ve zayıf” olmak üzere üç grupta olduğu belirlenmiştir. Ancak ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik tutumları çoğunluk olarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Guilbault (2024) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin üstün yetenekli çocukların sosyal ve duyuşsal özellikleri ve ihtiyaçlarına yönelik algıları incelenmek amaçlıdır. Nitel araştırma yöntemiyle 12 ebeveyninden yarı yapılandırılmış görüşme formu verileri analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda üstün yetenekli çocukların ihtiyaçları sosyal-duyuşsal, okul ihtiyaçları, anlaşılma ve çocuklara ilişkin yanlış anlaşılmalara adı altında dört kategoride belirtilmiştir. Üstün yetenekli çocuklarla ilgilenen herkesin bu konu hakkında bilgilendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Tunde Saadu, Obafemi, ve Oluwakemi (2024) tarafından yapılan çalışmada, sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukları tanılama konusunda yeterliğini araştırmak amaçlanmıştır. Anket yoluyla toplanan veriler bulunan bölgedeki özel ve devlet okulundaki sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukları erken tanılama konusunda yeterli düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Sınıf

öğretmenlerinin üstün yeteneklilik alanındaki yeterliklerini artırmak adına çalışmalar yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Ben Artzey ve Qadach (2024) tarafından yapılan araştırmada normal eğitime devam eden üstün yetenekli çocukların yaşadıkları çatışmalarda öğretmen ve ebeveynlerin yaklaşımlarını incelemek amaçlanmıştır. Birden çok vaka ile yapılan araştırmada öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklarla iletişimde olmaları gerektiği belirlenmiştir.

Zannetti, Sangiuliano Intra, Taverna, Brighi ve Marinoni (2024) tarafından yapılan çalışmada, üstün yetenekli çocukların stres düzeyleriyle ebeveynlerin stres düzeyleri arasındaki ilişki incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırılan çocuklar zeka açısından incelenirken ebeveynlerin stress düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda çocukların ne kadar çok stres yönetme becerileri iyiyse ebeveynlerin stres düzeyleri o kadar azalmakta olduğu belirlenmiştir. Çalışma bulguları üstün yetenekli çocuklar için özel bir eğitimin olması gerektiğini böylece üstün yetenekli çocuklarda olumlu becerilerin gelişebileceği tespit edilmiştir.

Drasute ve Kuodiene (2024) tarafından yapılan araştırmada, üstün yeteneklilerin eğitiminde öğretmenlerin uyguladıkları eğitim politikaları, etkili yöntemleri ve eğitimin kalitesini artırmak için yapılanların araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda eğitim programları, Ersamus, eğitim projeleri ve STEM eğitimlerine öncelik verilmesi gerektiği ile ilgili uzman görüşlerinin alındığı belirtilmiştir. Araştırma yapılan projelerin aile, okul ve eğitim sistemi üzerindeki faydalarını belirleyeyi planlamaktadır.

De Souza Fleith, Vilarinho-Pereira ve Muniz Prado (2024) tarafından yapılan çalışmada üstün yetenekli bir çocuğu yetiştirmede aileler tarafından yaşanan zorluklar araştırılmaktadır. Anket, ebeveynlik stil ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile üstün yetenekli çocuğu olan 9 aileye uygulandığı belirtilmiştir. Araştırma sonucunda ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklar için hem yeteneklerini geliştirmek hem de refah seviyesini yükseltmek amacıyla çabaladıkları belirtilmiştir. Ebeveynlerin bu süreçte işin uzmanlarından destek alması gerektiği vurgulanmıştır.

Goodman (2020) tarafından yapılan çalışmada, ebeveyn ve öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili bilgi düzeyleri incelenmiştir. Çevrim içi anket uygulanarak Kuzey Virginia bölgesinden veriler toplanmıştır. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin üstün yetenekli çocukları alışılmış şekilde olduklarında ayırt edebildikleri ancak çoğu özelliklerini ayırt etmede yetersiz kaldıkları tespit edilmiştir. Ebeveyn ve öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili bilgi eksikliğinin olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmada, ebeveynlerin ve

öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların gelişim özellikleri hakkında yeterli bilgi edinilmesi gerektiği önerisinde bulunulmuştur.

Laine, Hotulainen ve Tirri (2019) tarafından yapılan çalışmada, Finlandiya'daki 212 ilkokul öğretmenlerinin üstün zeka kavramı ve üstün yeteneklilerin eğitime yönelik tutumlarını incelemek amaçlanmıştır. İki yüz on iki öğretmenin katıldığı araştırmada öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların özel bir eğitime ihtiyaç duydukları ve toplumsal değerlere sahip oldukları görüşüne sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin, üstün yeteneklilerin eğitime yönelik tutumu genel olarak daha olumlu çıkmıştır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin, üstün yeteneklilerin eğitiminde farklılaştırılmış öğretimi desteklemelerine rağmen hızlandırma ve gruplama çalışmaları konusunda olumsuz bir tutum içinde oldukları görülmüştür.

Cross, Cross ve Reily (2018) tarafından yapılan çalışmada, 2018 yılında İrlanda'da üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda veri toplamak amacıyla ülke genelinde eğitimcilere anket uygulanarak eğitimcilerin üstün zekalı çocuklara yönelik tutumları incelenmeye çalışılmıştır. Ankete katılan eğitimcilerin çoğu, okullarında üstün yetenekli çocukları tespit etmek için sistemin olduğunu belirtmiştir. Eğitimcilerin, üstün yetenekli çocuklara yönelik özel hizmetlere desteklerinin orta düzeyde olduğu görülürken içeriği hızlandırma çalışması olan eğitim içeriğine de orta derecede karşı çıktığı tespit edilmiştir. Eğitimcilerin üstün yetenekli çocuklara yardımcı olmak istedikleri fakat bunlar için zaman, eğitim ve kaynaklara sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılarken gereksinim duyduğu yardımı alacak uzmanlara erişim ihtiyacını, sınıf öğretmenlerinin çoğunun erişemediği tespit edilmiştir.

Polyzopoulou, Kokaridas, Patsiaouras ve Gari (2014) tarafından yapılan çalışmada, Yunan eğitim kurumlarında çalışan, 245 öğretmenin üstün yetenekli çocuklara yönelik tutumları ve bu tutumları etkileyen etkenleri incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada, Gagne ve Nadeau'nun 1991 yılında geliştirdikleri "*Üstün yetenekliler ve eğitimleri hakkındaki görüşler*" anketi aracılığıyla iki yüz kırk beş öğretmene uygulama yapılmıştır. Araştırma sonucunda üstün yetenekli çocuklara yönelik öğretmen algılarının, öğretmen deneyimlerinin, özel eğitim alanındaki bilgisinin öğretmenin sahip olduğu pedagojik bilgi ve öğretmenlerin uzmanlık alanı gibi faktörlerden etkilendiği tespit edilmiştir.

Perkovic Krijan ve Boric (2015) tarafından yapılan çalışmada, Brod-Posavina bölgesinde iki yüz dokuz sınıf öğretmenin üstün yetenekli çocuklara yönelik eğitim stratejileri uygulamasının öğretmenin kıdem yılına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara

yönelik onların ihtiyaçlarına, onlara desteğine ve sosyal değerlerine yönelik olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin kıdem yılına göre üstün yetenekli çocukların eğitim stratejilerine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Kaya (2015) tarafından yapılan çalışmada, Amerika Birleşik Devletleri'nde çalışan on öğretmene gömülü teori metodolojisi ile yapılan bireysel görüşmeler yoluyla öğretmenlerin üstün zeka kavramı ve üstün zekalı öğrencilere yönelik gereksinimlerini incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda zeka kavramının öğretmenlerden öğretmene değişmekte olduğu, öğretmenin aldığı eğitimin ve deneyimlerinin zekanın kavramını anlamının değiştirdiği tespit edilmiştir. Farklı etnik kökende olan çocukların fark edilmesinde öğretmenlerin zorluk yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bu alanda aldıkları eğitim ile yaşadıkları deneyimle ustalaşarak daha kaliteli bir eğitim süreci geçirilmesine katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

Al-Makhalid ve Ben-Motreb (2014) tarafından yapılan çalışmada, sıradan öğrencilerin öğretmenleriyle üstün yetenekli çocukların öğretmenlerinin üstün yetenekli ilkokul çocuklarına yönelik tutumlarını ve bilgilerini incelemek amaçlanmıştır. Yirmi sıradan öğrenci öğretmeni, yirmi üstün yetenekli çocukları öğretmenine yarı yapılandırılmış görüşme formu ile; yedi yüz sıradan öğrenci öğretmenine, iki yüz otuz üç üstün yetenekli çocuk öğretmenine anket aracılığıyla uygulama yapılmıştır. Araştırma sonucunda, sıradan öğrencilerle çalışan öğretmenler ile üstün yetenekli çocuklarla çalışan öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların eğitimine ilişkin ihtiyaçları arasında önemli farklar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca üstün yetenekli çocukların öğretmenlerinin tutumları, sıradan öğrencilerin öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik tutumlarına göre daha yüksektir.

Carman (2011) tarafından yapılan çalışmada, eğitimcilerin üstün yetenekli çocuklara yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Eğitimcilerin değişmeyen ve basmakalıp görüşleri, üstün yetenekli çocukların eğitime ön yargılı bakılmasına sebep olmaktadır. Bu yaklaşım, üstün yetenekli çocukların eğitim hizmetlerinden faydalanmasına engel olabilir. Araştırmanın katılımcıları, Midwestern Üniversitesinden öğretmen adayı olan doksan bir lisans öğrencisi ve öğretmen olan yirmi yüksek lisans öğrencisinden oluşmuştur. Araştırma sonucunda hem öğretmen adaylarının hem de öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik basmakalıp görüşlerinin fazla olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kalıplaşmış görüş düzeyleri, öğretmen adaylarına göre farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin kalıplaşmış düşüncelerinin öğretmen adaylarının kalıplaşmış düşüncelerinden daha az olduğu tespit edilmiştir.

McCoach ve Siegle (2007) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara dair bilgi tururları alınan cevaplar doğrultusunda karşılaştırılması amaçlanmıştır. İki yüz altmış iki öğretmene uygulanan ölçekten elde edilen veriler sonucunda öğretmenlerin, araştırmada algılanan epistemik ilgilerinden etkilenmedikleri ve üstün yeteneklilik ile ilgili eğitim alan öğretmenlerin eğitim almayan öğretmenlere göre kendilerini üstün yetenekli olarak algıladıkları görülmüştür. Ancak öğretmenlerin üstün zeka algıları ile üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik tutumları arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Speirs Neumeister, Adams, Pierce, Cassady ve Dixon (2007) tarafından yapılan çalışmada, deneyimli öğretmenlerin azınlık grupta bulunan üstün zekâ kavramına yönelik algıları ve tanılama sürecini incelemek amaçlanmıştır. Azınlık olan ve ekonomik açıdan dezavantajlı konumda bulunan üstün yetenekli çocukların öğretmenleri ile çalışma yapılmıştır. Dördüncü sınıf öğretmeni olan yirmi yedi öğretmene uygulanan anket sonucunda çalışmaya katılan öğretmenlerin deneyimli olmasına rağmen üstün zekâ kavramına ilişkin dar bir anlayışa sahip oldukları görülmüş olup çevresel faktörler ile kültürel yapıdan kaynaklanan dezavantajlı durumların, üstün zekâlı çocukları nasıl etkileyeceği konusunda farkındalıklarının olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukların programa yerleştirme konusundaki kaygılarının olması öğrencilerin bu alanda beceri eksikliği yaşamalarına, olumsuz çalışma alışkanlıklarına ya da ailevi sorunlarına dayanmakta olduğu bilgisi verilmiştir.

Rosemarin (2002) tarafından yapılan çalışmada, kırk yedi Amerikalı ve altmış altı İsrailli öğretmenin üstün yetenekliliğe yönelik tutumları incelemek amacıyla kontrol listesi uygulanmıştır. Bilişsel yetenek, tercih edilen eğitim ortamı, ebeveynlerin rolü, kalıtım ve çevre, özel eğitim ihtiyacı açısından normal sınıfta ders veren öğretmenler ile üstün yeteneklilere ders veren öğretmenler arasında bir fark bulunamamıştır. Amerikalı öğretmenlerin sıkı çalışmaya önem verdiği ve insan özelliklerinin değişebileceğini düşünerek daha çok bireyle ilgilendiği; İsrailli öğretmenlerin ise bilişsel yeterliliklere, kalıtımın gücüne, üstün yetenekli çocukları keşfetme ve üstün yetenekli çocukları geliştirebilmek adına onlara uygun eğitim programı hazırlamaya daha fazla önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bölümde çalışmanın kuramsal çerçevesiyle ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmiş ve araştırmanın konusu ile ilgili alanyazında yapılmış çalışmalar sunulmuştur. III. bölümde ise çalışmanın yöntem kısmıyla ilgili bilgiler sunulmuştur.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarının incelendiği araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve veri analizleri hakkında bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel ve nicel araştırma yöntemlerini tek bir çatı altında birleştiren karma yöntem, araştırma desenlerinden ise yakınsayan paralel karma desen yaklaşımı kullanılmıştır. Karma yöntem ile birden fazla araştırma tekniği uygulanarak konunun daha derinlemesine ve daha kapsamlı şekilde anlaşılmasını sağlamak amaçlanmıştır. Yakınsayan paralel karma desen yaklaşımında, nitel ve nicel araştırma verileri eş zamanlı olarak toplanır. Toplanan verilerin analizleri ayrı ayrı yapılır. Böylece bir yöntemin sınırlılıkları, diğer yöntemin güçlü yanları ile telafi edilerek araştırmanın geniş bir bakış açısı ve bütüncül bir yaklaşımla incelenmesine fırsat tanınmıştır (Tutar ve Erdem, 2020).

Bu çalışmada, ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarını belirlemek amacıyla ölçek uygulanan kısmi araştırmanın nicel boyutunu, ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik görüşleri alınarak elde edildiği kısım ise araştırmanın nitel boyutunu oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel kısmında tarama modeli uygulanmıştır. Karasar (2005) tarama modelini, geçmişteki veya şu an varlığı bulunan durumun var olduğu şekliyle açıklanması olarak tanımlamıştır. Tarama modeli ile amaç, katılımcıların inanç, tutum, algılarını belirlemektir (Tutar ve Erdem, 2020). Ayrıca tarama modeli, standart ölçeklerle aynı sorular üzerinden daha nesnel sonuçlara ulaşması açısından tercih edilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018). Araştırmanın nitel kısmında ise olgu bilim deseni uygulanmıştır. Olgu bilim deseni, varlığını kabul ettiğimiz fakat ayrıntılarını irdelemediğimiz olgular için kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Amaç, deneyimlerin derinlemesine ortaya çıkartılarak kavram, olay ve algıların bütün yönleriyle açığa çıkartılmasıdır (Creswell, 2021).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Samsun ili Çarşamba ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ilkokullarda çalışan toplam 189 sınıf öğretmeni ve aynı ilçedeki resmi ilkokullarda eğitim gören öğrencilerinin toplam 236 ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmada ebeveynlere ve sınıf öğretmenlerine ölçek ve görüşmeler tesadüfi örnekleme tekniğine uygun olarak gönüllülük esasına göre yapılmıştır. Tesadüfi örnekleme tekniği, evrenin bir bölümünü temsil edecek ve herkesin eşit şekilde örnekleme dahil edilme şansının olduğu bir tekniktir. Çalışma grubuna 2023-2024 eğitim öğretim yılının güz döneminde Çarşamba ilçesinde resmi ilkokullarda görev yapan 248 sınıf öğretmeni ve aynı ilçedeki resmi ilkokullarda eğitim gören öğrencilerinin ebeveynleri dâhil edilmiştir. Bu kapsamda 38 sınıf öğretmeni ve 38 ebeveyn görüşmesi ile nitel verilere, 151 sınıf öğretmeni ve 198 ebeveyn ölçeği ile nicel verilere ulaşılmıştır. Ölçek ve görüşme sayılarıyla ilgili ayrıntılar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Çalışma Grubu Ölçek ve Görüşme Sayıları

Çalışma Grubuna Dahil Edilen Okullar	Çalışma Grubuna Dahil Edilen Sınıf Öğretmeni Sayısı	Analiz Yapılan Ölçek Formları		Analiz Yapılan Görüşme Formları	
		Sınıf Öğretmeni	Ebeveyn	Sınıf Öğretmeni	Ebeveyn
1. A.Ş. A. İ.	8	6	5	1	1
2. A. İ.	24	16	11	3	3
3. C. İ.	11	8	7	3	2
4. Ç. İ.	8	2	3	1	1
5. D.k İ.	14	8	10	3	3
6. D. İ.	18	7	17	3	3
7. F. İ.	12	7	10	2	2
8. G. İ.	8	4	19	3	3
9. H. Y. İ.	23	15	16	2	2
10. K. İ.	21	15	20	2	2
11. K. İ.	4	3	9	1	2
12. M. A. İ.	24	13	17	2	3
13. M.Y.İ.	8	5	7	3	3
14. Ö. G. Ö.K. İ.	6	3	7	2	2

Çalışma Grubuna Dahil Edilen Okullar	Çalışma Grubuna Dahil Edilen Sınıf Öğretmeni Sayısı	Analiz Yapılan Ölçek Formları		Analiz Yapılan Görüşme Formları	
		Sınıf Öğretmeni	Ebeveyn	Sınıf Öğretmeni	Ebeveyn
15. Ş.F. H. İ.	14	10	11	2	2
16. Ş. N. P. İ.	28	16	14	2	1
17. Y. İ.	17	13	15	3	3
Toplam	248	151	198	38	38

Ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını ortaya çıkarabilmek amacıyla yapılan araştırmada, katılımcıların demografik özelliklerinin frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları sunulmuştur. Ölçeğe katılan ebeveynlerin demografik özellikleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Ölçeğe Katılan Ebeveynlerin Demografik Özellikleri

	Değişken	N	%
Cinsiyet	Kadın	137	69,2
	Erkek	61	30,8
	Toplam	198	100,0
Yaş	21-29	20	10,1
	30-39	119	60,1
	40-49	46	23,2
	50 ve üzeri	13	6,6
	Toplam	198	100,0
Eğitim Durumu	İlkokul	41	20,7
	Ortaokul	40	20,2
	Lise	53	26,8
	Yüksek Okul	12	6,1
	Lisans	47	23,7
	Yüksek Lisans	5	2,5
	Toplam	198	100,0
Meslek	Çalışmıyor	90	45,5
	Serbest meslek	19	9,6

Değişken	N	%
İşçi	23	11,6
Öğretmen	29	14,6
Memur	11	5,6
Çiftçi	8	4,0
Esnaf	5	2,5
Eczacı	3	1,5
Sağlık Çalışanı	4	2,0
Diğer	6	3,0
Toplam	198	100,0

Tablo 3’te katılımcı ebeveynlerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik ifadeler verilmiştir. Ölçeğe katılan sınıf öğretmenlerinin demografik özellikleri Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Ölçeğe Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	98	35,90
	Erkek	53	64,10
	Toplam	151	100,0
Yaş	21-29	21	13,90
	30-39	36	23,85
	40-49	51	33,77
	50 ve üzeri	43	28,48
	Toplam	151	100,0
	Hizmet Süresi	1-9	20
	10-19	49	32,45
	20-29	51	33,77
	30 ve üzeri	31	20,53
	Toplam	151	100,0
Eğitim Durumu	Ön Lisans	16	10,59
	Lisans	107	70,86
	Yüksek Lisans	25	16,56

Değişken		N	%
Eğitim Durumu	Doktora	3	1,99
	Toplam	151	100,0

Tablo 4’te katılımcı sınıf öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik ifadeler verilmiştir. Görüşmeye katılan ebeveynlerin demografik özellikleri ayrıntılarıyla Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Görüşmeye Katılan Ebeveynlerin Demografik Özellikleri

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	28	75,7
	Erkek	10	24,3
	Toplam	38	100
Yaş	21-29	3	7,9
	30-39	19	50,0
	40-49	16	41,1
	50 ve üzeri	-	-
	Toplam	38	100

Tablo 5’te katılımcı ebeveynlerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik ifadeler verilmiştir. Görüşmeye katılan sınıf öğretmenlerinin demografik özellikleri ayrıntılı şekilde Tablo 6’ da sunulmuştur.

Tablo 6. Görüşmeye Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Değişken		n	%
Cinsiyet	Kadın	21	63,2
	Erkek	17	36,8
	Toplam	38	100
Yaş	21-29	4	10,5

	Değişken	n	%
Yaş	30-39	18	50,0
	40-49	13	31,6
	50 ve üzeri	3	7,9
	Toplam	38	100

Tablo 6’da katılımcı sınıf öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik ifadeler verilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel boyutunda, ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarını belirlemek amacıyla Demirok ve Özcan (2016) tarafından geliştirilen “*Üstün Yetenekli Öğrencelere Yönelik Algı Ölçeği*” kullanılmıştır. Nitel boyutunda ise ebeveyn ve sınıf öğretmenleri için “*Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu*” kullanılmıştır. Ayrıca ebeveyn ve sınıf öğretmenleri hakkında ayrıntılı bilgiye ulaşmak adına kişisel bilgiler formu oluşturulmuştur. Ayrıca iki formda da karşılaştırma yapabilmek adına üç adet kısa cevaplı sorular bulunmaktadır (Ek 1).

3.3.1. Nicel Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Araştırmada ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik etkenleri belirlemek amacıyla kişisel bilgiler formu oluşturulmuştur. Ebeveynlerin (cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve meslek), sınıf öğretmenlerinin (cinsiyet, yaş, hizmet süresi ve eğitim durumu) demografik özelliklerinin belirlemeye yönelik maddeler bulunmaktadır. Ayrıca bazı değişkenlerin araştırmasını ve karşılaştırmasını yapabilmek adına ebeveynlere ve sınıf öğretmenlerine ortak sorular yöneltilmiştir.

Araştırmada Demirok ve Özcan (2016) tarafından geliştirilen “*Üstün Yetenekli Öğrencelere Yönelik Algı Ölçeği*” 33 soru 5 alt boyuttan oluşmuştur. “*Öğrenme İstekliliği*” alt boyutunda 9 soru, “*İfade Etme Özellikleri*” alt boyutunda 8 soru, “*Kişisel Özellikleri*” alt boyutunda 6 soru, “*Öğrenme Özellikleri*” alt boyutunda 6 soru ve “*Zihinsel Özellikler*” alt boyutun 4 sorudan oluşmaktadır. Ayrıca 5’li Likert Tipi olarak hazırlanmış olan ölçeğin her sorusunda “*Kesinlikle Katılmıyorum*”, “*Katılmıyorum*”, “*Kararsızım*”, “*Katılıyorum*” ve “*Kesinlikle Katılıyorum*” bölümleri bulunmaktadır (Ek 2). Kullanılan veri aracı için 15 uzman

tarafından görüş alınarak geçerlik ve güvenilirliğin yeterli olduğu belirtilmiştir. Ölçeğin genel Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0,95 olarak belirtilmiştir. Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları olumlu sonuçlar verdiği ve üstün yetenekliler alanında kullanılabileceği belirtilmiştir. Aynı ölçeğin iki uzman tarafından ebeveynlere ve sınıf öğretmenlerine kullanılmasının uygun olduğu belirtilmiştir.

3.3.2. Nitel Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik etkenlerini belirlemek amacıyla kişisel bilgiler formu oluşturulmuştur. Katılımcılara ait cinsiyet ve yaş değişkenleri araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

Araştırmaya katılan kişilere uygulanan görüşme formu, ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla 8 sorudan oluşmaktadır (Ek 3). Uygulanan görüşme formu ile bir konunun derinlemesine anlaşılması sağlanmış ve tanımlamalar yoluyla konu hakkındaki görüşlerin açığa çıkması hedeflenmiştir. Görüşme formu öncelikler ilgili alanyazın taranarak ilgili konuya uygun taslak oluşturulmuştur. Oluşturulan taslağın ardından konular sorulara dönüştürülmüştür. İki uzman tarafından incelenen sorular neticesinde aynı formun hem ebeveynlere hem de sınıf öğretmenlerine üstün yetenekli çocuklara yönelik görüşlerinin belirlenmesi açısından uygun olduğu belirlenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Nicel araştırma verilerimiz için araştırmanın konusuna uygun olan ölçme aracı araştırılmıştır. Belirlenen ölçme aracının sahiplerinden mail yoluyla izinler ve bilgiler alınmıştır. Araştırma verileri için Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurulundan izinler alınmıştır. İzinler doğrultusunda Çarşamba İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden ilçe'deki resmi ilköğretim ve sınıf öğretmenleri sayıları alınmıştır. Sonrasında araştırmacı tarafından kurumlar ziyaret edilerek okul idaresine ve sınıf öğretmenlerine araştırma hakkında bilgiler verilmiş ve araştırmanın amacı yüz yüze anlatılmıştır. Ölçeklerin nasıl doldurulacağı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Eş zamanlı olarak ölçekler doldurulmuştur. 17 okulda 248 sınıf öğretmenine okuldaki öğretmen sayısı kadar ölçek dağıtılmıştır. Sonrasında gönüllü 3 öğretmenle araştırmacı tarafından konuşmalar yazılarak görüşmeler sağlanmıştır. Görüşmeler yaklaşık 20 dk sürmüştür. Sınıf öğretmenlerinden toplam 151 ölçek ve 38 görüşme formu elde edilmiştir. Ebeveynlere ise,

gönüllü olan sınıf öğretmeninin sınıfındaki öğrenci sayısı kadar ölçek dağıtılmıştır. Sınıftaki gönüllü veliler öğretmen tarafından bilgilendirme sağlanmıştır. Ebeveynlere uygulanan görüşme formu uygulama zorluğu sebebiyle online yapılmıştır. Ebeveynlerden 205 ölçek 43 görüşme formu geri gelmiş fakat 198 ölçek ve 38 görüşme formu verileri analiz sürecine dâhil edilmiştir. Bazı formlardan yeterli veri elde edilemediği için analiz sürecine dahil edilmemiştir. Veriler 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kasım 2023- Şubat 2024 tarihlerinde toplanmıştır.

3.4.1. Nicel Veri Analizleri

Araştırma verileri, uzmanların görüşleri alınarak uygun yöntemlerle analiz edilmiştir. “*Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Algı Ölçeği*” verilerinin analiz edilmesinde SPSS 25 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterdiği varsayılarak SPSS paket programında parametrik testler kullanılmıştır. Ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarının cinsiyete göre değişip değişmediği t-testi ile bulunmaya çalışılmıştır. Bağımsız t-testi (Independent Samples t-testi), birbirinden bağımsız farklı iki gruptan alınan verilerin değerleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirleme amacıyla kullanılan parametrik testtir (Can, 2022). Ebeveynlerin algı düzeyleri yaş, eğitim durumu ve meslek grubuna göre farklılık olup olmadığını bulmak için ANOVA kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin algı düzeyleri yaş, hizmet süresi ve eğitim durumuna göre farklı olup olmadığını bulmak için ANOVA kullanılmıştır. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), ikinin üstünde gruba ait verilerden alınan değerler arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirleme amacıyla kullanılan parametrik testtir (Can, 2022). Ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin demografik bilgilerinde frekans ve yüzdelik dağılımlar kullanılmış olup grupların birbirleriyle aralarındaki ilişkiler için ve aralarındaki farkın anlamlılık düzeyleri için 0.05 değeri esas alınmıştır.

3.4.2. Nitel Veri Analizleri

Araştırmanın nitel kısmında içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi yaparken veriler kategorilere ayrılarak kodlanır, düzenlenerek tanımlanır ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Çalışmada ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen veriler NVİVO 14 programı ile analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenleri ve ebeveynlerin demografik özellikleri frekans ve yüzdelik dağılımlarıyla yorumlanmıştır. Programla oluşturulan kategoriler ve kodlar model olarak sunulmuştur.

Bu bölümde araştırmanın yöntem kısmıyla ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. IV. bölümde ise araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin cevaplar alabilmek için ebeveynlere ve sınıf öğretmenlerine yönelik nicel ve nitel bulguların analizleri bulunmaktadır.

4.1. Ebeveynlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Algı Ölçeği Bulguları

Araştırmaya katılan ebeveynlere ve sınıf öğretmenlerine “*Üstün yetenekli çocuklara özel bir eğitim gerekli midir?*” sorusuna ilişkin verilen cevapların dağılımının frekans ve yüzdelikleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Ebeveynlere ve Sınıf Öğretmenlerine Göre Özel Eğitimin Gerekliliği

		Değişken				Toplam	
		Sınıf Öğretmeni		Ebeveyn			
		f	%	f	%	f	%
Üstün Yetenekli Çocuklarla İlgili	Evet	136	90,06	173	87,37	309	88,53
Eğitimin Gerekliliği	Hayır	15	9,94	25	12,63	40	11,47
Toplam		151	100	198	100	349	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin %90,06’lık (N=136) kesimi, ebeveynlerin %87,37 (N=173) kısmı üstün yetenekli çocuklarla ilgili özel bir eğitim alması gerektiği düşüncesinde olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin “*Üstün yetenekli çocuklara yönelik eğitim*” alıp almadığına ilişkin sorusuna verilen cevapların dağılımı Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Ebeveynlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekliliğe Yönelik Eğitim Alma Durumu

		Değişken				Toplam	
		Sınıf Öğretmeni		Ebeveyn		f	%
		f	%	f	%		
Üstün Yetenekli Çocuklara	Evet	20	13,25	7	3,54	27	7,74
Yönelik Eğitim	Hayır	131	86,75	191	96,46	322	92,26
Toplam		151	100	198	100	349	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin % 86,75’ lik (N=131), ebeveynlerin ise % 96,46’lık (N=191) kısmının üstün yetenekli çocuklarla ilgili bir eğitim almadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin “*Sınıfımda Üstün Yetenekli Çocuk Bulunur*” , ebeveynlerin ise “*Üstün Yetenekli Tanısı Konmuş Çocuğum Var*” sorularına ilişkin verilen cevapların dağılımı Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Ebeveynlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklara İlişkin Yanıtları

	Sınıfımda Üstün Yetenekli Çocuk Bulunur		Üstün Yetenekli Tanısı Konmuş Çocuğum Var	
	Sınıf Öğretmeni		Ebeveyn	
	f	%	f	%
Evet	30	19,87	41	20,71
Hayır	121	80,13	157	79,29
Toplam	151	100	198	100

Tablo 9’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin %19,87’lik (N=30) kısmında sınıflarında üstün yetenekli çocuk bulunmaktadır. Ebeveynlerin ise % 20,71’lik (N=41) kısmının tanısı konulmuş üstün yetenekli çocuğu bulunmaktadır.

4.1.1. Ebeveynlerin Algı Ölçeğinden Toplanan Verilere Ait Nicel Bulguları

Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeğinden toplanan verilerin normalliğine bakılmış olup ölçeğe ait “*Çarpıklık, Basıklık ve Cronbach’s Alpha*” değerleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Ebeveynlerin Algı Ölçeğindeki Puanların Normallik Dağılımı

Alt Boyutlar		Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach's Alpha
		İstatistik	Standart	İstatistik	Standart	
			Hata		Hata	
Öğrenme İstekliliği	198	-,395	,173	1,011	,344	
İfade Etme Özellikleri	198	-,565	,173	1,818	,344	
Kişilik Özellikleri	198	-,324	,173	,019	,344	
Öğrenme Özellikleri	198	-,844	,173	2,269	,344	
Zihinsel Özellikler	198	-,733	,173	1,997	,344	
Algı Ölçeği Toplam	198	-,666	,173	3,382	,344	,899

Tablo 10'da ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeğinin alt boyutlarına ait çarpıklık katsayısının -,844 ile -,324, basıklık katsayısının, 019 ile 3,382 arasında değiştiği görülür. Puanların çarpıklık katsayısının ± 2 ve basıklık katsayısının ± 7 aralığında olması normal dağılımın göstergesi olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk ve ark., 2023; Byrne, 2010; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2010). Bu sebeple parametrik testlere gidilmiştir.

Araştırmada “Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algıları nasıldır?” sorusuna yönelik puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Ebeveynlerin Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarının Betimsel İstatistik Sonuçları

Alt Boyutlar	n	$\bar{x}$	ss
Öğrenme İstekliliği	198	3,91	,534
İfade Etme Özellikleri	198	3,90	,573
Kişilik Özellikleri	198	3,80	,612
Öğrenme Özellikleri	198	3,93	,600
Zihinsel Özellikler	198	3,95	,673
Algı Ölçeği Toplam	198	3,90	,470

Tablo 11’de görüldüğü gibi üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında zihinsel özellikler alt boyutu ($\bar{x} = 3,95$) en yüksek algı düzeyinde olduğu

görülmektedir. Ebeveynlerin ölçeğe verdikleri cevaplar neticesinde algı ölçeği aritmetik ortalama değeri ($\bar{x} = 3,90$) olduğundan ebeveynlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Bunun için 1,00-1,80 çok düşük, 1,81-2,60 düşük, 2,61-3,40 orta, 3,41-4,20 yüksek ve 4,21-5,00 çok yüksek şeklinde yorumlanır. (Mutlu, Öztürk ve Aytekin, 2019; Aktaş, 2022). Beşli likert tipinde belirlenen 1-5 puan aralığının beşe eşit şekilde bölünmesiyle belirlenmektedir (Aktaş, Çittir, Ali Şahin, Aktaş ve Baltacı, 2024). Ayrıca ebeveynlerin algı ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevapların birbirine benzer olduğu ve en yüksek değişken cevapların zihinsel özellikler alt boyutunda olduğu görülmüştür.

Araştırmada “*Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik düzeyleri; öğrenme istekleri, ifade etme özellikleri, kişilik özellikleri, öğrenme özellikleri ve zihinsel özellikleri alt boyutlarında cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?*” sorusuna ilişkin ebeveynlerden alınan verilerin algı ölçeği ve alt boyutlarının cinsiyete göre farklılık yaratıp yaratmadığına yönelik t-testi sonuçları Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait t-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Değişken	n	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Öğrenme İstekliliği	Kadın	137	3,927	,5492	196	,528	,598
	Erkek	61	3,883	,5040			
İfade Etme Özelliklr	Kadın	137	3,900	,6015	196	,201	,841
	Erkek	61	3,918	,5075			
Kişilik özellikleri	Kadın	137	3,854	,6211	196	,617	,108
	Erkek	61	3,702	,5846			
Öğrenme Özellikleri	Kadın	137	3,945	,6298	196	,324	,747
	Erkek	61	3,915	,5319			
Zihinsel Özellikler	Kadın	137	3,956	,7237	196	,052	,959
	Erkek	61	3,950	,5492			
Algı Ölçeği Toplam	Kadın	137	3,913	,5007	196	,545	,586
	Erkek	61	3,874	,3967			

Tablo 12’de görüldüğü gibi ebeveynlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği toplam [$t(198) = ,545$; $p > 0.05$] boyutunda ve alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ölçeğin alt boyutları incelendiğinde az da olsa kadın ebeveynlerin

erkek ebeveynlere göre üstün yetenekli çocuklara yönelik algı düzeyleri daha yüksektir.

Araştırmada “Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik düzeyleri; öğrenme istekleri, ifade etme özellikleri, kişilik özellikleri, öğrenme özellikleri ve zihinsel özellikleri alt boyutlarında yaşa göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin ebeveynlerden alınan verilerin algı ölçeği ve alt boyutlarının yaş gruplarına ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. Ebeveynlerin Yaş Gruplarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Alt boyutlar	Yaş Aralığı	n	$\bar{x}$	ss
Öğrenme İstekliliği	21-29	29	,516	,095
	30-39	87	,527	,056
	40-49	61	,573	,073
	50 ve üzeri	21	,498	,108
İfade Etme Özellikleri	21-29	29	,545	,101
	30-39	87	,575	,061
	40-49	61	,623	,079
	50 ve üzeri	21	,387	,084
Kişilik Özellikleri	21-29	29	3,64	,594
	30-39	87	3,81	,586
	40-49	61	3,84	,676
	50 ve üzeri	21	3,86	,549
Öğrenme Özellikleri	21-29	29	3,72	,547
	30-39	87	3,98	,642
	40-49	61	3,98	,599
	50 ve üzeri	21	3,88	,435
Zihinsel Özellikleri	21-29	29	3,91	,723
	30-39	87	3,92	,687
	40-49	61	4,05	,674
	50 ve üzeri	21	3,83	,538
Algı Ölçeği Toplam	21-29	29	3,78	,425
	30-39	87	3,90	,470
	40-49	61	3,95	,524
	50 ve üzeri	21	3,89	,344

Tablo 13'te görüldüğü gibi ebeveynlerin yaş gruplarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında zihinsel özellikleri alt boyutu 40-49 yaş arası ($\bar{x} = 4,053$) en yüksek algı düzeyinde olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin algı ölçeği ve alt boyutlarının yaş gruplarına göre farklılık yaratıp yaratmadığına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. Ebeveynlerin Yaş Gruplarına Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme İstekliliği	Gruplar arası	,281	3	,094	,324	,808
	Gruplar içi	56,068	194	,289		
	Toplam	56,348	197			
İfade Etme Özellikleri	Gruplar arası	1,531	3	,510	1,568	,198
	Gruplar içi	63,153	194	,326		
	Toplam	64,685	197			
Kişilik Özellikleri	Gruplar arası	,909	3	,303	,805	,492
	Gruplar içi	73,039	194	,376		
	Toplam	73,949	197			
Öğrenme Özellikleri	Gruplar arası	1,728	3	,576	1,614	,187
	Gruplar içi	69,239	194	,357		
	Toplam	70,967	197			
Zihinsel Özellikleri	Gruplar arası	1,012	3	,337	,741	,529
	Gruplar içi	88,329	194	,455		
	Toplam	89,341	197			
Algı Ölçeği	Gruplar arası	,587	3	,196	,882	,451
	Gruplar içi	43,031	194	,222		
	Toplam	43,618	197			

Tablo 14'te görüldüğü gibi ebeveynlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında yaş grubuna göre öğrenme istekliliği alt boyutunda $[(F(3,194)= ,324; p>0.05)]$, ifade etme özellikleri alt boyutunda $[(F(3, 194)= 1,568; p>0.05)]$, kişilik özellikleri alt boyutunda $[(F(3, 194)= ,805; p>0.05)]$, öğrenme özellikleri alt boyutunda $[(F(3, 194)= 1,614; p>0.05)]$, zihinsel özellikleri alt boyutunda $[(F(3, 194)= ,741; p>0.05)]$ ve toplam

algı ölçeği boyutunda [(F(3, 194)= ,882; p>0.05] gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Araştırmada “Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik düzeyleri; öğrenme istekleri, ifade etme özellikleri, kişilik özellikleri, öğrenme özellikleri ve zihinsel özellikleri alt boyutlarında eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin ebeveynlerden alınan verilerin algı ölçeği ve alt boyutlarının eğitim durumuna ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15. Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Öğrenme istekliliği	ilkokul	41	3,92	,541
	ortaokul	40	3,97	,395
	lise	53	3,88	,598
	yüksek okul	12	3,94	,520
	lisans	47	3,90	,583
	yüksek lisans	5	3,64	,411
İfade Etme Özellikleri	ilkokul	41	3,88	,618
	ortaokul	40	3,98	,463
	lise	53	3,88	,650
	yüksek okul	12	3,89	,392
	lisans	47	3,91	,597
	yüksek lisans	5	3,64	,253
Kişilik Özellikleri	ilkokul	41	3,78	,505
	ortaokul	40	3,83	,569
	lise	53	3,72	,676
	yüksek okul	12	4,05	,504
	lisans	47	3,81	,699
	yüksek lisans	5	4,00	,408
Öğrenme Özellikleri	ilkokul	41	3,76	,634
	ortaokul	40	3,90	,575
	lise	53	3,88	,616
	yüksek okul	12	4,13	,549
	lisans	47	4,08	,582

Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	ss
Zihinsel Özellikleri	yüksek lisans	5	4,13	,182
	ilkokul	41	3,85	,673
	ortaokul	40	3,84	,666
	lise	53	3,91	,691
	yüksek okul	12	3,97	,726
Algı Ölçeği Toplam	lisans	47	4,18	,641
	yüksek lisans	5	3,90	,418
	ilkokul	41	3,85	,465
	ortaokul	40	3,92	,391
	lise	53	3,86	,552
	yüksek okul	12	3,99	,389
	lisans	47	3,95	,486
	yüksek lisans	5	3,82	,145

Tablo 15’te görüldüğü gibi ebeveynlerin eğitim durumuna göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında zihinsel özellikleri alt boyutu lisans düzeyi ($\bar{x} = 4,186$) en yüksek olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin algı ölçeği ve alt boyutlarının eğitim durumuna göre farklılık yaratıp yaratmadığına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16. Ebeveynlerin Eğitim Durumuna Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme İstekliliği	Gruplar arası	,567	5	,113	,391	,855
	Gruplar içi	55,781	192	,291		
	Toplam	56,348	197			
İfade Etme Özellikleri	Gruplar arası	,652	5	,130	,391	,855
	Gruplar içi	64,033	192	,334		
	Toplam	64,685	197			
Kişilik Özellikleri	Gruplar arası	1,321	5	,264	,699	,625
	Gruplar içi	72,627	192	,378		
	Toplam	73,949	197			

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme Özellikleri	Gruplar arası	3,090	5	,618	1,74	,125
	Gruplar içi	67,877	192	,354		
	Toplam	70,967	197			
Zihinsel Özellikleri	Gruplar arası	3,555	5	,711	1,59	,164
	Gruplar içi	85,785	192	,447		
	Toplam	89,341	197			
Algı Ölçeği	Gruplar arası	,459	5	,092	,409	,842
	Gruplar içi	43,159	192	,225		
	Toplam	43,618	197			

Tablo 16’da görüldüğü gibi ebeveynlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında eğitim durumuna göre öğrenme istekliliği alt boyutunda [(F(5,192)= ,391; p>0.05], ifade etme özellikleri alt boyutunda [(F(5,192)= ,391; p>0.05], kişilik özellikleri alt boyutunda [(F(5,192)= ,699; p>0.05], öğrenme özellikleri alt boyutunda [(F(5,192)= 1,748; p>0.05], zihinsel özellikleri alt boyutunda [(F(5,192)= 1,592; p>0.05] ve algı ölçeği toplam boyutunda [(F(5,192)= ,409; p>0.05] gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Araştırmada “*Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik düzeyleri; öğrenme istekleri, ifade etme özellikleri, kişilik özellikleri, öğrenme özellikleri ve zihinsel özellikleri alt boyutlarında meslek grubuna göre farklılık göstermekte midir?*” sorusuna ilişkin ebeveynlerden alınan verilerin algı ölçeği ve alt boyutlarının meslek grubuna ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17. Ebeveynlerin Meslek Gruplarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Alt Boyutlar	Meslek Grubu	n	$\bar{x}$	ss
Öğrenme İstekliliği	Çalışmıyor	57	3,94	,429
	Serbest Meslek	19	3,68	,736
	İşçi	26	3,88	,561
	Öğretmen	29	3,93	,519
	Memur	16	3,88	,579
	Çiftçi	14	3,79	,572

Alt Boyutlar	Meslek Grubu	n	$\bar{x}$	ss
İfade Etme Özellikleri	Esnaf	18	4,04	,500
	Sağlık Çalışanı	11	4,11	,581
	Polis	8	3,88	,503
	Çalışmıyor	57	3,86	,522
	Serbest Meslek	19	3,77	,772
	İşçi	26	3,84	,587
	Öğretmen	29	3,92	,561
	Memur	16	3,95	,572
	Çiftçi	14	3,95	,478
	Esnaf	18	3,96	,520
Kişilik Özellikleri	Sağlık Çalışanı	11	4,13	,697
	Polis	8	4,02	,596
	Çalışmıyor	57	3,85	,527
	Serbest Meslek	19	3,74	,790
	İşçi	26	3,64	,509
	Öğretmen	29	3,74	,683
	Memur	16	3,94	,607
	Çiftçi	14	3,94	,541
	Esnaf	18	3,72	,764
	Sağlık Çalışanı	11	3,98	,643
Öğrenme Özellikleri	Polis	8	3,79	,540
	Çalışmıyor	57	3,88	,571
	Serbest Meslek	19	3,90	,725
	İşçi	26	3,74	,605
	Öğretmen	29	4,13	,456
	Memur	16	3,87	,510
	Çiftçi	14	3,76	,761
	Esnaf	18	4,09	,428
	Sağlık Çalışanı	11	4,10	,898
	Polis	8	4,14	,475
Zihinsel Özellikleri	Çalışmıyor	57	3,83	,681
	Serbest Meslek	19	3,80	,880

Alt Boyutlar	Meslek Grubu	n	$\bar{x}$	ss
Algı Ölçeği	İşçi	26	3,92	,603
	Öğretmen	29	4,19	,679
	Memur	16	4,03	,631
	Çiftçi	14	3,85	,552
	Esnaf	18	4,02	,541
	Sağlık Çalışanı	11	4,02	,786
	Polis	8	4,15	,596
	Çalışmıyor	57	3,88	,418
	Serbest Meslek	19	3,77	,691
	İşçi	26	3,81	,401
	Öğretmen	29	3,96	,473
	Memur	16	3,93	,422
	Çiftçi	14	3,86	,436
	Esnaf	18	3,97	,453
	Sağlık Çalışanı	11	4,08	,615
	Polis	8	3,98	,421

Tablo 17’de görüldüğü gibi ebeveynlerin meslek grubuna göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında zihinsel özellikleri alt boyutu öğretmen grubu ($\bar{x} = 4,1983$) en yüksek olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin algı ölçeği ve alt boyutlarının meslek grubuna göre farklılık yaratıp yaratmadığına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18. Ebeveynlerin Meslek Grubuna Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme İstekliliği	Gruplar arası	2,079	8	,260	,905	,514
	Gruplar içi	54,270	189	,287		
	Toplam	56,348	197			
İfade Etme Özellikleri	Gruplar arası	1,379	8	,172	,514	,845
	Gruplar içi	63,306	189	,335		
	Toplam	64,685	197			

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Kişilik Özellikleri	Gruplar arası	2,079	8	,260	,683	,706
	Gruplar içi	71,869	189	,380		
	Toplam	73,949	197			
Öğrenme Özellikleri	Gruplar arası	3,939	8	,492	1,38	,204
	Gruplar içi	67,029	189	,355		
	Toplam	70,967	197			
Zihinsel Özellikleri	Gruplar arası	3,725	8	,466	1,02	,417
	Gruplar içi	85,616	189	,453		
	Toplam	89,341	197			
Algı Ölçeği	Gruplar arası	1,220	8	,152	,680	,709
	Gruplar içi	42,399	189	,224		
	Toplam	43,618	197			

Tablo 18’de görüldüğü gibi ebeveynlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında meslek grubuna göre öğrenme istekliliği alt boyutunda [(F(8,189)= ,905; p>0.05], ifade etme özellikleri alt boyutunda [(F(8,189)= ,514; p>0.05], kişilik özellikleri alt boyutunda [(F(8,189)= ,683; p>0.05], öğrenme özellikleri alt boyutunda [(F(8,189)= 1,388; p>0.05], zihinsel özellikleri alt boyutunda [(F(8,189)= 1,028; p>0.05] ve algı ölçeği toplam boyutunda [(F(8,189)= ,680; p>0.05] gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

4.1.2. Sınıf Öğretmenlerinin Algı Ölçeğinden Toplanan Verilere Ait Nicel Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeğinden toplanan verilerin normalliğine bakılmış olup ölçeğe ait “*Çarpıklık, Basıklık ve Cronbach’s Alpha*” değerleri Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Sınıf Öğretmenlerinin Algı Ölçeğindeki Puanların Normallik Dağılımı

		Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach' s Alpha
Alt Boyutlar		İstatistik	Standart	İstatistik	Standart	
		Hata		Hata		
Öğrenme İstekliliği	151	-1,026	,197	1,416	,392	
İfade Etme Özellikler	151	-1,378	,197	2,354	,392	
Kişilik Özellikleri	151	-1,080	,197	1,715	,392	
Öğrenme Özellikleri	151	-1,794	,197	3,872	,392	
Alt Boyutlar		Çarpıklık	Basıklık	Çarpıklık	Basıklık	
		İstatistik	Standart	İstatistik	Standart	Cronbach 's Alpha
		Hata		Hata		
Zihinsel Özellikler	151	-1,725	,197	3,163	,392	
Algı Öçeği Toplam	151	-1,678	,197	3,358	,392	,962

Tablo 19'daki verilere bakıldığında sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeğinin alt boyutlarına ait çarpıklık katsayısının -1,794 ile -1,026, basıklık katsayısının 3,872 ile 1,416 arasında değiştiği görülmektedir. Puanların çarpıklık katsayısının ± 2 , basıklık katsayısını ± 7 aralığında olmasından dolayı araştırma verileri normal dağılım gösterdiği kabul edilerek parametrik testlere gidilmiştir.

Araştırmada “Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algıları nasıldır?” sorusuna yönelik puanların aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20. Sınıf Öğretmenlerin Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarının Betimsel İstatistik Sonuçları

Alt Boyutlar	n	$\bar{x}$	ss
Öğrenme İstekliliği	151	3,75	,723
İfade Etme Özellikleri	151	3,85	,777
Kişilik Özellikleri	151	3,79	,790
Öğrenme Özellikleri	151	4,11	,810
Zihinsel Özellikler	151	4,24	,925
Algı Ölçeği Toplam	151	3,91	,714

Tablo 20’de görüldüğü gibi üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında zihinsel özellikler alt boyutu ($\bar{x} = 4,24$) en yüksek algı düzeyinde olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerin ölçeğe verdikleri cevaplar neticesinde algı ölçeği aritmetik ortalama değeri ($\bar{x} = 3,91$) olduğundan sınıf öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin algı ölçeğinin alt boyutlarına verdikleri cevaplar değişkenlik içermekte ve en yüksek değişken cevapların zihinsel özellikler alt boyutunda olduğu görülmektedir.

Araştırmada “*Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik düzeyleri; öğrenme istekleri, ifade etme özellikleri, kişilik özellikleri, öğrenme özellikleri ve zihinsel özellikleri alt boyutlarında cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?*” sorusuna ilişkin sınıf öğretmenlerinden alınan verilerin algı ölçeği ve alt boyutlarının cinsiyete göre farklılık yaratıp yaratmadığına yönelik t-testi sonuçları Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21. Sınıf Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait t-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Değişken	n	$\bar{x}$	ss	sd	t	P
Öğrenme İstekliliği	Kadın	98	3,95	,69	149	,983	,49*
	Erkek	53	3,68	,89			
İfade Etme Özelliklr	Kadın	98	3,85	,69	149	,156	,251
	Erkek	53	3,68	,94			
Kişilik özellikleri	Kadın	98	4,22	,62	149	,083	,41*
	Erkek	53	3,89	1,04			
Öğrenme Özellikleri	Kadın	98	4,36	,75	149	,951	,055
	Erkek	53	4,01	1,15			
Zihinsel Özellikler	Kadın	98	4,00	,58	149	,879	,064
	Erkek	53	3,74	,88			
Algı Ölçeği Toplam	Kadın	98	4,00	,58	149	,899	,061
	Erkek	53	3,74	,88			

Not. N= 151; * p< 0.05

Tablo 20’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında cinsiyete göre öğrenme istekliliği alt boyutunda [$t(149)= 1,983$; $p < 0.05$] ve kişilik özellikleri alt boyutunda [$t(149)= 2,083$; $p < 0.05$] anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu farklılık öğrenme istekliliği alt boyutunda (EB=0,34) ve kişilik özellikleri alt boyutunda (EB=0,39) kadın öğretmenlerin lehine orta etki büyüklüğüne

sahiptir. Anlamlı farkın büyüklüğü Cohen d Etki Büyüklüğü ile hesaplanmıştır. Etki büyüklüğü 0,0-0,3 arası küçük, 0,3-0,7 arası orta, 0,7-1,0 arası yüksek ve 1'in üzeri çok yüksek olarak değerlendirilmiştir (Green ve Salkind, 2005, s.157; Morgan ve diğ. 2004, s.91).

Araştırmada “*Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik düzeyleri; öğrenme istekleri, ifade etme özellikleri, kişilik özellikleri, öğrenme özellikleri ve zihinsel özellikleri alt boyutlarında yaşa göre farklılık göstermekte midir?*” sorusuna ilişkin sınıf öğretmenlerinden alınan verilerin algı ölçeği ve alt boyutlarının yaş gruplarına ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22. Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

	Yaş Aralığı	n	$\bar{x}$	ss
Öğrenme İstekliliği	21-29	21	3,74	,913
	30-39	36	3,70	,787
	40-49	51	3,87	,865
	50 ve üzeri	43	4,02	,548
İfade Etme Özellikleri	21-29	21	3,77	,855
	30-39	36	3,65	,915
	40-49	51	3,76	,781
	50 ve üzeri	43	3,97	,636
Kişilik Özellikleri	21-29	21	4,18	,819
	30-39	36	4,00	,863
	40-49	51	4,05	,902
	50 ve üzeri	43	4,23	,634
Öğrenme Özellikleri	21-29	21	4,16	1,079
	30-39	36	4,06	,968
	40-49	51	4,31	,987
	50 ve üzeri	43	4,34	,717
Zihinsel Özellikleri	21-29	21	3,87	,805
	30-39	36	3,75	,768
	40-49	51	3,92	,756
	50 ve üzeri	43	4,04	,544
Algı Ölçeği	21-29	21	3,87	,808
	30-39	36	3,74	,770
	40-49	51	3,92	,752
	50 ve üzeri	43	4,04	,537

Tablo 22’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin yaş gruplarına göre üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında öğrenme özellikler alt boyutu 50 ve üzeri yaş grubu ($\bar{x} = 4,343$) en yüksek algı düzeyinde olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinden algı ölçeği ve alt boyutlarının yaş gruplarına göre farklılık yaratıp yaratmadığına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 23’te sunulmuştur.

Tablo 23. Sınıf Öğretmenlerinin Yaş Gruplarına Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme İstekliliği	Gruplar arası	2,270	3	,757	1,258	,291
	Gruplar içi	88,444	147	,602		
	Toplam	90,714	150			
İfade Etme Özellikleri	Gruplar arası	2,103	3	,701	1,126	,341
	Gruplar içi	91,526	147	,623		
	Toplam	93,629	150			
Kişilik Özellikleri	Gruplar arası	1,325	3	,442	,668	,573
	Gruplar içi	97,159	147	,661		
	Toplam	98,485	150			
Öğrenme Özellikleri	Gruplar arası	1,980	3	,660	,767	,514
	Gruplar içi	126,447	147	,860		
	Toplam	128,427	150			
Zihinsel Özellikleri	Gruplar arası	1,734	3	,578	1,137	,336
	Gruplar içi	74,752	147	,509		
	Toplam	76,486	150			
Algı Ölçeği	Gruplar arası	1,726	3	,575	1,138	,336
	Gruplar içi	74,330	147	,506		
	Toplam	76,056	150			

Tablo 23’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında yaş grubuna göre öğrenme istekliliği alt boyutunda [(F(3,147)= 1,258; p>0.05], ifade etme özellikleri alt boyutunda [(F(3,147)= 1,126; p>0.05], kişilik özellikleri alt boyutunda [(F(3,147)= ,668; p>0.05], öğrenme özellikleri alt boyutunda [(F(3,147)= ,767; p>0.05], zihinsel özellikleri alt boyutunda [(F(3,147)= 1,137; p>0.05] ve

toplam algı ölçeği boyutunda [$F(3,147)= 1,138$; $p>0.05$] gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Araştırmada “Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik düzeyleri; öğrenme istekleri, ifade etme özellikleri, kişilik özellikleri, öğrenme özellikleri ve zihinsel özellikleri alt boyutlarında hizmet süresine göre farklılık göstermekte midir?” sorusuna ilişkin sınıf öğretmenlerinden alınan verilerin algı ölçeği ve alt boyutlarının hizmet süresine ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 24’te sunulmuştur.

Tablo 24. Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Süresine Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Alt Boyutlar	Hizmet Süresi	n	$\bar{x}$	ss
Öğrenme İstekliliği	1-9	20	3,68	,990
	10-19	49	3,90	,740
	20-29	51	3,94	,681
	30 ve üzeri	31	3,75	,840
İfade Etme Özellikleri	1-9	20	3,85	,777
	10-19	49	3,80	,850
	20-29	51	3,82	,703
	30 ve üzeri	31	3,71	,861
Kişilik Özellikleri	1-9	20	4,08	,850
	10-19	49	4,13	,808
	20-29	51	4,23	,694
	30 ve üzeri	31	3,89	,947
Öğrenme Özellikleri	1-9	20	4,05	1,03
	10-19	49	4,27	,898
	20-29	51	4,42	,779
	30 ve üzeri	31	4,00	1,07
Zihinsel Özellikleri	1-9	20	3,84	,829
	10-19	49	3,92	,714
	20-29	51	3,99	,604
	30 ve üzeri	31	3,78	,810
Algı Ölçeği	1-9	20	3,84	,828
	10-19	49	3,92	,718
	20-29	51	3,99	,599
	30 ve üzeri	31	3,78	,802

Tablo 24'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin hizmet süresine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında öğrenme özellikleri alt boyutu 20-29 hizmet süresi ($\bar{x} = 4,42$) en yüksek algı düzeyinde olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinden algı ölçeği ve alt boyutlarının hizmet süresine göre farklılık yaratıp yaratmadığına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 25'te sunulmuştur.

Tablo 25. Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet Süresine Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme İstekliliği	Gruplar arası	1,363	3	,454	,748	,525
	Gruplar içi	89,351	147	,608		
	Toplam	90,714	150			
İfade Etme Özellikleri	Gruplar arası	,311	3	,104	,163	,921
	Gruplar içi	93,318	147	,635		
	Toplam	93,629	150			
Kişilik Özellikleri	Gruplar arası	2,307	3	,769	1,175	,321
	Gruplar içi	96,178	147	,654		
	Toplam	98,485	150			
Öğrenme Özellikleri	Gruplar arası	4,224	3	1,408	1,667	,177
	Gruplar içi	124,203	147	,845		
	Toplam	128,427	150			
Zihinsel Özellikleri	Gruplar arası	,943	3	,314	,612	,608
	Gruplar içi	75,543	147	,514		
	Toplam	76,486	150			
Algı Ölçeği	Gruplar arası	,958	3	,319	,625	,600
	Gruplar içi	75,098	147	,511		
	Toplam	76,056	150			

Tablo 25'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında hizmet süresine göre öğrenme istekliliği alt boyutunda [(F(3,147)= ,748; p>0.05], ifade etme özellikleri alt boyutunda [(F(3,147)= ,163; p>0.05], kişilik özellikleri alt boyutunda [(F(3,147)= 1,175; p>0.05], öğrenme özellikleri alt boyutunda [(F(3,147)= 1,667; p>0.05], zihinsel özellikleri alt boyutunda [(F(3,147)= ,612;

$p>0.05$] ve algı ölçeği toplam boyutunda [$F(3,147)=,625$; $p>0.05$] gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Araştırmada “*Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik düzeyleri; öğrenme istekleri, ifade etme özellikleri, kişilik özellikleri, öğrenme özellikleri ve zihinsel özellikleri alt boyutlarında eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?*” sorusuna ilişkin sınıf öğretmenlerinden alınan verilerin algı ölçeği ve alt boyutlarının eğitim durumuna ait betimsel istatistik sonuçları Tablo 26’da sunulmuştur.

Tablo 26. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

	Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x}$	ss
Öğrenme İstekliliği	Ön Lisans	16	4,24	,347
	Lisans	107	3,80	,845
	Yüksek Lisans	25	3,80	,637
	Doktora	3	4,00	,587
İfade Etme Özellikleri	Ön Lisans	16	4,17	,362
	Lisans	107	3,75	,845
	Yüksek Lisans	25	3,77	,743
	Doktora	3	3,72	,254
Kişilik Özellikleri	Ön Lisans	16	4,35	,425
	Lisans	107	4,07	,884
	Yüksek Lisans	25	4,08	,687
	Doktora	3	4,38	,346
Öğrenme Özellikleri	Ön Lisans	16	4,01	,594
	Lisans	107	4,59	,993
	Yüksek Lisans	25	4,23	,825
	Doktora	3	4,41	,577
Zihinsel Özellikleri	Ön Lisans	16	4,26	,363
	Lisans	107	3,86	,772
	Yüksek Lisans	25	3,85	,598
	Doktora	3	4,03	,422
Algı Ölçeği	Ön Lisans	16	4,25	,364
	Lisans	107	3,86	,771
	Yüksek Lisans	25	3,85	,591
	Doktora	3	4,04	,417

Tablo 26’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin eğitim durumuna göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği alt boyutları arasında öğrenme özellikleri alt boyutu lisans eğitim seviyesi ($\bar{x} = 4,59$) en yüksek algı düzeyinde olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinden algı ölçeği ve alt boyutlarının eğitim durumuna göre farklılık yaratıp yaratmadığına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Durumuna Göre Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Öğrenme İstekliliği	Gruplar arası	2,751	3	,917	1,532	,209
	Gruplar içi	87,964	147	,598		
	Toplam	90,714	150			
İfade Etme Özellikleri	Gruplar arası	2,570	3	,857	1,383	,250
	Gruplar içi	91,059	147	,619		
	Toplam	93,629	150			
Kişilik Özellikleri	Gruplar arası	1,342	3	,447	,677	,567
	Gruplar içi	97,142	147	,661		
	Toplam	98,485	150			
Öğrenme Özellikleri	Gruplar arası	1,495	3	,498	,577	,631
	Gruplar içi	126,933	147	,863		
	Toplam	128,427	150			
Zihinsel Özellikleri	Gruplar arası	2,329	3	,776	1,539	,207
	Gruplar içi	74,158	147	,504		
	Toplam	76,486	150			
Algı Ölçeği	Gruplar arası	2,224	3	,741	1,476	,223
	Gruplar içi	73,832	147	,502		
	Toplam	76,056	150			

Tablo 27’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği ve alt boyutları arasında eğitim durumuna göre öğrenme istekliliği alt boyutunda $[(F(3,147)= 1,532; p>0.05)]$, ifade etme özellikleri alt boyutunda $[(F(3,147)= 1,383; p>0.05)]$, kişilik özellikleri alt boyutunda $[(F(3,147)= ,577; p>0.05)]$, öğrenme özellikleri alt boyutunda $[(F(3,147)= ,285; p>0.05)]$, zihinsel özellikleri alt boyutunda $[(F(3,147)= 1,539; p>0.05)]$ ve

algı ölçeği toplam boyutunda [(F(3,147)= 1,476; p>0.05] gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

4.2. Ebeveynlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşme Formu Bulguları

Araştırmaya katılan ebeveynlere ve sınıf öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formunda sunulan sorulara yanıt aranması için frekans ve yüzdelik değerleri verilmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin “*Üstün yetenekli çocuklara özel bir eğitim gerekli midir?*” sorusuna ilişkin dağılımı Tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28. Ebeveynlere ve Sınıf Öğretmenlerine Göre Özel Eğitimin Gerekliliği

Soru		Değişken				Toplam	
		Sınıf Öğretmeni		Ebeveyn		f	%
		f	%	f	%		
Üstün Yetenekli	Evet	34	89,47	36	94,74	70	92,11
Çocuklarla İlgili	Hayır	3	7,90	2	5,26	5	6,57
Eğitimin Gerekliliği	Kararsız	1	2,63	-	-	1	1,32
Toplam		38	100	38	100	76	100

Tablo 28’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin % 89,47’lik (N=34) kesimi, ebeveynlerin % 94,74 (N=70) kesimi üstün yetenekli çocuklarla ilgili özel bir eğitim alması gerektiği düşüncesinde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan “*Ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli bir çocuğa sahip olmak ister misiniz?*” sorusuna ilişkin dağılımı Tablo 29’da sunulmuştur.

Tablo 29. Ebeveyn ve Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuğa Sahip Olma Tercihi

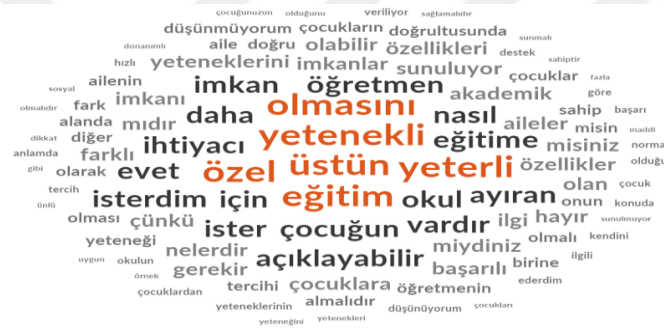
Soru		Değişken				Toplam	
		Sınıf Öğretmeni		Ebeveyn		f	%
		f	%	f	%		
Üstün Yetenekli	Evet	16	42,11	26	68,42	42	55,26
Çocuklar Sahip Olmak	Hayır	20	52,63	8	6,57	28	36,85
İle İlgili Görüşler	Kararsız	2	5,26	4	10,53	6	7,89
Toplam		38	100	38	100	76	100

Tablo 29’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin %42,11’lik kesimi, ebeveynlerin ise % 55,26’lık kesimi çocuklarının üstün yetenekli olmasını istediği görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun çocuklarının üstün yetenekli olmasını istemediği sonucu dikkat çekmektedir.

4.3. Ebeveynlerin Görüşme Formundan Elde Edilerin Verilere Ait Nitel Bulguları

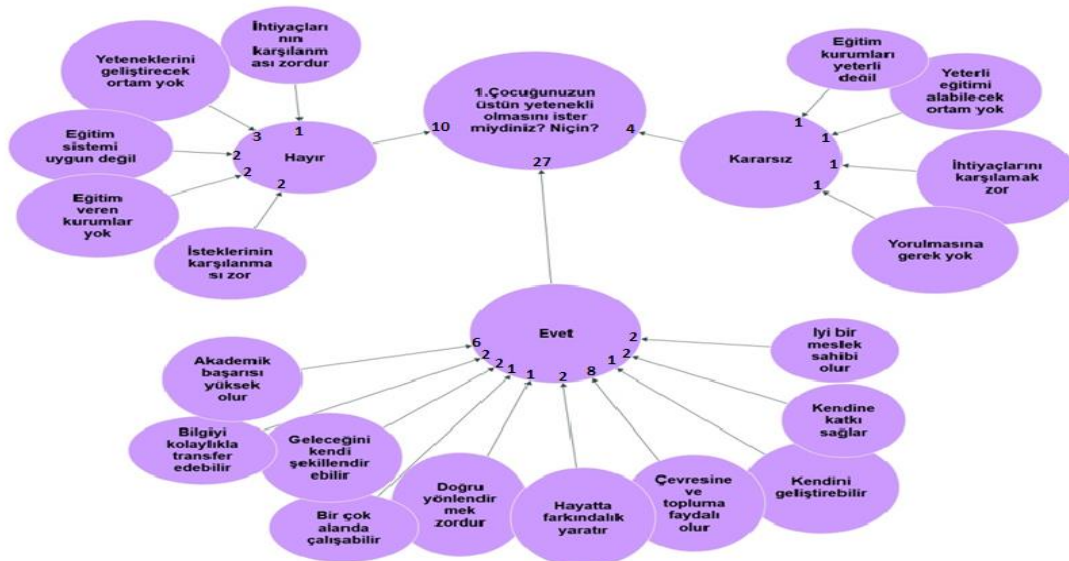
Araştırmanın bu bölümünde “ *Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik görüşleri nasıldır?*” problemine ilişkin soruların cevapları görüşme sorularından elde edilen veriler sonucunda kategorilere ayrılarak sunulmuştur. Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik görüşleri kelime bulutu Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 4. Ebeveynlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşleri Kelime Bulutu

Araştırmada “*Çocuğunuzun üstün yetenekli olmasını ister miydiniz? Niçin?*” Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 9’da sunulmuştur.

Şekil 5. Ebeveynlerin Çocuklarının Üstün Yetenekli Olma Tercihi

Şekil 9’da görüldüğü gibi ebeveynlerin bir çoğu farklı sebeplere bağlı olarak çocuklarının üstün yetenekli olmasını istediği görüşünü belirtmiştir. Ebeveynlerin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Evet” (f=27), “Hayır” (f=10) ve “Kararsız” (f=4) şeklinde kategori oluşturulmuştur.

“Evet” kategori “Çevresine ve topluma faydalı olur” (f=8) ve “Akademik başarısı yüksek olur” (f=6) kodları, “Hayır” kategorisinde “Yeteneklerinin geliştirecek ortam yok” (f=3), kodu dikkat çekmektedir. “Kararsız” kategorisinde ise “Eğitim kurumları yeterli değil”, “Yeterli eğitimi alabilecek ortam yok”, “İhtiyaçlarını karşılamak zor “ve “Yorulmasına gerek yok” (f=1) şeklinde kodlar oluşturulmuştur. Araştırmamıza katılan ebeveynlerin frekans yoğunluğuna göre bazı görüşleri sunulmuştur.

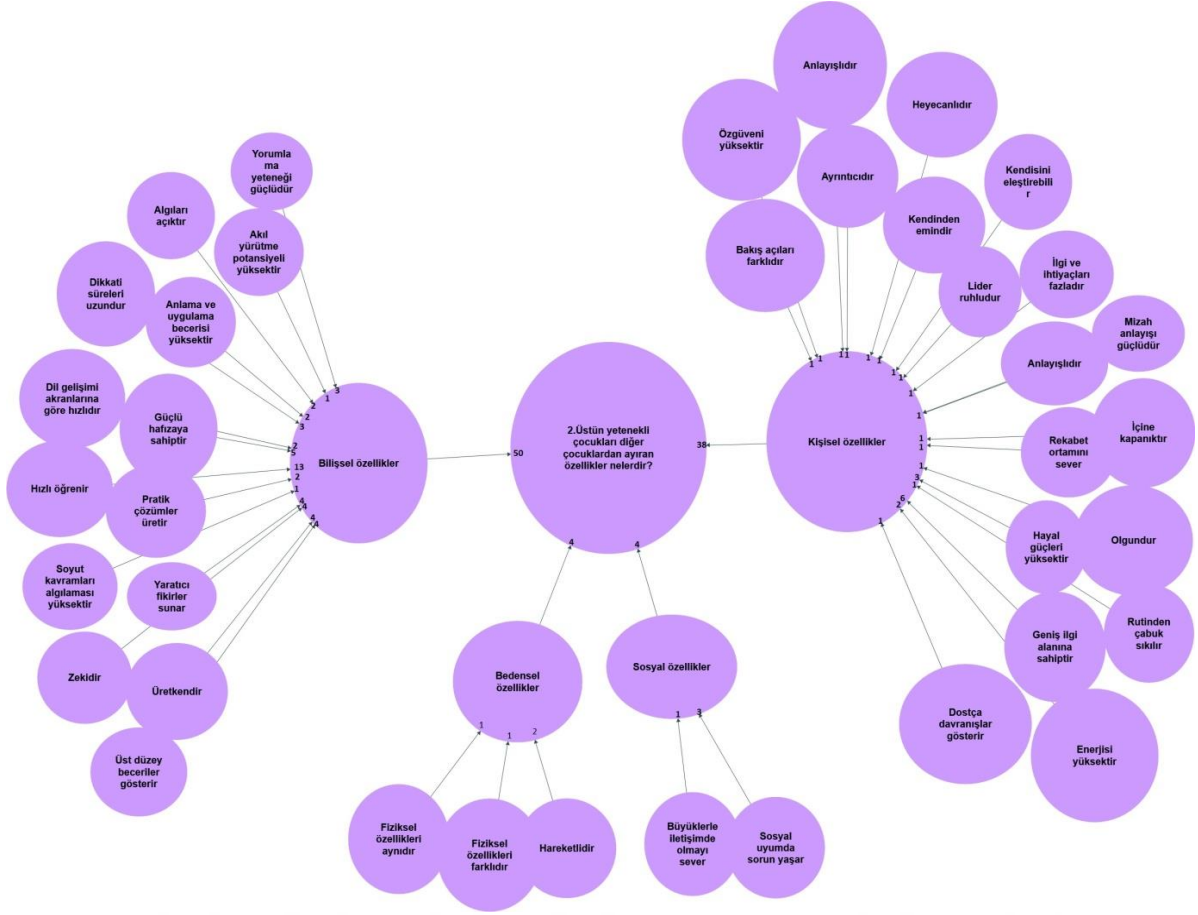
“Çocuğumun üstün yetenekli olmasını isterim çünkü belirli bir alanda ya da birkaç alanda belirgin ve özel yeteneklere sahip olması yaşam açısından olumlu etkiler gösterirdi.....(K1)” “Kararsızım çünkü nasıl bir eğitim aldıracağım konusunda yaşayacağım sıkıntılar sebebiyle onun zarar görmesinden çekinirim..... Üstün yetenekli çocuklara yönelik eğitim kurumlarının yeterli olduğu konusunda şüphe ediyorum (K10)”

“Üstün yetenekli olmasını istemezdim yaşadığımız ortamın yeterli olmadığını düşünüyorum bu da çocuğun var olan yeteneklerinin ilgi ve ihtiyaçlarına yetmeyeceği anlamına gelir bu da ebeveyn olarak bizi üzerdi. Yaşadığım bir olayda....(K15)”

“.....Bu sebepten dolayı bu soruyu her anne baba evet der ama ailenin sosyo ekonomik durumu yaşadığı yeri dikkate almak gerekir bu soruya benim cevabım şehir merkezinden uzak bir bölgede olduğumuz için ihtiyaçlarını karşılamamanın zor olduğunu düşünerek hayır olacak normal bir çocuk olsun (K24)”

Araştırmada “Üstün yetenekli çocukları diğer çocuklardan ayıran özellikler nelerdir? Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 10’da sunulmuştur.

Şekil 6. Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Çocukları Ayıran Özellikleri

Şekil 10’da görüldüğü gibi ebeveynler üstün yetenekli çocukları akranlarından ayıran birçok farklılıkları olduğu görüşünü belirtmiştir. Ebeveynlerin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Bedensel özellikler” (f=4), “Bilişsel özellikler” (f=50), “Kişisel özellikler” (f=26) ve “Sosyal özellikler” (f=4) kategoriler oluşturulmuştur.

Bedensel özellikler kategorisinde “Hareketlidir” (f=2), “Fiziksel özellikleri aynıdır”(f=1) ve “Fiziksel özellikleri farklıdır” (f=1) kodlarının olduğu görülmektedir. Bilişsel özellikler kategorisinde “Hızlı öğrenir” (f=13), “Yaratıcı fikirler sunar” “ Zekidir” “Üretkendir” ve “Üst düzey beceriler gösterir” (f=4) ve kişisel özellik kategorisinde “Geniş ilgi alanına sahiptir” (f=6) en çok tekrar eden kodlar olarak dikkat çekmektedir. Sosyal özellikler kategorisinde ise “Sosyal uyumda sorun yaşar” (f=3) ve “Büyüklerle iletişimde olmayı sever” (f=1) kodları oluşmuştur. Araştırmamıza katılan ebeveynlerin frekans yoğunluğuna göre bazı görüşleri sunulmuştur.

“Belli bir alanda ya da birkaç alanda yaşatlarından belirgin olarak özel yeteneklere sahip olurlar üstün yetenekli çocuklar normal aktivitelerden ya da rutin etkinliklerden sıkılabilirler algıları ve yorum güçleri çok özeldir çok hızlı kavrayan bilirler (K5) ”

“Bakış açıları farklıdır hayal güçleri farklıdır anlama yetenekleri gelişmiştir soyut kavramları daha iyi anlar çok soru soran çocuklardır birçok işi aynı anda kavrayıp yapabilir küçük yaşta üstün beceriler gösterebilir (K11)”

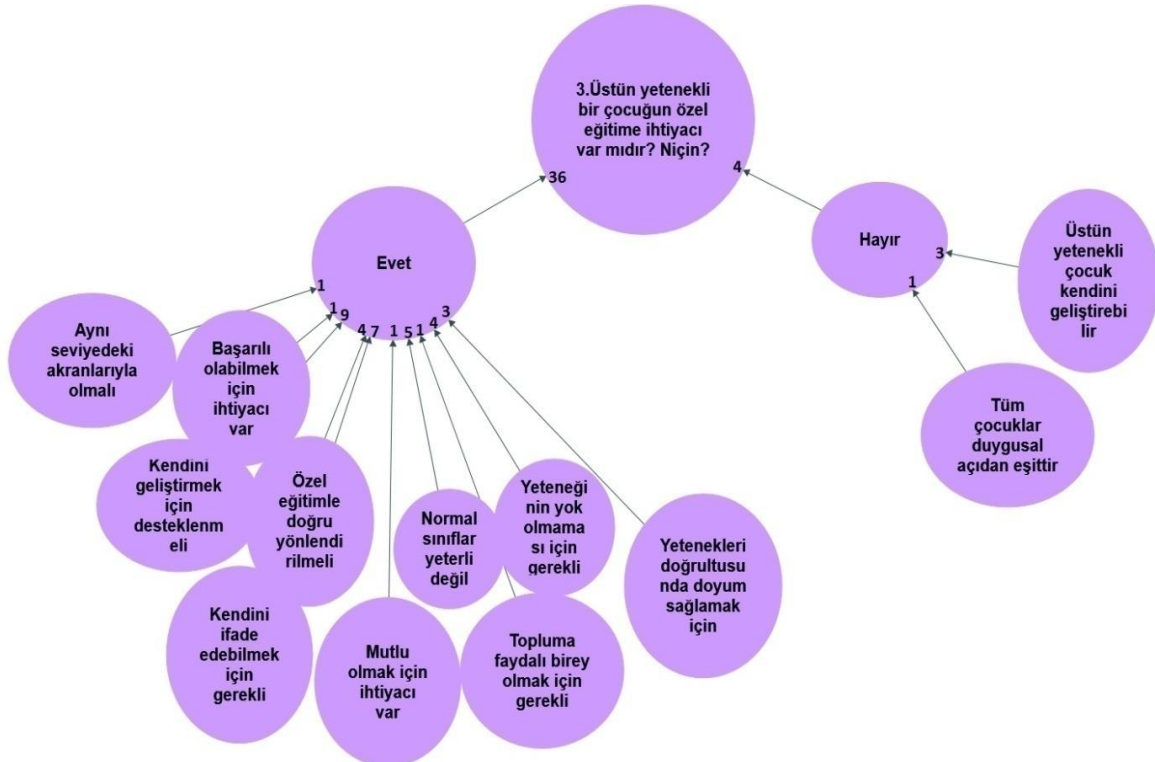
“Üstün yetenekli çocuklar normal çocuklara göre daha meraklıdır duyularının farkındadırlar daha hızlı öğrenirler akıl yürütme ve problem çözme becerileri gelişmiştir çok soru sorarlar güçlü bir hafızaya sahiptir... K24”

“Dili gelişmiş algısı açık enerjisi yüksek meraklı mükemmeliyetçilik duygusu olan hayal güçleri geniş eleştirel düşünme becerileri geniş çocuklardır... (K31)”

“....Bu gibi yaşanan bazı durumlardan dolayı üstün yetenekli çocuklar içine kapanık oluyor fiziksel olarak diğer çocuklarla aynı gelişim düzeyini gösteriyorlar fakat ortak oyunlarda gruba katılmadı ve oyunlarda sıkıntı yaşayabiliyorlar espri yetenekleri cümleleri mantık yürütmeleri farklıdır (K37)”

Araştırmada “Üstün yetenekli bir çocuğun özel eğitime ihtiyacı var mıdır? Niçin?” Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 11’de sunulmuştur.

Şekil 7.Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Çocukların Özel Eğitim İhtiyacı

Şekil 11’de görüldüğü gibi ebeveynlerin çoğu üstün yetenekli çocukların özel eğitime ihtiyacı olduğu görüşünü belirtmiştir. Ebeveynlerin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Evet” (f=36) ve “Hayır” (f=4) şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

“Evet” kategorisinde “Kendini geliştirmek için desteklenmeli” (f=9), “Özel eğitimle doğru yönlendirilmeli” (f=7), “Normal sınıflar yeterli değil” (f=5) “Yeteneğinin yok olmaması için gerekli” ve “Kendini ifade edebilmek için gerekli” (f=4), “Yetenekleri doğrultusunda doyum sağlamak için” (f=3) en çok tekrarlanan kodlar olmuştur. “Hayır” kategorisinde ise “Üstün yetenekli çocuk kendini geliştirebilir” (f=3) ve “Tüm çocuklar duygusal açıdan eşittir” (f=1) kodları oluşturulmuştur. Araştırmamıza katılan ebeveynlerin frekans yoğunluğuna göre bazı görüşleri sunulmuştur.

“Bence vardır çünkü ortaya konulan hareketlerin düşüncelerin geliştirilmesi kendini rahat ifade edebilmesi için yeteneklerinin fark edilip körelmesi amacıyla eğitime ihtiyacı vardır Yeteneği alanında üstün yetenekli akranlarıyla aynı eğitim sürecinde olunmalıdır...(K3)”

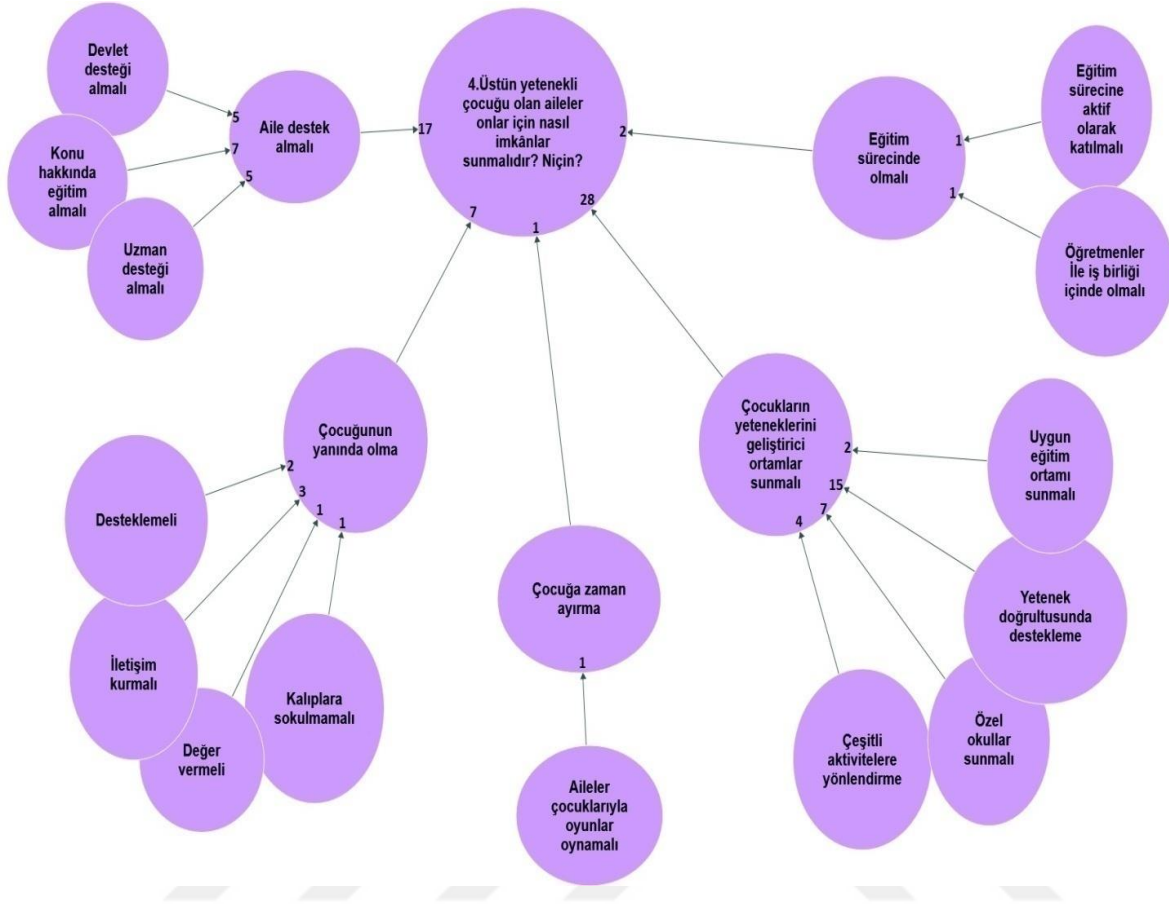
“Günümüzde her çocuğun özel eğitime ihtiyacı olduğunu düşünüyorum üstün yetenekli çocuklarda fark edilmediklerinde sorunlar yaşanır... Bu çocuklar ilgi alanlarına doğru yönlendirilsin çünkü ülkemizde üstün yetenekli çocukları tanılama sürecinde eksiklikler var bu eksiklerden kaynaklı olarak birçok üstün yetenekli çocuk normal eğitim sürecinde kaybolup gidiyor (K22)”

“Üstün yetenekli çocuklar toplumsal olarak duygusal açıdan eşit gelişir, Birçok durumda özel eğitime ihtiyacı yoktur yetenekli olduğu için her ortamda kendini geliştirebilir (K26)”

“Özel eğitime ihtiyacı vardır çünkü onların farklı bir bakış açısı farklı bir düşünme yetenekleri var o alanda onlara yardımcı olabilirsek kendilerini geliştirir ve ülkeye millete faydalı bireyler haline getiririz (K37)”

Araştırmada “Üstün yetenekli çocuğu olan aileler onlar için nasıl imkânlar sunulmalıdır? Niçin?” Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 12’de sunulmuştur.

Şekil 8. Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Çocuklara Sunulması Gereken İmkanlar

Şekil 12’de görüldüğü gibi ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklar için sunulması gereken imkanların farklılaştığı görülmüştür. Ebeveynlerin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Çocuğa zaman ayırma” (f=1), “Çocuğunun yanında olma” (f=7), “Eğitim sürecinde olmalı” (f=2), “Çocukların yeteneklerini geliştirici ortamlar sunmalı” (f=28) ve “Aile destek almalı” (f=17) şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Çocuğa zaman ayırma kategorisinde “Aileler çocuklarıyla oyunlar oynamalı” (f=1), çocuğunun yanında olma kategorisinde “İletişim kurmalı” (f=3) ve “Desteklemeli” (f=2), eğitim sürecinde olmalı kategorisinde “Eğitim sürecine aktif olarak katılmalı” ve “Öğretmenlerle iş birliği içinde olmalı” (f=1), çocukların yeteneklerini geliştirici ortamlar sunmalı kategorisinde “Yetenek doğrultusunda destekleme” (f=15), “Özel okullar sunmalı” (f=7) “Çeşitli aktivitelere yönlendirme” (f=4), Aile destek almalı kategorisinde “Konu hakkında eğitim almalı” (f=7) “Devlet desteği almalı” ve “Uzman desteği almalı” (f=5) kodları dikkat çekmektedir. Araştırmamıza katılan ebeveynlerin frekans yoğunluğuna göre bazı görüşleri sunulmuştur.

“Uygun eğitim olanakları oluşturmalıdır onun diğer çocuklardan farklı olduğu şeklinde telkinler bildirimlerden kaçınmalıdır yetenekli olduğu alanlarla ilgili vizyonunu geliştirecek etkinliklere yönlendirmelidir (K2)”

“Aileler çocuklarının yeteneğinin farkında olduklarını ve onu birey olarak değer verdiklerini hissettirmeli çocuğun yeteneği yönünde paralı eğitim imkanları okuma müze galeri gibi ortamlarla karşılaştırmalı gerekli olan nesneleri ona sunmalıdır (K4)”

“Yeteneklerinin gelişmesi için iyi bir eğitim alabileceği kurumlar ile görüşülmelidir maddiyat önemlidir o yüzden maddiyat sıkıntısı sebebiyle üstün yetenekli birçok çocuk normal sınıflarda eğitim görüp zamanla yeteneğinin körelmesi esine sebebiyet vermektedir (K10)”

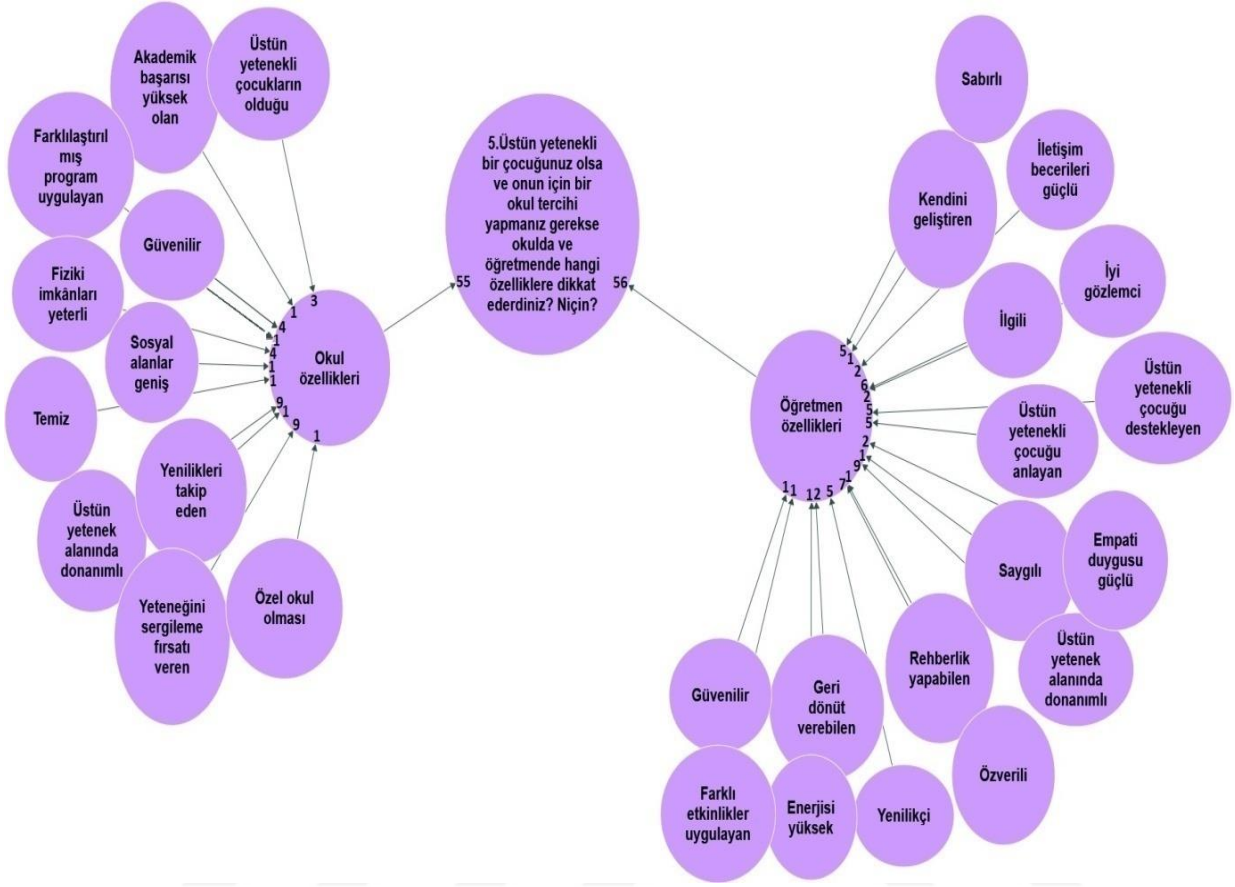
“Devlet desteği verilmelidir çünkü bu konuda bireysel değil de devlet desteğiyle daha başarılı sonuçlar ulaşılabilecektir Çocukların ilgi ve yeteneklerine yönelik atölyeler projeler yarışmalar onlara hazırlayabilirler kendini geliştirmesi için fırsat sağlayacak ortamlar hazırlanmalıdır (K21)”

“İlgi alanlarını ortaya çıkarmak için farklı etkinliklere katılması sağlanabilir çocuklarla bol bol konuşulmalı hayal güçlerini ortaya çıkarıp geliştirecekleri aile oyunları oynanmalı Yeteneğini fark edebileceği fırsatlar verilmeli yetenek alanlarının geliştirilmesi gerekir. Çünkü..... ailenin çocuğun yetenekli olduğu konularda eğitim alması sağlanmalıdır (K22)”

“Öncelikli olarak çocuğa imkan sağlamak için ailelerin öncelikli bir eğitim alması gerekiyor sonrasında bu konu hakkında uzman kişilerle beraber çocuğun yeteneklerinin gelişebilmesi için bir planlama dahilinde çocuğa yeteneklerini geliştirici aktivitelerde bulundurulmalıdır (K24)”

Araştırmada “Üstün yetenekli bir çocuğunuz olsa ve onun için bir okul tercihi yapmanız gerekse okulda ve öğretilmekte hangi özelliklere dikkat ederdiniz? Niçin?” Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 13’te sunulmuştur.

Şekil 9. Ebeveynlerin Üstün Yetenekli Çocuklar İçin Okul ve Öğretmen Tercihleri

Şekil 13'te görüldüğü gibi ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklar için tercih ettikleri okul ve öğretmen tercihlerinde birçok özellik ortaya çıktığı görülmüştür. Ebeveynlerin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Okul özellikleri” (f=55) “Öğretmen özellikleri” (f=56) şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Okul özellikleri kategorisinde “Üstün yetenek alanında donanımlı” (f=9), “Yeteneğini sergileme fırsatı veren” (f=9) “Farklılaştırılmış program uygulayan” ve “Fiziki imkânları yeterli” (f=4) kodları, “Öğretmen özellikleri” kategorisinde “Üstün yetenek alanında donanımlı” (f=9), “Rehberlik yapabilen” (f=7), “İlgili” (f=6) ve “Sabırlı” “Yenilikçi” “Üstün yetenekli çocuğu anlayan” “Üstün yetenekli çocuğu destekleyen” (f=5) kodları dikkat çekmektedir. Araştırmamıza katılan ebeveynlerin frekans yoğunluğuna göre görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Üstün yeteneğini kullanabilecekleri ve geliştirebilmeleri için farklılaştırılmış bir eğitim programı olan bir okul ve kendini farklı alanlarda geliştirmiş öğrencilerimizin ufkunu açabilecek bir öğretmene denk gelmesini isterdim K4”

“Öğretmenlerin onun bu durumunu fark edip ona uygun davranmasını desteklemesini isterdim çünkü öğretmenin sabırlı olmalı destekleyici olmalı anlayışlı olmalı ve teşvik edici olmalıdır okulda ise arkadaşlarının ve sınıf ortamının onun gibi olan kişilerle birlikte eğitim görmesini isterdim (K7)”

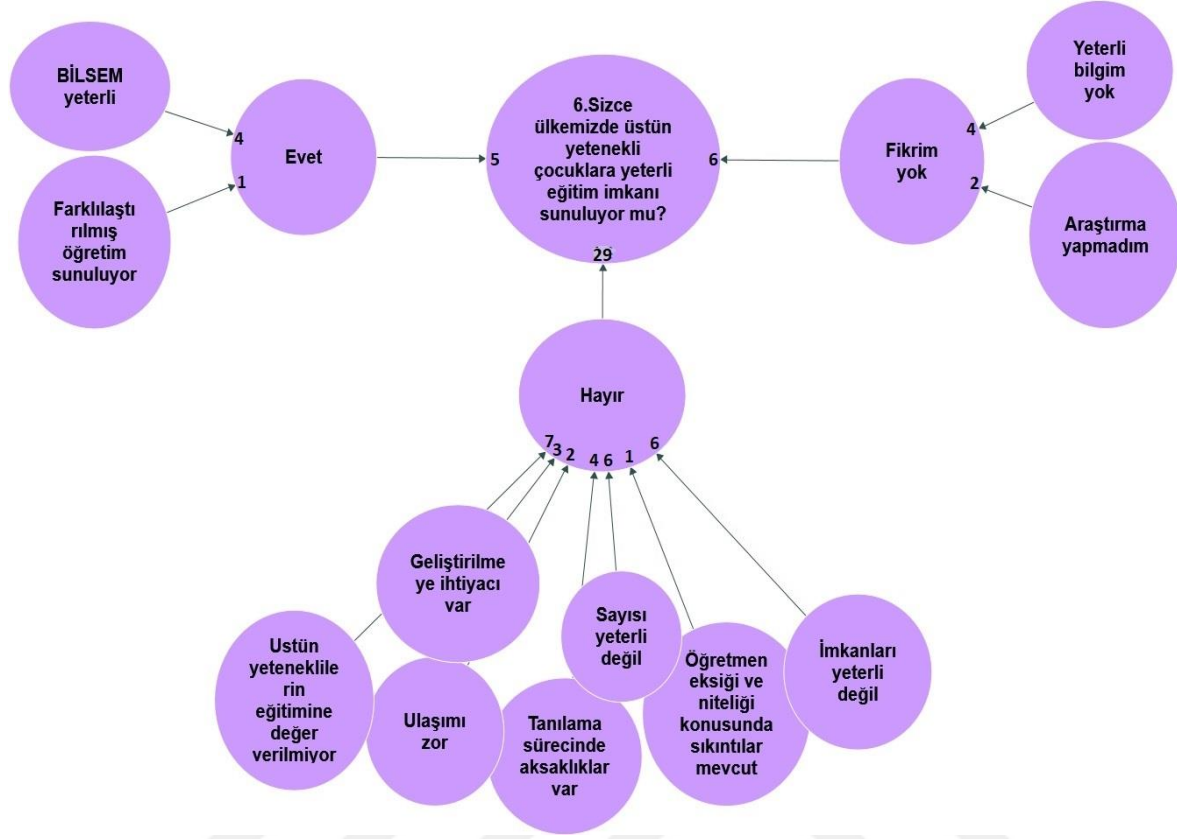
“Çocuğumun var olan yeteneğine ilgisine merakına becerisine yetebilecek her anlamda destek olacak yeteneklerini açığa çıkaracak başarısına başarı katacak bir öğretmen olmasını isterdim. Çünkü.... Aynı şekilde ve aynı paralelde çocuğumu geliştirecek bir okul tercih ederdim Devlet okuluna yeterli geleceğini düşünmüyorum bunun için tercihim özel okuldur Çünkü....(K15)”

“Normal eğitim kurumlarının bu konuda yeterli olduğunu düşünmüyorum özel eğitim kurumlarımızın sayısı artırılmalıdır her eğitimci özel eğitim konusunda yeterli eğitime sahip olmalıdır öğretmenler sabırlı olmalı yenilikçi fikirlere açık olmalı ve çocuklara doğru yönlendirebilecekler rehber olmalı okullar ise her açıdan donanımlı hale getirilmelidir (K17)”

“Üstün yetenekli olmasa da her çocuk sınıfta kendisine benzer kavrama yeteneğine sahip arkadaşlarla olmalı. İleri seviyeye gelmiş bir öğrenci ile temel seviyede kalmış bir öğrenci aynı sınıfta olduğunda birbirlerinin zamanını çalmış oluyorlar. Bu durum öğretmen içinde zorlaştırıcı bir hal alır. Öğretmen sınıfındaki öğrencilerin yeteneklerine ilgi alanlarını gözlemlenebilen onları doğru yönlendirebilen özellikte olmalıdır okullarda çocukların yeteneklerini geliştirebilecekleri alanlara sahip olmalıdır (K22)”

Araştırmada “Sizce ülkemizde üstün yetenekli çocuklara yeterli eğitim imkânı sunuluyor mu?”Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 14’te sunulmuştur.

Şekil 10. Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Çocuklara Sunulan Eğitimin Yeterliliği

Şekil 14’te görüldüğü gibi ebeveynlerin birçoğunun üstün yetenekli çocuklara sunulan eğitim yeterliliğiyle ilgili olumsuz görüş belirttiği görülmüştür. Ebeveynlerin cevapları neticesinde görüşleri belirlemek amacıyla “Evet” (f=6), “Hayır” (f=29) ve “Fikrim yok” (f=6) şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Evet kategorisinde “BİLSEM yeterli” (f=4) ve “Farklılaştırılmış öğretim sunuluyor” (f=1) ve fikrim yok kategorisinde “Yeterli bilgim yok” (f=4) ve “Araştırma yapmadım” (f=2) kodları oluşturulmuştur. Hayır kategorisinde “Üstün yeteneklilerin eğitimine değeri verilmiyor” (f=7), “Sayısı yeterli değil ve İmkanları yeterli değil” (f=6), “Tanılama sürecinde aksaklıklar var” (f=4) kodları dikkat çekmektedir. Araştırmamıza katılan ebeveynlerin frekans yoğunluğuna göre bazı görüşleri sunulmuştur.

“Sunulan bazı imkânlar var ancak çocuklarımızın yetenekli oldukları alanları belirleyebilen ve bu yönde eğitim almalarını sağlayan bir sistem tam olarak mevcut değil bu anlamda geliştirmeye ihtiyacı olan bir sistem var (K1)”

“Sunulmuyor bilim sanat okulları var fakat sayısı çok az ayrıca bu okullardaki imkanlar yeterli değil çocuklar bu okullara gidiyor fakat okulların donanımı yok. Ayrıca... bu sebeplerden gerekli hassasiyet gösterilmiyor (K15)”

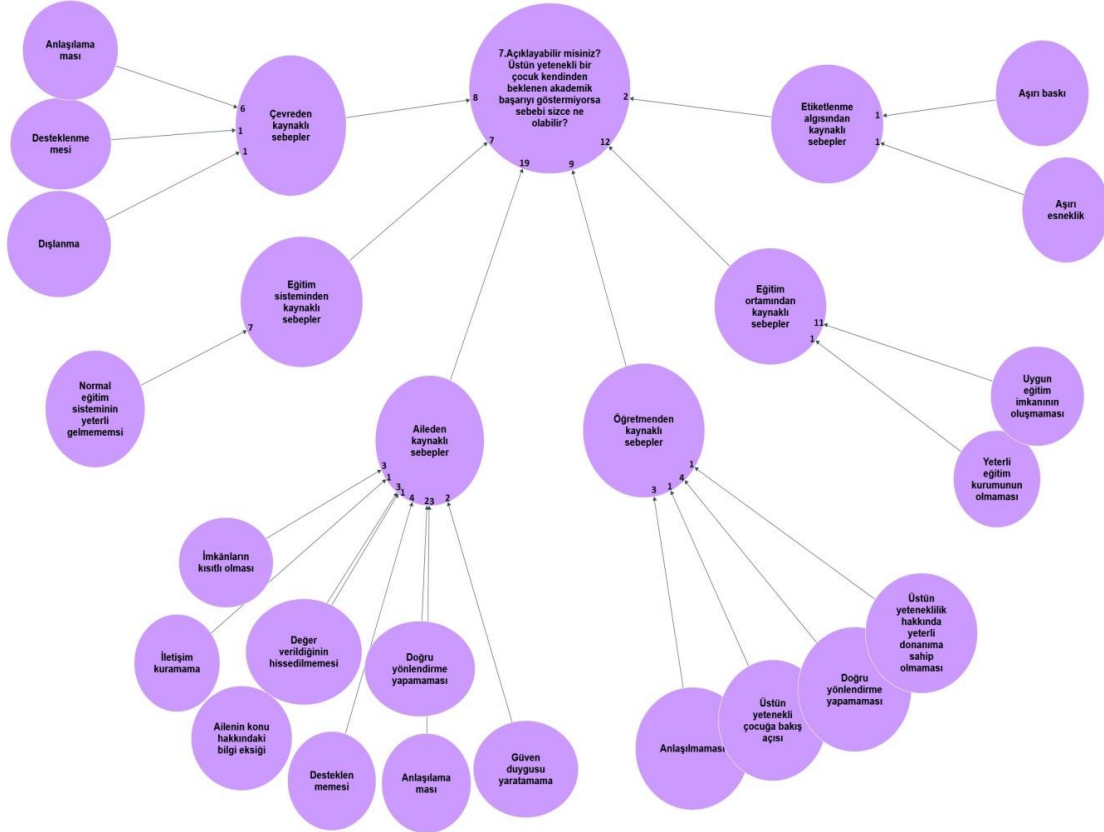
“Evet fazlasıyla önem veriliyor daha başarılı olsun diye BİLSEM açılıyor K18”

“Üstün yetenekli çocukların çoğunun keşfe edilmediğini düşünüyorum tespiti için daha çok çalışma yapmaları gerekir Bilim Sanat okullarına yeterli destek sağlanmadığını düşünüyorum bu okulların daha fazla maddi desteğe ve malzeme ihtiyaçları va, Gerekli donanımına sahip değil. Birçok şekerde sadece binası var.... (K25)”

“Ülkemizde eskiye göre son zamanlarda azımsanmayacak gelişmeler yaşanmaktadır ancak daha iyi olabilir çünkü üstün yetenekli bireyler her zaman gelişme çevresindedir onların ihtiyaçlarını karşılamak için bu eğitim kurumları da kendini sürekli geliştirmelidir (K30)”

Araştırmada “Açıklayabilir misiniz? Üstün yetenekli bir çocuk kendinden beklenen akademik başarıyı göstermiyorsa sebebi sizce ne olabilir?”Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 15’te sunulmuştur.

Şekil 11.Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Çocukların Akademik Başarısızlık Nedenleri

Şekil 15'te görüldüğü gibi ebeveynlerin üstün yetenekli çocukların akademik alanda başarısız oluş nedenleriyle ilgili birçok farklı görüş sunulmuştur. Ebeveynlerin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Aileden kaynaklı sebepler” (f=19), “Çevreden kaynaklı sebepler” (f=8), “Eğitim ortamından kaynaklı sebepler” (f=12), “Eğitim sisteminden kaynaklı sebepler” (f=7), “Öğretmenden kaynaklı sebepler” (f=9) ve “Etiketlenme algısından kaynaklı sebepler” (f=2) şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Aileden kaynaklı sebepler kategorisinde “Desteklenmemesi” (f=4) “Anlaşılamaması”, “Ailenin konu hakkındaki bilgi eksikliği” ve “İmkânların kısıtlı olması” (f=3) en çok tekrar eden kodlardır. Çevreden kaynaklı sebepler kategorisinde “Anlaşılamaması” (f=6) kodu ve eğitim ortamından kaynaklı sebepler kategorisinde “Uygun eğitim imkanının oluşmaması” (f=11) kodu Eğitim sisteminden kaynaklı sebepler kategorisinde ise “Normal eğitim sisteminin yeterli gelmemesi” (f=7) kodu dikkat çekmektedir. Öğretmenden kaynaklı sebepler kategorisinde “Doğru yönlendirme yapamaması” (f=4) ve “Anlaşılmaması” (f=3) tekrar eden kodlardır. Etiketlenme algısından kaynaklı sebepler kategorisinde “Aşırı baskı” (f=1) ve “Aşırı esneklik” (f=1) kodları oluşturulmuştur. Araştırmamıza katılan ebeveynlerin frekans yoğunluğuna göre bazı görüşleri sunulmuştur.

“Üstün yetenekli bir çocuk mutlaka akademik anlamda da başarılı olmak durumunda değil resim müzik spor dallarında şiir mucitlik gibi alanlarda özel yeteneklere sahip olan çocuklar çok erken yaşlarda tespit edilip daha çok yeteneklerini geliştirecekleri eğitim almadıkların da ve rutininden sıkıldıklarında beklenen akademik başarıyı gösteremiyorlar (K1)”

“Çocuğun yeteneklerini körelten bir eğitimin ya da çevrenin içinde olmasıdır kendi yeteneklerinin açığa çıkarılmadığı bir çevrede çocuğun bulunması akademik anlamda başarı göstermemesine sebep olur özellikle de yeteneklerinin keşfedilmesi karşısına çıkan öğretmenlerin bakış açısı çok önemlidir (K4)”

“Çocuklara karşı baskı aşırı esneklik gerekli ilgiyi göstermemek kapasitesine uygun eğitim verilmemesi ve geliştirmemek öğrenme isteğini açığa çıkarmamak ya da öğrenme isteğini baskılamak bu gibi durumlar akademik başarıyı gösteremez... Toplum olarak hep birlikte el ele verip geleceğimiz olan çocuklarımızı en iyi şekilde gelişimine katkıda bulunmalıyız bu eksiklerimizi bir an önce gidererek üstün yetenekli çocukların akademik anlamda başarı göstermesini yardımcı olmalıyız bu görev sadece okul aile ya da öğretmene düşmemektedir bu çocukların gelişmesi için en önemli görev topluma düşmektedir. Örneğin.... (K21)”

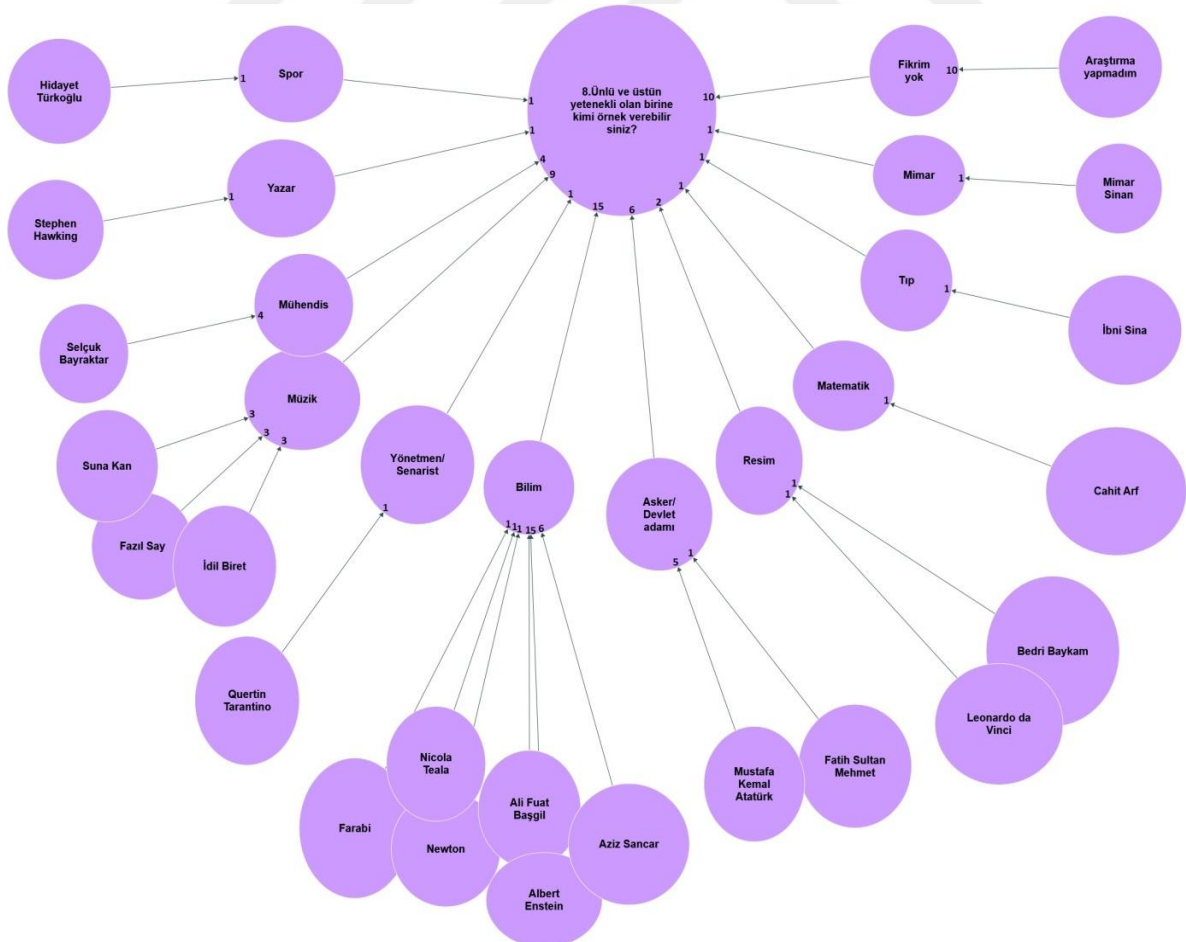
“Bu çocukların özelliklerinin farkında olmayan eğitimci olduğundan ya da farkındaysan da nasıl bir eğitim vereceğini bilemeyen eğitimcilerin içerisinde ya da bu çocukların ihtiyaçlarını karşılayamayacak bir kurumun olması durumunda bu çocukların akademik başarısı beklenemez (K24)”

“Yanlış yönlendirme ve bilgisizlik sebebiyle akademik başarıyı gösteremez. Bu sebeplere ailenin desteklememesi olabilir okuldaki öğretmenlerin doğru yönlendirmemesi olabilir sınıftaki arkadaşları tarafından dışlanması olabilir kısacası çevresel faktörlerin etkili olacağını düşünüyorum. Gördüğüm örnekler.....böyle hissettirdi (K26)”

“Kendinden beklenen başarıyı göstermiyorsa eksik giden bir şey vardır o çocuğun seviyesine gidilmemiştir çocuk anlaşılamamıştır yeterli çalışma yapılmamıştır ya da yapılan çalışmalar yetersiz kalmıştır (K37)”

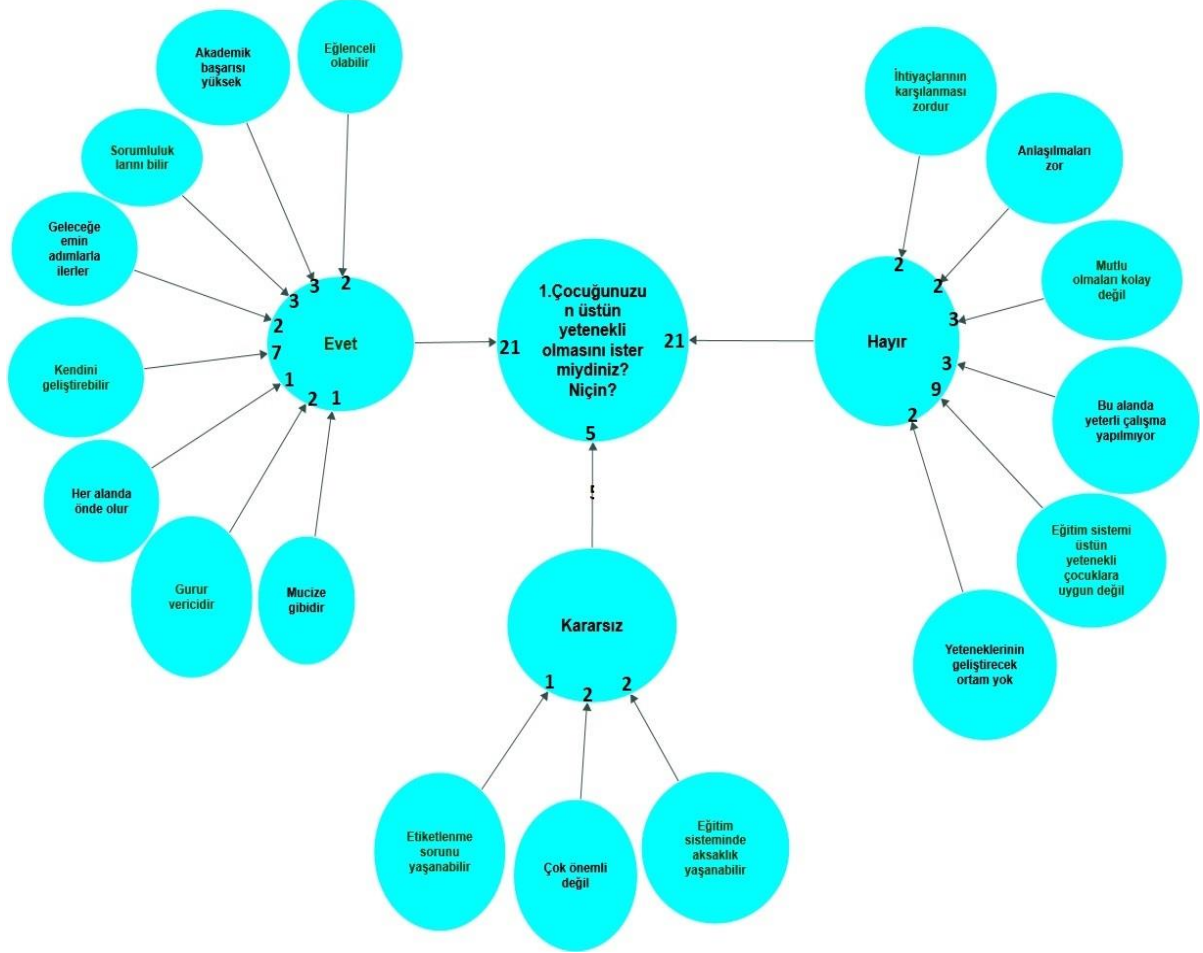
Araştırmada “Ünlü ve üstün yetenekli olan birine kimi örnek verebilirsiniz?” Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 16’da sunulmuştur.

Şekil 12. Ebeveynlere Göre Üstün Yetenekli Kişiler

Araştırmada “Çocuğunuzun üstün yetenekli olmasını ister miydiniz? Niçin?” Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 18’de sunulmuştur.

Şekil 14. Sınıf öğretmenlerinin Çocuklarının Üstün Yetenekli Olma Tercihi

Şekil 18’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin farklı sebeplere bağlı olarak çocuklarının üstün yetenekli olma tercihleri sunulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Evet” (f=21), “Hayır” (f=21) ve “Kararsız” (f=5) şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Evet kategorisinde “kendini geliştirebilir” (f=7), “Akademik başarıları yüksek olur” ve “Sorumluluklarını bilir” (f=3) ve “Hayır” kategorisinde “Eğitim sistemi üstün yetenekli çocuklara uygun değil” (f=9), “Bu alanda yeterli çalışma yapılmıyor” ve “Mutlu olmaları kolay değil” (f=3) en çok tekrarlanan kodlar olarak dikkat çekmektedir. Kararsız kategorisinde ise “Eğitim sisteminde aksaklık yaşanabilir”, “Çok önemli değil” (f=2) ve

“Etiketlenme sorunu yaşanabilir” (f=1) şeklinde kodlar oluşturulmuştur. Araştırmamıza katılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Oğlum üstün yetenekli çocukların erken dönemde gözlenen bazı özelliklere sahipti... Test yaptırmadık eğitim sistemimizin uygun olmadığını ve eksiklerin yaşandığını düşünüyorum çevremize test yaptırdıktan sonra eğitimde farklı arayışlara giren arkadaşlarımız olduğu için kararsızım (Ö1).”

“Evet isterdim. Böylece kendi kararlarını kendi verir ve sorumluluklarını yerine getirirdi. Ders konusunda çok uğraşmazdım.Çünkü..... Kendi kendine yetebilir, kendi sorumluluklarını yerine getirebilir ve ödevlerini yapabiliirdi (Ö3).”

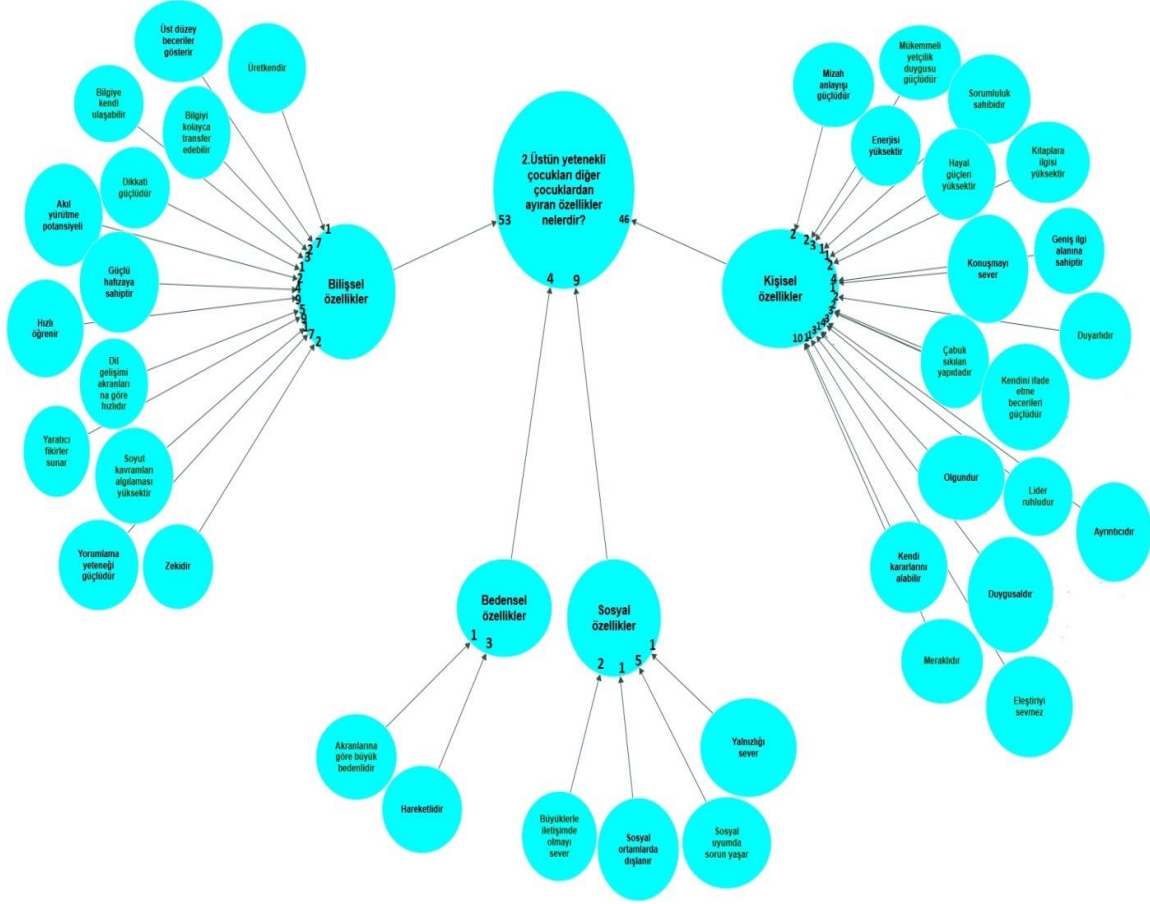
“Şu anda tabii ki de isterim. Böyle bir çocuğa sahip olmakla gurur duyarım. Kendini geliştirebilir ve kendi kendine öğrenebilir. Çünkü hayat var olan bir yarış ve hayata bir sıfır akranlarına göre önde başlar. Her alanda başarılı olur ve kendi geleceğini kendi kurar (Ö13).”

“ Hayır istemezdim çünkü var olan eğitim sisteminde bu çocukların başarılarının düştüğüne inanıyorum. Bu akademik başarı düşüklüğü de onları mutsuzluğa sevk etmektedir. ... bu gibi daha birçok sıkıntılar sebebiyle çocuğumun mutsuz olmasını istemiyorum. Bu sebeple bu eğitim sistemi devam ettiği sürece çocuğumun üstün yetenekli bir çocuk olmasını istemezdir(Ö16).”

“Kararsızım.... bu gibi bazı sıkıntılar görüyorum çünkü üstün yetenekli çocuklara sahip olan arkadaşlarının ne kadar zorlandıklarını şahit oldum veya sonradan üstün zekâsının söndüğünde şahit olunca ailedeki yıkımı gördüm. Öyle bir çocuğum olsa ülke şartlarında maddi imkân olarak yetersiz kalacağını düşündüğümünden çocuğumun mevcuttaki yeteneğini söndürmeden desteklemeyi etiketlenme yaşamadan hayatta yaşamasını tercih ederim (Ö33).”

Araştırmada “Üstün yetenekli çocukları diğer çocuklardan ayıran özellikler nelerdir?” Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 19’da sunulmuştur.

Şekil 15. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Çocukları Ayıran Özellikleri

Şekil 19’da görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukları ayıran özellikleri neticesinde bir çok görüş belirlenmiştir. Sınıf öğretmenleri cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla bedensel özellikler (f=4), bilişsel özellikler (f=53), kişisel özellikler (f=46) ve sosyal özellikler (f=9) şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Bedensel özellikler kategorisinde “Hareketlidir” (f=3) ve “Akranlarına büyük bedenlidir” (f=1) kodlarının oluşturulmuştur. Bilişsel özellikler kategorisinde “Hızlı öğrenir” ve “Yaratıcı fikirler sunar” (f=9), “Yorumlama yeteneği güçlüdür” ve “Üst düzey beceriler gösterir” (f=7), “Dil gelişimi akranlarına göre hızlıdır” (f=5) ve “Güçlü hafızaya sahiptir” (f=4) kodları dikkat çekmektedir. Kişisel özellikler kategorisinde “Meraklıdır” (f=10), “Lider ruhudur” ve “Geniş ilgi alanına sahiptir”(f=4) en çok tekrarlanan kodlar dikkat çekmektedir. Sosyal özellikler kategorisinde ise “Sosyal uyumda sorun yaşar” (f=5) en çok tekrarlanan kodu olmuştur. Araştırmamıza katılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Akranlarına göre yetenek alanlarında çok daha önde olurlar, çok daha iyi performans gösterirler ve akılcı düşünürler mantıklı karar verirler algısı daha açık, ilgi ve

yetenekleri daha fazla, akranlarına göre olaylara bakış açısı çok farklıdır (Ö3)”

“Çok meraklı, uzun dikkat, farklı espri yeteneği ,az uyuma, hareketli olma, detaycı, güçlü hafızaya sahip hızlı öğrenip ilk aylardan itibaren gelişen hızlı dil gelişimi,liderlik vasıfları gibi olumlu birçok özelliği barındırırlar ancak bir konu üzerinde çabuk sıkılan kendine göre hedef koyduğunda o seviyeye geldiğinde etkinliği bırakan ve eleştiriyi kabul etmeyen çocuklardır.....bu gibi gördüğüm sıkıntılarla sosyalleşme de sıkıntı yaşayabilirler (Ö7)”

“Üstün yetenekli çocuklar meraklıdır çok soru sorarlar ısrarcıdır lar öğrendiği bilgiyi kolay unutmazlar yeni hafızaları güçlüdür çabuk kavrar ve kolay öğrenirler kendi kendilerine atabilirler kendinden yaşça büyüklerle daha iyi iletişim kurar, okuma yazmaya erken yaşta başlar birçoğu okula gelmeden kendi kendine öğrenmiş olabilir matematiksel ve müziksel zeka gelişimi akranlarına göre öndedir (Ö22)”

“Çok duygusallar kendilerini hemen belli etmiyorlar üstün yeteneğinin olduğu alanlarda çok iyiler diğer alanları sevmezlerse yapmayabilirler kendilerine geçebiliyorlar neyi yapıp neyi yapmayacaklarını çok iyi biliyorlar zihinsel yetenekleri ve sorgulama güçleri diğer öğrencilerden farklıdır (Ö26)”

“En belirgin özellikleri başta bedensel özellikleri diğer akranlarına göre daha büyük yapıdadır daha yaratıcı düşünürler akranlarından üstün sözcükte ağırlıkları vardır aşırı sorumluluk sahibidi. Verilen görevleri yapana kadar uğraşırlar (Ö37)”

“Fazla meraklıdırlar yaşlılarından çok kendinden büyüklerle ilişki kurarlar araştırmaya meraklıdırlar ayrıntıları karıştırma yazlar bilgi transferi konusunda oldukça başarılıdırlar alışılmışın dışında fikirler sunar lider özellikleri gelişmiştir ve çevreye karşı aşırı duyarlıdırlar (Ö38)”

Araştırmada “Üstün yetenekli bir çocuğun özel eğitime ihtiyacı var mıdır? Niçin?” Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 20’de sunulmuştur.

Şekil 16. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Çocukların Özel Eğitim İhtiyacı

Şekil 20’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin çoğu üstün yetenekli çocukların özel eğitime ihtiyacı olduğu görüşünü belirtmiştir. Sınıf öğretmenlerinin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Evet” (f=40), “Hayır” (f=4) ve “Kararsız” (f=1) şeklinde kategorileri oluşturulmuştur.

Evet kategorisinde “Kendini geliştirmek için desteklenmeli” (f=9), “Aynı seviyedeki akranlarıyla olmalı” (f=7), “İhtiyaçlarının karşılanması için gerekli” (f=6) “Başarılı olabilmek için ihtiyacı var” ve “Özel eğitimle doğru yönlendirilmeli” (f=5) en çok tekrarlanan kodlar olarak dikkat çekmektedir. Hayır kategorisinde “Üstün yetenekli çocuk kendini geliştirebilir” (f=4) kodu ve “Kararsız” kategorisinde “Özel eğitimden tatmin olmazlar” (f=1) şeklinde kod oluşturulmuştur. Araştırmamıza katılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Üstün yetenekli çocuklar zaten kendi öğrenirler bilgiye ulaşırlar... bu gibi bazı sebeplerden dolayı yoktur o yeteneğiyle doğmuştur zaten. Kendi kendine yetebilir. Kendi kendine öğrenebilir. Kendini geliştirebilir (Ö10)”

“Vardır çünkü kalabalık bir ortamda nasıl davranmaları gerektiğini öğrenmeleri gerekiyor sosyal ilişkilerinde genellikle zorlanıyorlar. Kendilerini anlamayan arkadaş

ortamlarında uyum problemi yaşıyorlar bu sebeple kendilerini anlayan onları destekleyen birlikte vakit geçirebilecekleri aynı düzeyde arkadaşlarının olduğu ve onları yönlendirebilecek öğretmenlerin olduğu bir eğitime ihtiyaçları vardır (Ö19)”

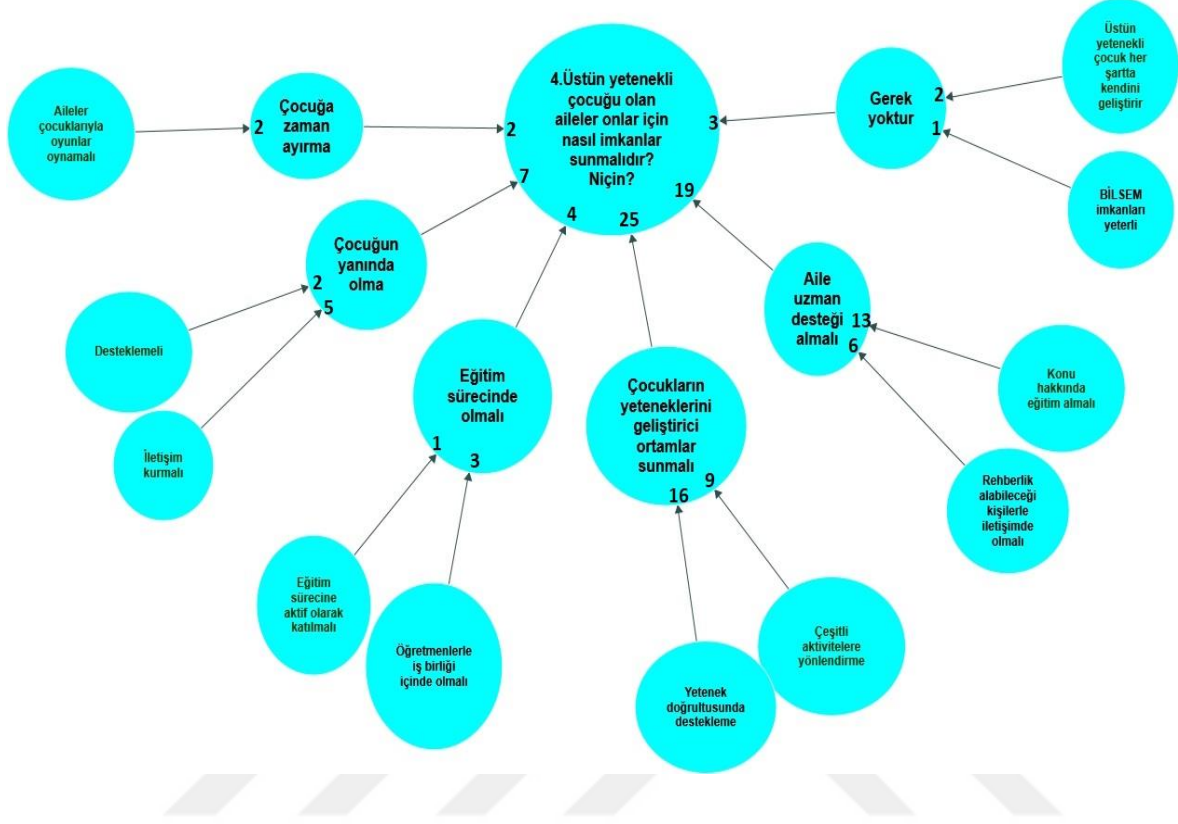
“Özel bir eğitime ihtiyaçları vardır öğrenci merkezli bir eğitim programı uygulasak da öğrencilerin farklılıklarına yönelik bir program uygulamada sınırlı kalıyor. Öğrenci sayısının fazlalığı okulların üstün yetenekli öğrenciye yönelik imkanlarının olmaması sosyal aktivitelerini spor yapabileceği alanlarının sınırlılıkları ve müfredatın yoğun olmasından kaynaklı olarak öğrenci farklılıklarını dikkate alan bir programın uygulanması sınırlı kalıyor...bu sebeplerle üstün yetenekli öğrencilerin hazır bulunuşluk bu ilgisi öğrenebilme becerisi farklılıklarından dolayı bireyselleştirilmiş bir program ölçme yöntemleri ve değerlendirmeleri gerekiyor fakat onlar için bunlar uygulanamıyor (Ö24)”

“Bence var çünkü eğitim sistemimiz bu çocuklar için yetersiz bu çocukların sayıları zaten az onların diğer çocuklardan farklı bir okulda daha üst seviyede bir eğitim almaları gerekiyor kendi yaşlılarıyla birlikte daha mutlu olacaklarına inanıyorum kendini anlayan kendi fikirlerini dikkate alan arkadaş ve öğretmen çevresinde daha başarılı olacaklar. Bunun birçok örneğini çevrenize baktığınızda görebilirsiniz aslında. Mesela (Ö16)”

“Kararsızım büyük düşünülere sanatçılara baktığımızda elbette bir hocaları varmış ancak şu anki sistemde okullar özel eğitim öğrencilerine ne kadar tatmin ediyordur bilemiyorum. Daha ayrıntılı bu süreci takip edip araştırmak gerekir diye düşünüyorum (Ö33)”

Araştırmada “Üstün yetenekli çocuğu olan aileler onlar için nasıl imkânlar sunmalıdır? Niçin?” Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 21’de sunulmuştur.

Şekil 17. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Çocuklara Sunulması Gereken İmkanlar

Şekil 21’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar için sunulması gereken imkanların farklılaştığı görülmüştür. Sınıf cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Çocuğa zaman ayırma” (f=2) “Çocuğun yanında olma” (f=7) “Eğitim sürecinde olmalı” (f=4) “Çocukların yeteneklerini geliştirici ortamlar sunmalı” (f=25) “Aile uzman desteği almalı” (f=19) “Gerek yoktur” (f=3) şeklinde kategorileri oluşturulmuştur.

Çocukların yeteneklerini geliştirici ortamlar sunmalı kategorisinde “Yetenek doğrultusunda destekleme” (f=16) “Çeşitli aktivitelere yönlendirme” (f=9) kodları ve Aile uzman desteği almalı kategorisinde “Rehberlik alabileceği kişilerle iletişimde olmalı” (f=6) ve “Konu hakkında eğitim almalı” (f=13) kodları dikkat çekmektedir. Gerek yoktur kategorisinde ise “BİLSEM imkanları yeterli” (f=1) ve “Üstün yetenekli çocuk her şartta kendini geliştirebilir” (f=2) kodları ve Eğitim sürecinde olmalı kategorisinde “Eğitim sürecine aktif olarak katılmalı” (f=1) ve “Öğretmenle iş birliği içinde olmalı” (f=3) kodları oluşturulmuştur. Araştırmamıza katılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Üstün yetenekli çocukların özel bir ilgiye ihtiyaçları olduğunu düşünmüyorum çünkü bu çocuklar zaten kendini ifade edebilen çocuklar toplum içerisinde de yeteneklerini rahatlıkla ortaya çıkarabilirler (Ö6)”

“Aileler çocuklarının yeteneklerine göre yönlendirilmesi için öncelikli olarak bu konu hakkında kendi bilgi birikimlerini ve donanımları sahip olmalı. Çocuklarıyla birlikte zaman geçirmeli oyunlar oynamalı iyi bir dinleyici olmalı ve onları anlamalıdır yeteneklerini geliştirme doğrultusunda onlara destek olmalıdır ve bu alanda kendilerini geliştirmelidir (Ö12)”

“Mutlaka okul haricinde çocuğun ilgi alanına göre çocuğu aktivite anlamında doldurmalıdır yetenekleri doğrultusunda etkinliklere katılmasını sağlamalıdır kendilerini de bu alanda geliştirmeli çocukla iletişimleri daha sağlıklı olması gerekir (Ö16)”

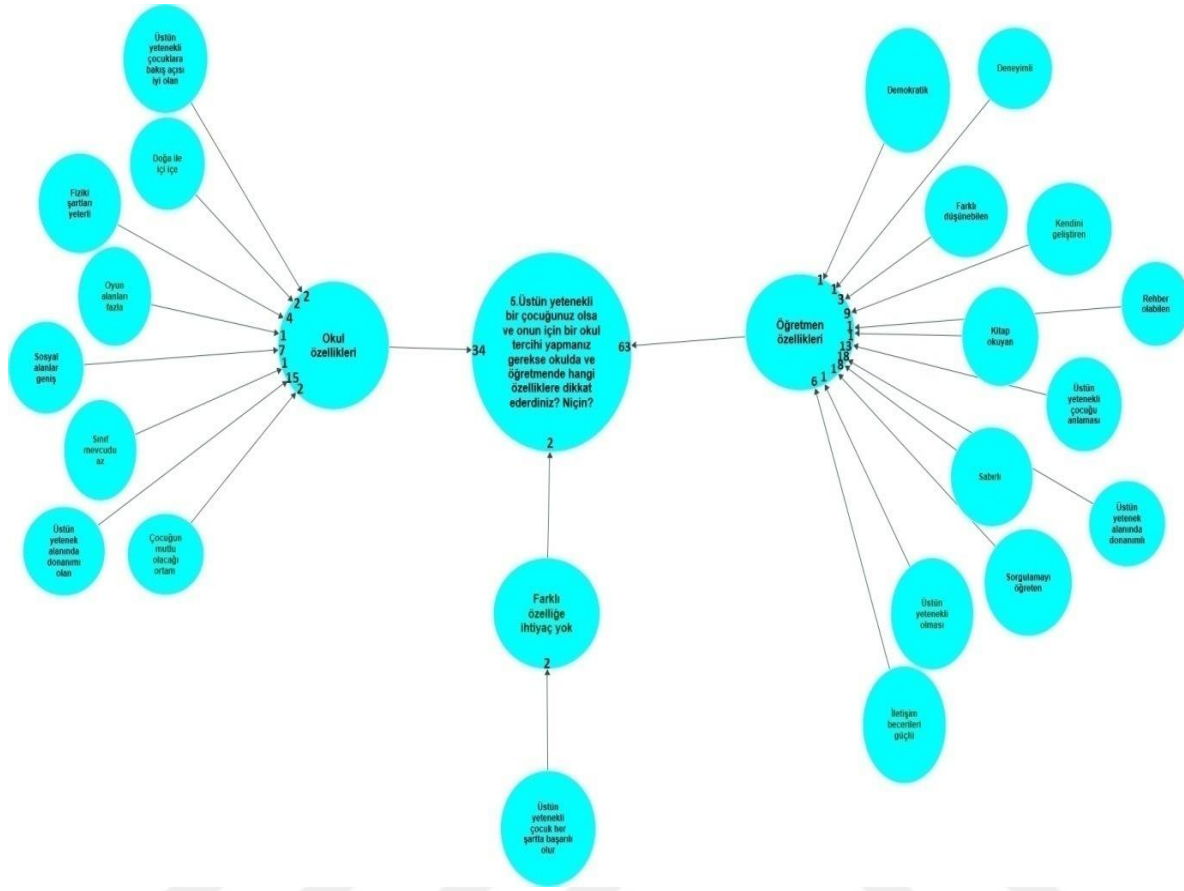
“Okul dışındaki faaliyetlerden muhakkak yararlanmalıdır spor hayatlarının içinde olmalıdır yetenekleri geliştirici aktiviteler de yer almalıdır bu alanda çocuğunu anlayabilecek düzeyde bilgiye ve donanıma sahip olmalıdır ilgi alanlarına göre uygun kurslarla desteklemesine imkân tanımalıdır (Ö20)”

“Üstün yetenekli öğrenciler diğer öğrenciler gibi sosyal ve kişisel büyüme süreçleri devam ettirilmelidir hem aileye hem de öğrenciye farklı imkanlar sağlarken öğrencinin becerisi göz önüne alınmalıdır böyle çocuklarda teşvik edilmeli ve onlara profesyonel rehberlik yapılmalıdır işinde profesyonel değilse imkan ve yapılan tüm hizmetlerin amacına ulaşacağını düşünmekteyim aile yapılacak en büyük imkan profesyonel bir rehberlik sürecidir. Ö24”

“Üstün yetenekli çocuklar...Bu çocuklar tespit edildikten sonra mutlaka yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmelidir. Aileler çocuklarını anlamaları için onlara eğitimler verilmelidir. Çocukların yetenekleri doğrultusunda okul harici destek bekleme takviye kursları merak uyandıracak aktiviteler de yer almalıdır. Ayrıca aileler çocuklarını anlamalı onlarla iyi iletişim kurmalı ve onları her koşulda desteklemelidir (Ö32)”

Araştırmada *“Üstün yetenekli bir çocuğunuz olsa ve onun için bir okul tercihi yapmanız gerekse okulda ve öğretiliminde hangi özelliklere dikkat ederiniz? Niçin?”* Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 22’de sunulmuştur.

Şekil 18. Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklar İçin Okul ve Öğretmen Tercihleri

Şekil 22’de görüldüğü sınıf öğretmenlerine göre üstün yetenekli çocuklar için tercih ettikleri okul ve öğretmen tercihlerinde birçok özellik ortaya çıktığı görülmüştür. Sınıf öğretmenlerin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Okul özellikleri” (f=34) “Öğretmen özellikleri” (f=63) “Farklı özelliğe ihtiyaç yok”(f=2) şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Okul özellikleri kategorisinde “Üstün yetenek alanında donanımlı olan” (f=15), “Sosyal alanlar geniş” (f=7) ve “Fiziki şartları yeterli” (f=4) kodları dikkat çekmektedir. Öğretmen özellikleri kategorisinde “Üstün yetenek alanında donanımlı” (f=18), “Üstün yetenekli çocuğu anlaması” (f=13), “Kendini geliştiren” (f=9), “Sabırlı” (f=8) ve “İletişim becerileri güçlü” (f=6) ve “Farklı düşünen” (f=3) kodları dikkat çekmektedir. Farklı özelliğe ihtiyaç yok kategorisinde ise “Üstün yetenekli çocuk her şartta başarılı olur” (f=2) kodu oluşturulmuştur. Araştırmamıza katılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Kampusu olan bir okul tercih ederim okulun farklı alanlarında öğrencilere hizmet verebileceklerini dikkat ederim, idare ve öğretmenlerinin ailelerinin ve öğrencilerle iletişim çok önemli donanım ve bilgi kadar bunu ifade edebilmeleri ve üstün yetenekli olan çocuğa

ulaşabilmeleri önemlidir (Ö1)”

“Doğa ile iç içe birçok şeyi yaparak yaşayarak öğrenebilen, doğayı gözlemleyip daha üretken olan, zekalarını olumlu yönden kullanabilen oyundan koparılmadan yeteneklerini geliştirebilecekleri okullar seçerdim aynı zamanda onlarla oynayan sabırlı anlayışlı bir tarafı çocuk olan öğretmenler seçerdim (Ö7)”

“Çocukları seven, yeniliklere açık, kendini geliştiren, çok kitap okuyan, demokratik davranışları gösteren öğretmenler tercih ederdim. Çocukların ihtiyaçlarının karşılanabileceği yeterli alanın olduğu ve fiziki alt yapısı yeterli okul tercihim olurdu (Ö9)”

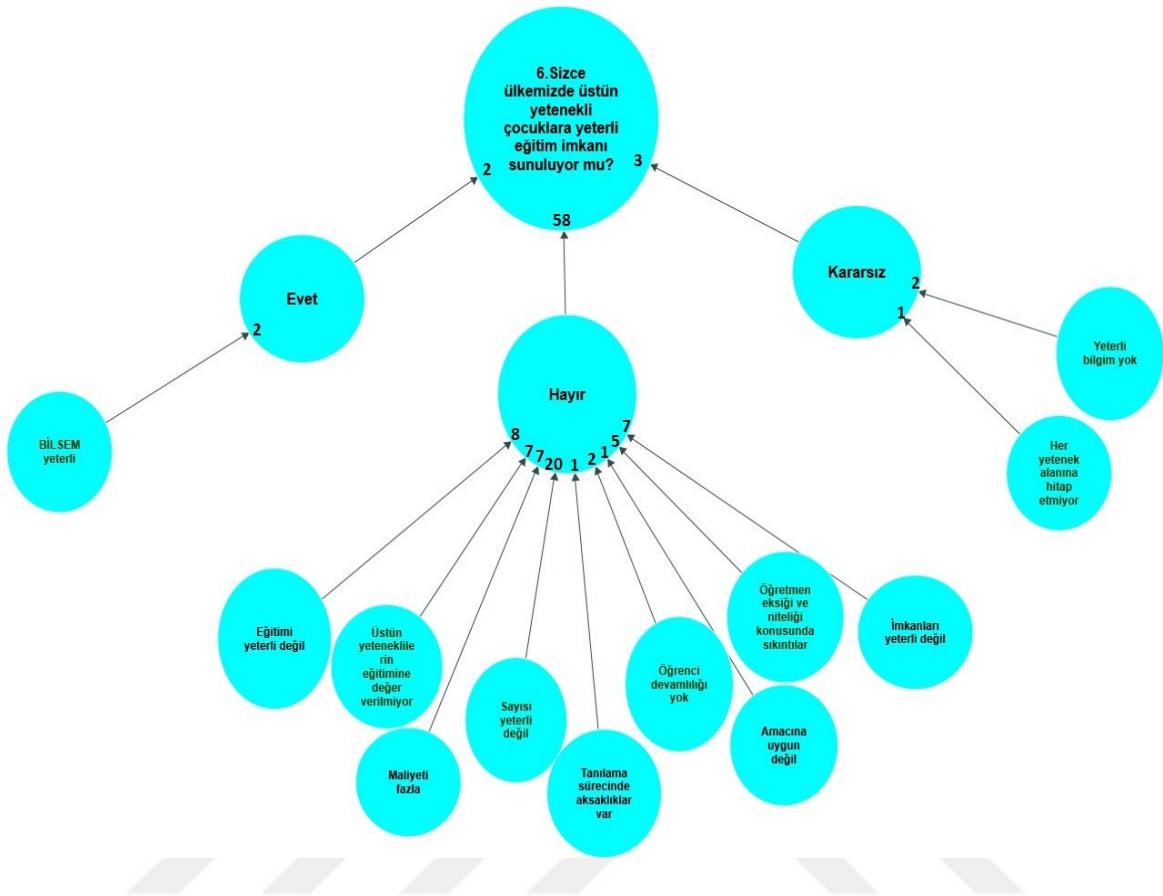
“Her öğrenci gibi normal eğitim öğretime devam eden bir okul tercih edebilirdim ekstra bir okul sürecine gerek olduğunu düşünmüyorum. Çünkü üstün yetenekli çocuk her şartta başarılı olur. Burda en önemli etken okuldan ziyade çocuğun yapacağı seçenekleri doğrultusunda kendini gerçekleştirebileceği doğru yönlendirme biçimidir. Bu süreçteki yaşam biçimi de düşen görev bizim sorumluluğunuzdadır bu süreçleri en iyi şekilde değerlendirmeye çalışırdım fakat öğretmen işini bilen profesyonel ve deneyimli özelliklere sahip olmasına dikkat ederdim (Ö24)”

“En başta sabırlı olmalarına dikkat ederim ilgili olmaları gerekir sınıf ve okul mevcutlarının az olmasına dikkat ederdim. Çünkü üstün yetenekli de olsa sınıf mevcudunun fazla olduğu okullarda çocukların gelişimsel özelliklerinin karşılanmadığını düşünüyorum (Ö31)”

“Okulun imkanlarının çocuğun gelişimini destekleyici fiziksel imkanlara sahip olması öğretmenlerin alan hakimiyeti olması gerekir ayrıca iletişim becerilerinin çocuğun gelişim özelliklerini dikkate alarak üst düzey olmasını isterim üstün yetenekli çocuğu üstün yetenekli öğretmen daha faydalı olabilir (Ö34)”

Araştırmada “Sizce ülkemizde üstün yetenekli çocuklara yeterli eğitim imkanı sunuluyor mu?” Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 23’te sunulmuştur.

Şekil 19. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Çocuklara Sunulan Eğitim Yeterliliği

Şekil 23’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin birçoğunun üstün yetenekli çocuklara sunulan eğitimin yeterliği ile ilgili olumsuz görüş belirttiği görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Evet” (f=2), “Hayır” (f=58) ve “Kararsız” (f=3) şeklinde temalar belirlenmiştir.

Evet kategorisinde “BİLSEM yeterli” (f=2) kodu oluşmuştur. Hayır kategorisinde “Sayısı yeterli değil” (f=20), “Eğitimi yeterli değil” (f=8), “Maliyeti fazla, Üstün yeteneklilerin eğitimine değer verilmiyor ve İmkanları yeterli değil” (f=7) kodları dikkat çekmektedir. Kararsız kategorisinde ise “Yeterli bilgim yok” (f=2) ve “Her yetenek alanına hitap etmiyor” (f=1) şeklinde kodlar oluşturulmuştur. Araştırmamıza katılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Evet sunuluyor bence ülkemizde bulunan bilsem merkezleri üstün yetenekli öğrencilerin yeteneklerini geliştirmede yeterli eğitimi sunmaktadır.Çevremde gördüğüm... örneklerde olduğu gibi bence yeterli olduğunu düşünüyorum (Ö4)”

“Hayır sunulmuyor günümüzdeki BİLSEM merkezlerinin de amacına uygun olduğunu düşünmüyorum. Okullardaki üstün yetenekli çocuklar maalesef köreliyor ya da yaramaz çok konuşan sınıf düzenini bozan sınıf içerisinde sıkıntısını çok belli eden bildiğini ben biliyorum

havasıyla yaşayan şımarık çocuklar olarak adlandırılan bir çocuk ortaya çıkıyor. Bunun birçok örneğini görebiliyoruz. Örneğin (Ö7)”

“Bildiğim kadarıyla sadece bilsem var. Bir tane kurumun olması üstün yetenekli çocuklara yeterli gelmemektedir.... Bu gibi imkanlar bazı bölgeler de iyi bazı bölgelerde kısıtlı olduğunu düşünüyorum özellikle kırsal kesimde yaşayan üstün yetenekli çocukların üstün yetenek imkanı veren kurumlara gitmesi hem maddi açıdan hem de zaman açısından sınırlandırmaktadır ve kırsaldaki birçok öğrencinin bu okullara gitmesini engellemektedir (Ö20)”

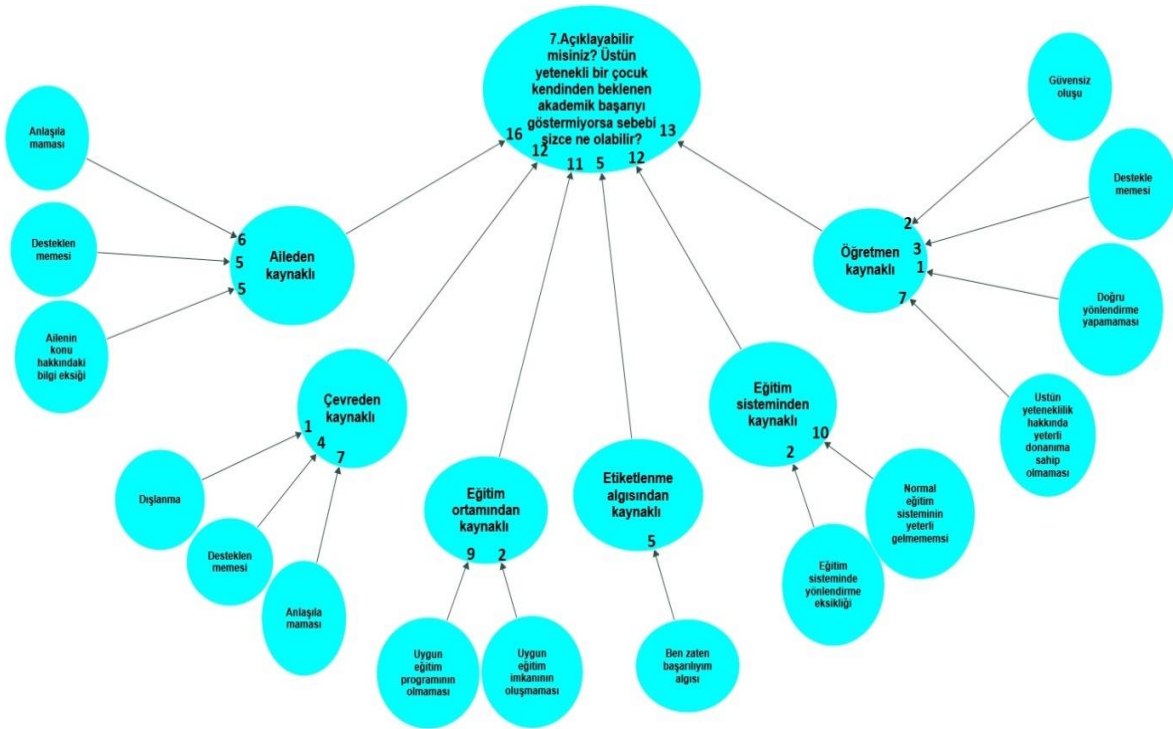
“Kesinlikle hayır. BİLSEM kurumunun yeterli olduğunu düşünmüyorum üstün yetenekli çocukları daha farklı alanlarda çalıştırıp topluma faydalı bireyler haline getirmeleri gerekir. Tubitak ve Aselsan gibi kurumlarda görev ve sorumluluk almaları ufuklarını geliştirmeleri topluma faydalı bireyler haline getirmelerine yardımcı olacaktır (Ö23)”

“Üstün yetenekli çocuğun ailesinin maddi imkanı yoksa yetenekleri doğrultusunda bir eğitim alması çok zordur çünkü ülkemizde üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimler yetersiz kalmaktadır bilsem kurumlarının eksiklikleri üstün yetenekli çocuk bu kurumlara gitse dahi eksiklikleri sebebiyle yeterli eğitim imkanına sahip olamamaktadır (Ö24)”

“Bilim sanat merkezlerinin işleyiş şekli ile ilgili bilgilerim bilgim yok bu yüzden kararsızım (Ö30)”

Araştırmada “Açıklayabilir misiniz? Üstün yetenekli bir çocuk kendinden beklenen akademik başarıyı göstermiyorsa sebebi sizce ne olabilir? Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 24’de sunulmuştur.

Şekil 20. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Çocukların Akademik Başarısızlık Nedenleri

Şekil 24’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların akademik başarısızlıklarıyla ilgili birçok farklı görüş sunulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Aileden kaynaklı sebepler” (f=16) “Çevreden kaynaklı sebepler” (f=12) “Eğitim ortamından kaynaklı sebepler” (f=11) “Eğitim sisteminden kaynaklı sebepler” (f=12) “Öğretmenden kaynaklı sebepler” (f=13) ve “Etiketlenme algısından kaynaklı sebepler” (f=5) şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Aileden kaynaklı sebepler kategorisinde “Anlaşılamaması” (f=6) ve “Desteklenmemesi ve ailenin konu hakkındaki bilgi eksikliği” (f=5) ve etiketlenme algısından kaynaklı sebepler kategorisinde “Ben zaten başarılıyım algısı” (f=5) kodları oluşturulmuştur. Çevreden kaynaklı sebepler kategorisinde “Anlaşılamaması” (f=7) ve “Desteklenmemesi” (f=4) kodları, eğitim ortamından kaynaklı sebepler kategorisinde “Uygun eğitim programının olmaması” (f=9) kodu, eğitim sisteminden kaynaklı sebepler kategorisinde “Normal eğitim sisteminin yeterli gelmemesi” (f=10) kodu dikkat çekmektedir. Araştırmamıza katılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Kendine hedef aldığı yeteneği çok rahatlıkla ulaşabildiği zaman nasıl olsa ben yapabiliyorum ben başarabiliyorum egosuyla düşündüğünde akademik başarı için gerekli gayreti göstermemektedir böylece zamanla akademik başarısı düşmektedir (Ö2)”

“Üstün yeteneğe sahip olan bir öğrenci günümüz eğitim sisteminde akademik olarak

başarılı olmayabilir bu çok anormal bir durum olarak görülmemelidir ayrıca ezbere dayalı bir eğitim sistemi yerine bu öğrencilerin algılarına yeteneklerine hitap eden bir eğitim sistemi düzenlenmelidir böyle bir eğitim sisteminin içerisinde üstün yetenekli çocuk geri planda kalmaktadır. Eğitim sistemindeki bu düzenlemeler üstün yetenekli çocuklara hitap etmediği müddetçe akademik anlamda başarı gösteremeyeceklerdir (Ö3)”

“Üstün yetenekli çocukların yeteneklerini geliştirebilecekleri uygun okulların olmaması ya da bu okulların yeterli gelmemesi ya da bulunan okulların öğretmen ve donanım eksikliği sebebiyle bu öğrencilerin akademik başarı göstermemesine sebep olmaktadır (Ö6)”

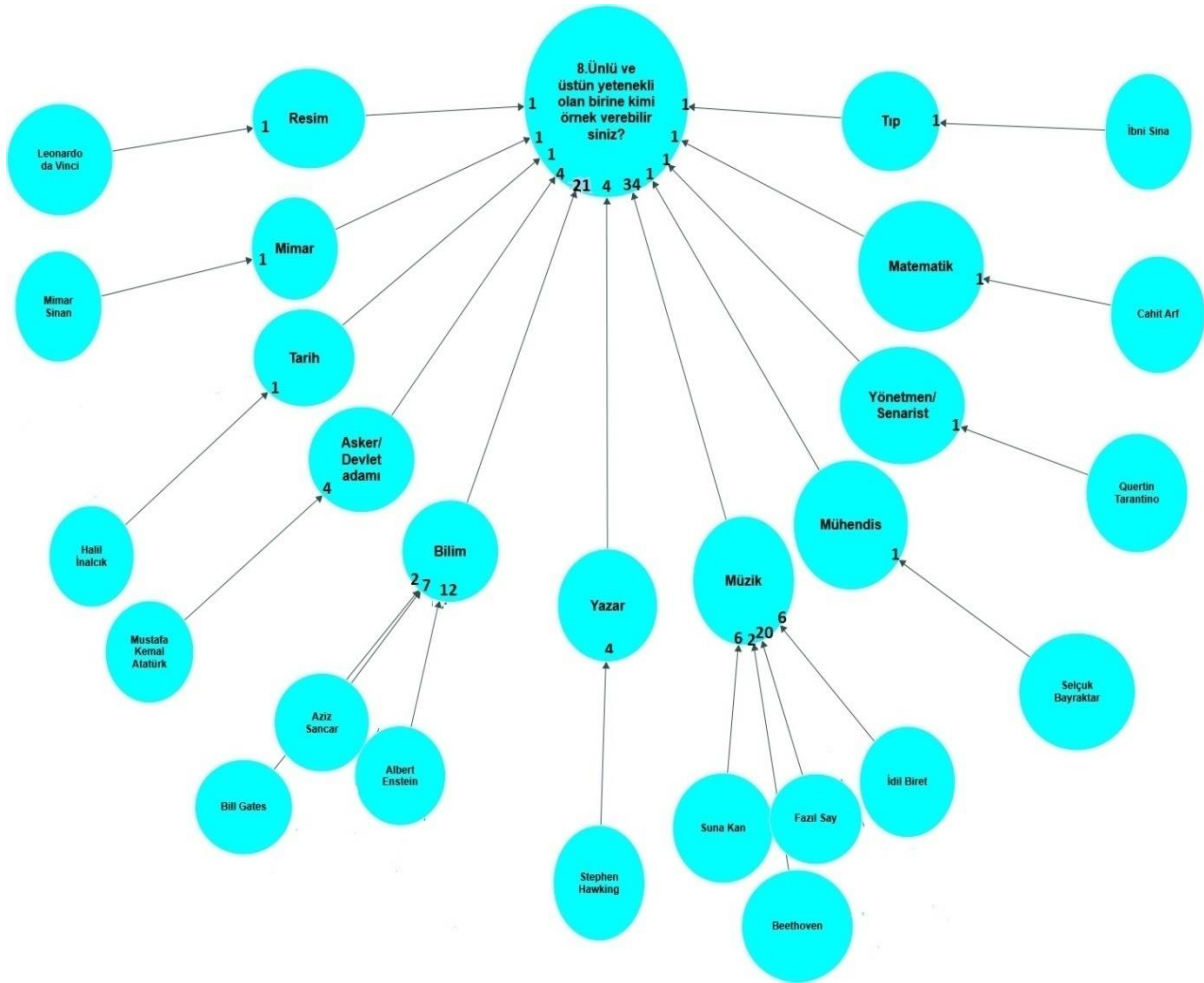
“Öğrenci matematik dersinde dersi dinlemiyor öğretmene şikayet ediyor bıktım artık doğal sayılardan görmek duymak istemiyorum diyor çünkü üstün yetenekli çocuklar sürekli tekrarlar yoluyla öğrenmek istemezler tek seferde öğrenirler. Ancak bizim eğitim sistemimiz sarmal bir şekilde devam eder aynı şeyleri tekrar tekrar nitelendirilir bu eğitim eksiklikleri çocuğu olumsuz etkiler ailenin imkanları ve ülke ekonomisindeki okullarda bu anlamda yetersiz kalmaktadır. Böylece çocuk kendinden beklenen akademik başlıklı başarıyı gösterememektedir bu da çocuk da mutsuzluğa sebep olmaktadır (Ö7)”

“Ailenin mevcuttaki eğitim sisteminin bu çocuklara sunulan imkanların yetersiz kalması bazı çocukların da zaten üstün yetenekliyim deyip bir ego ile çalışması çalışmayı bırakmasıdır zaten üstün yetenekliyim etiketini alan çocuklarda birçok alanda çalışmayı bırakmasından kaynaklı olarak akademik anlamda başarısı zamanla düşmektedir (Ö33)”

“Çocuk üstün yetenekli olabilir ancak üstün yetenekli kendi gelişimini sağlayacak beceride olmayabilir doğru destek ve yönlendirme yapılmalıdır doğru destek ve yönlendirme yapılmadığında yani öğretmen aile okul ve idare tarafından desteği sağlanamadığında çocuk akademik anlamda başarı gösteremez ve yeteneklerini keşfedemez (Ö34)”

Araştırmada “Ünlü ve üstün yetenekli olan birine kimi örnek verebilir siniz?” Sorusuna verilen yanıtlar sonrasında yapılan analiz sonuçları kategorilere ayrılarak verilmiştir. Ayrıca ayrıntılar model olarak Şekil 25’te sunulmuştur.

Şekil 21. Sınıf Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Kişiler

Şekil 25’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli kişilere ilişkin birçok farklı görüşü bulunmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin cevapları neticesinde görüşlerini belirlemek amacıyla “Bilim” (f=21) “Müzik” (f=34) “Tarih” (f=1) “Resim” (f=1) “Mimar” (f=1) “Asker/Devlet adamı” (f=4) “Yazar” (f=4) “Mühendis” (f=1) “Yönetmen/Senarist” (f=1) “Matematik” (f=1) “Tıp” (f=1) şeklinde kategoriler oluşturulmuştur.

Bilim kategorisinde “Albert Einstein” (f=12), “Aziz Sancar” (f=7) kodları, Müzik kategorisinde “Fazıl Say” (f=20), “İdil Biret ve Suna Kan” (f=6) kodları ve Yazar (f=4) kategorisinde “Stephen Hawking” (f=4) kodu dikkat çekmektedir. Araştırmamıza katılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Çok var aslında ama şunları ekleyebilirim, Beethoven, Suna Kan, Einstein ve Stephen Hawking ...(Ö7)”

“Suna Kan, Fazıl Say ve İdil Biret şu an aklıma gelenler bunlar sanırım (Ö16)”

“Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve Fazıl Say, Oktay Sinanoğlu ve Halil inalcık ülkemiz

için çok değerli insanların önünde geldiğini düşünüyorum. Çünkü...(Ö24)”

“İlk aklıma gelenler: Aziz Sancar, Oktay Sinanoğlu, Fatih Sultan Mehmet ve Suna Kan Ö28”

“Albert Einstein ve Mozart gibi ünlü kişiler kendilerini kanıtlamış kişiler. Aslına bakarsanız çok var...(Ö30)”

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. V.bölümde ise araştırmanın bulguları alanyazın ışığında tartışılmıştır.

V. BÖLÜM

5. TARTIŞMA

Araştırmada ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarının karma yöntemle tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde araştırmada ulaşılan sonuçları ilgili alanyazında incelenerek tartışılmıştır. Tartışma bölümünde önce nicel bulgular ardından da nitel bulgular ele alınmıştır.

5.1. Nicel Araştırma Bulgularının Tartışılması

Araştırmanın bu bölümünde ebeveynlerin ve sınıf öğretmenin algı ölçeğinden toplanan veriler sonucunda ortaya çıkan sonuçlar alt problemler altında tartışılmıştır.

5.1.1. Sınıf Öğretmenlerinin Algı Ölçeğine Ait Bulgularının Tartışılması

Sınıf öğretmenlerinin, üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin çoğunun sınıfında üstün yetenekli çocuk olmamasına ve bu alanda özel bir eğitim almamasına rağmen üstün yetenekli çocuklarla ilgili özel bir eğitimin gerekli olduğu düşüncesinde olması algı ölçeğinden ortaya çıkan sonuç ile örtüşmektedir. Çalışmayı destekler şekilde Perkovic Krijan ve Boric (2015) ve Uzunboylu, Akçametre, Sarp ve Demirok (2025) çalışmasında ilkokul öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarına, desteğine ve sosyal değerlerine yönelik algılarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Özata (2022) tez çalışmasında ise sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin algı düzeyi “kararsızım” boyutundadır. Yine Akkanat, Kutlu Abu ve Gökdere (2018) çalışmasında öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili algılarının düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin birçoğunun konu hakkında eğitim almaması sadece lisans eğitiminde aldığı derslerle kalması sınıf öğretmenlerinin bilgi eksiği olabileceğini düşündürmektedir. Çalışmayı destekler şekilde Uygun (2021), Gökdere ve Ayvacı (2004), Akar ve Uluman (2013), Sürmeli (2015), Shanna Michell (2024) ve Tunde Saadu, Obafemi ve Oluwakemi (2024) ise çalışmalarında öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili bilgi seviyelerinin yeterli olmadığını belirlemiştir. Bu sonuç öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların eğitimlerine yönelik bilgi ve algı seviyelerinin araştırmanın yapıldığı bölgeye ve şartlarına göre değişiklik gösterebileceğini düşündürmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarında, cinsiyete göre öğrenme istekliliği alt boyutunda ve kişilik özellikleri alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüş ve bu farklılık kadın öğretmenlerin lehine orta etki büyüklüğüne sahip olduğu belirlenmiştir. Aktaş (2023) tez çalışmasında sınıf öğretmenlerinin cinsiyeti yönünden anlamlı bir farkın olmadığı fakat kadın öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların eğitimine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Yine Özata, Taşdemir ve Akdal (2022) çalışmasında genel olarak algı düzeylerinde erkek ve kadın öğretmenlerin ortalamaların birbirine yakın olduğu, anlamlı bir farkın olmadığı fakat ölçeğin üstün yeteneklilik kavramı alt boyutuna bakıldığında erkek öğretmenler lehine etki büyüklüğü küçük olan anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Gökden Kaya (2019) sınıf öğretmenleriyle yaptığı çalışmasında genel olarak cinsiyet bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı fakat özel yetenek sınıfları oluşturma alt boyutunda kadın öğretmenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Parıldar (2021) fen bilgisi öğretmenleriyle yaptığı tez çalışmasında ve Chipecto (2004) çalışmasında ise, algı ölçeği genelinde ve alt boyutlarında cinsiyet açısından anlamlı bir fark belirlenmemiştir. Yine Özata (2022) tez çalışmasında ve Perkovic Krijan ve Boric (2015) çalışmasında, kadın ve erkek öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, üstün yetenekli çocukların algıları üzerine cinsiyetin branş bazlı değişebileceği, bu değişikliğin araştırmanın yapıldığı bölgelerin farklı coğrafi yapısı, kültürü ve eğitim anlayışındaki farklılıklardan kaynaklanabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği ve alt boyutlarında yaş gruplarına göre öğrenme özellikleri alt boyutunda 50 yaş ve üstü yaş grubunun en yüksek algı düzeyinde olduğu ve yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç deneyimli öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarının daha yüksek olduğunu düşündürür. Gerçek Abanoz (2021) üstün yetenekli öğrencisi olan ve olmayan sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli eğitime ilişkin öz yeterlikleri ve tutumlarının karşılaştırılmasını konu alan tez çalışmasında, yaş gruplarına göre genç öğretmenlerin tutum ortalamaları diğer gruplardan yüksek görünse de ölçeğin genelinde ve alt boyutlarına anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Buna karşılık Gülkaya (2016) tez çalışmasında okul öncesi öğretmenlerin yaş gruplarına göre ölçeğin öğrenme istekliliği alt boyutunda, ifade etme özellikleri alt boyutunda, zihinsel özellikler alt boyutunda ve ölçeğin genel toplam algı boyutunda 20-30 yaş grubu öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarının anlamlı derecede farklılık olduğu ve bu farklılığın diğer yaş gruplarına göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Yine benzer şekilde Gökden Kaya (2019) çalışmasında özel yetenek sınıfları

oluşturma alt boyutunda yaş grupları ortalamalarında anlamlı düzeyde farklılık belirlenmiş olup bu farklılık 22-30 yaş grubu sınıf öğretmenlerinin diğer yaş gruplara göre anlamlı derece yüksek algı düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Alanyazındaki bu sonuçlar araştırmanın yapıldığı bölgedeki öğretmenlerin genel yaş ortalamalarının önemli olduğunu düşündürür.

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği alt boyutlarında hizmet sürelerine göre öğrenme özellikleri alt boyutunda 20-29 yıl hizmet süresi en yüksek olduğu ve hizmet sürelerinde gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Çalışmayı destekler şekilde Gökden Kaya (2019) çalışmasında öğretmenlerin üstün yeteneklilerin eğitime ilişkin tutum ölçeği geneli ve alt boyutlarında alınan puanlarda hizmet süresine göre anlamlı düzeyde bir farklılık belirlenmemiştir. Yine Uygun (2021) tez çalışmasında araştırmaya katılan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarında, ölçeğin alt boyutlarında ve ölçek genelinde hizmet süresine göre anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir. Buna karşılık Gerçek Abanoz (2021) tez çalışmasında ölçeğin özel hizmetlere karşı olma alt boyutunda mesleki kıdemi 6-10 yıl olan sınıf öğretmenlerin tutumu ile 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin tutumları arasında mesleki kıdemi 6-10 yıl olan öğretmenlerin lehine sınırda bir anlamlılık belirlenmiştir. Özel yetenek sınıfları oluşturma alt boyutunda mesleki kıdemi 6-10 yıl olan öğretmenlerin tutumu ile 11-20 yıl olan öğretmenlerin tutumu arasında 6-10 yıl olan öğretmenlerin lehine anlamlı fark bulunmuştur. Ölçeğin genelinde ise mesleki kıdemi 6-10 yıl olan öğretmenlerin tutumu ile 11-20 yıl ve 21 yıl üstü öğretmenlerin tutumu arasında, 6-10 yıl olan öğretmenlerin lehine sınırda bir anlamlılık bulunmuştur. 6-10 yıl arasındaki bu fark yeni öğretmenlerin eğitim süreçlerinde üstün yetenekli çocuklarla ilgili bilgilerinin daha fazla olduğunu düşündürmektedir. Yine Özcan ve Gülkaya (2019) çalışmasında okul öncesi öğretmenlerinin ölçeğin genelinde ve öğrenme istekliliği, ifade etme özellikleri, öğrenme özellikleri, zihinsel özellikler alt boyutlarında mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık belirlenmiş olup bu farklılığın en yüksek 6-10 yıl ve 1-5 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenlerde olduğu görülmüştür. Perkovic Krijan ve Boric (2015) çalışmasında öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarında kıdem yılına göre anlamlı farklılıklar olduğu belirtilmiştir. Araştırmada deneyime sahip en genç öğretmenlerin, deneyime sahip yaşlı öğretmenlerle karşılaştırıldığında genç öğretmenlerin anlamlı derecede olumlu olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili bilgilerinin daha yeni olduğunu düşündürmektedir. Bu sonuç araştırma bulgularımızla örtüşmemektedir.

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği alt boyutlarında eğitim durumuna göre en yüksek algı seviyesinin, öğrenme özellikleri alt boyutunda lisans

düzeyinde olduğu ve eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Araştırma sonucu, sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı düzeylerinin mezuniyete göre yeterli olduğunu düşündürür. Çalışmayı destekler şekilde Uygun (2021) tez çalışmasında üstün yeteneklilerin akademik, sosyal-duyuşsal, kişisel ve bilişsel becerilerini tanıma ve algılamalarında öğretmenlerin mezuniyetine göre anlamlı bir farklılık belirtilmemiştir. Yine benzer şekilde Aktaş (2023) tez çalışmasında öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik tutumlarında bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Buna karşılık Carman (2011) çalışmasında üstün yetenekli çocuklara yönelik düşüncelerinde lisans düzeyi öğretmen adaylarının yüksek lisans öğretmen adaylarına göre daha fazla yanlış yargılarının olduğu belirlenmiştir.

5.1.2. Ebeveynlerin Algı Ölçeğine Ait Bulgularının Tartışılması

Araştırmada ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin birçoğunun üstün yetenekli çocuğu olmaması ve bu alanda eğitim almamasına rağmen üstün yetenekli çocuklara yönelik özel bir eğitimin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu sonuç ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili bilgilerinin yetersiz fakat farkındalıklarının yüksek olduğunu düşündürür. Çalışmayı destekler şekilde Çavuşoğlu ve Semerci (2015), De Souza Fleith, Vilarinho-Pereira ve Muniz Prado (2024) çalışmasında ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik düşüncelerinin olumlu yönde olduğu ve çocukların desteklemeye çalışıldığı, konu hakkında eksiklerin olduğu belirlenmiştir. Yine Goodman (2020) çalışmasında ebeveynlerin ve öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarının birçok konuda olumlu yönde olduğu ancak bazı ebeveynlerin ve öğretmenlerin nereden başlayacaklarını bilmedikleri, bu konuda bilgi eksiklerinin olduğu belirlenmiştir. Afat (2020), Jung ve Lee (2024) çalışmasında ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik farkındalık düzeylerinin orta düzeyde olduğunu belirlemiştir. Bu sonuç ebeveynlerin ailenin eğitim seviyesi, yaş ve meslek gibi farklı etkenlerden dolayı üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarında farklılık olabileceğini düşündürür.

Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarının ölçeğin alt boyutlarında cinsiyete göre az da olsa kadın ebeveynlerin lehine yüksek olmasına rağmen ebeveynler arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Karakuş (2014) çalışmasında ebeveynlerin cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı ancak kadınların erkeklere göre ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu sonuç, kadınların çocuk üzerindeki sorumluluklarının daha fazla olduğunu düşündürmektedir.

Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği ve alt boyutlarında yaş gruplarına göre zihinsel özellikler alt boyutunda 40-49 yaş grubunun en yüksek algı düzeyinde olduğu ve yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Çalışmayı destekler şekilde Karakuş (2014) çalışmasında 31-35 yaş grubu ebeveynlerin kendilerini yeterli gördükleri, 36-45 yaş ve 31-35 yaş grubu ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili algılarının yakın olduğu ve yaş gruplarına göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Yine benzer şekilde Afat (2020) çalışmasında yaş gruplarına göre üstün yetenekli çocukların farkındalık düzeylerine göre anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç ebeveynlerin yaşı ilerledikçe çocuklara yönelik farkındalıklarının arttığını düşündürür.

Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği alt boyutlarında eğitim durumuna göre zihinsel özellikler alt boyutunda lisans düzeyinin en yüksek olduğu ve eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Karakuş (2014) çalışmasında araştırmaya katılan ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeğinde anlamlı bir farklılık olmadığı ve ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında lisansüstü eğitim durumunda bulunan ebeveynlerin algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yine Alemdar (2009) çalışmasında ebeveynlerin eğitim durumlarının onların üstün yetenekli çocuklara yönelik görüşlerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı görülmüştür. Ancak eğitim düzeyi düşük olan ebeveynlerin üstün yetenekli çocukların özelliklerini daha az gerçekçi gördükleri belirlenmiştir. Bu sonuç, araştırmamıza katılan ebeveynlerin eğitim düzeyinin çok yüksek olmadığını, ailenin eğitim düzeyi azaldıkça çocukların üstün yeteneklilik özelliklerini değerlendirmekdeki bilgilerinin eksik olduğunu düşündürür.

Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği alt boyutlarında meslek gruplarına göre zihinsel özellikler alt boyutunda öğretmenlerin en yüksek algıya sahip olduğu ve meslek gruplarına göre gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Karakuş (2014) çalışmasında ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algılarında meslek gruplarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı belirlemiştir. Ancak meslek gruplarına göre en yüksek algıya sahip ebeveynlerin çalışmayan ebeveyn grubu ve emekli grubunun olduğu görülmüştür. Bu sonuç araştırmamızın bulgularıyla zıt düşmektedir. Çalışmayan iki ebeveyn grubunun ortak olarak çocuklarına daha fazla zaman ayırıyor olması çocuklarla ilgili kendilerini yeterli bulduğu düşündürmektedir.

5.2. Nitel Araştırma Bulgularının Tartışılması

Bu bölümde ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin görüşme formundaki sorulara verilen cevaplar incelenerek bu sonuçlar doğrultusunda üstün yetenekli çocuklara yönelik görüşleri alt problemler altında belirlenmeye çalışılmıştır.

5.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin Görüşme Formuna Ait Bulgularının Tartışılması

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin çocuklarının, üstün yetenekli olma tercihi ile ilgili görüşleri “evet, hayır ve kararsız” olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Üstün yetenekli çocuğu olmasını isteyen sınıf öğretmenlerinin bu düşüncelerini kendini geliştirebilir, sorumluluklarını bilir ve akademik başarısı yüksek olur şeklinde gerekçelendirdikleri görülmektedir. Üstün yetenekli çocuğu olmasını istemeyen sınıf öğretmenleri ise eğitim sisteminin üstün yetenekli çocuğa yönelik olmadığı düşüncesini belirtmiştir. Bu konuda kararsız olan sınıf öğretmenleri ise etiketleme sorunu yaşanabileceği, eğitim sisteminde aksaklıklar olabileceği ve çocuğumun üstün yetenekli olmasının bir öneminin olmadığı şeklinde gerekçeler sunduğu görülmüştür. Bu sonuç sınıf öğretmenlerinin çocuklarının üstün yetenekli olma tercihlerinde değişiklik olabileceğini düşündürür. Ayrıca çoğunluğun üstün yetenekli çocuğa sahip olmak istemeyen sınıf öğretmenlerinin topluma faydalı olacak bu bireyleri yetiştirme sürecindeki önemini tam anlamamış olduğu düşünülmektedir. Üstün yetenekli çocuklar için en önemli konumda olan sınıf öğretmenlerinin bu olumsuz düşünceleri ülkenin gelişmişlik potansiyeli açısından olumsuz bir durum yaratabileceğini düşündürür.

Sınıf öğretmenleri, üstün yetenekli çocukların özellikleri ile ilgili birçok özelliğe değinmiştir. Bu özelliklerin bedensel, bilişsel, kişisel ve sosyal özellikler olarak kategoriye ayrıldığı görülmüştür. Bilişsel özellik kategorisinde hızlı öğrenir, dil gelişimi hızlıdır, yorumlama yeteneği güçlüdür ve yaratıcı fikirler sunar; kişisel özellikler kategorisinde ise meraklıdır, bakış açıları farklıdır ve mükemmeliyetçilik duygusu güçlüdür gibi olumlu düşünceler çoğunluktadır. Bu sonuç, alanyazında yer alan üstün yetenekli çocukların özellikleriyle sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin tutarlılık gösterdiğini düşündürmektedir. Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların özelliklerini tanımlarken bilişsel ve kişisel alanda yoğunlaştığı görülmüştür. Üstün yetenekli çocuklarda ayırt edilen baskın özelliklerin, bilişsel ve kişisel alanda kendini gösterdiği söylenebilir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların özellikleriyle ilgili dikkati güçlüdür-çabuk sıkılır, lider ruhludur-sosyal ortamdan dışlanır gibi zıt özellikler belirttiği görülmüştür. Çalışmayı destekler nitelikte

Parıldar (2021) tez çalışmasında üstün yetenekli çocukların özelliklerini bilimsel merak, sosyal özellikler, kişisel özellikler ve zihinsel özellikler şeklinde dört grupta toplamıştır. En dikkat çekici kısmı kişisel özellik kısmında sessiz sedasız içine kapanık ve aşırı hareketli aktiftir şeklinde zıt görüş bildirildiği görülmüştür. Yine Akkanat, Kutlu Abu ve Gökdere (2018) çalışmasında öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili eleştirel düşünen, kendini iyi ifade edebilen, espri anlayışı güçlü, iletişimi iyi, başarılı, tepkileri farklı olan gibi birçok olumlu özelliğe değindikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmen görüşlerinde başarılı-başarısız, iletişim iyi-iletşimi kötü, sakin-hareketli, alçakgönüllü- arkadaşlarını küçümseyen gibi zıt ifadelerin olduğu görülmüştür. Araştırmamız ve alanyazındaki bu çalışmalar öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların özelliklerinin tanımlarken zıt düşüncelere sahip olduğunu düşündürür. Bu zıt düşüncelerin kaynağında sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların gelişimsel özellikleriyle ilgili bilgilerinin eksik olduğunu gösterebilir. Özata (2022) tez çalışmasında üstün yetenekli çocukların özelliklerini beş grupta bir araya getirildiği görülmüştür. Zihinsel özellik, fiziksel özellik, duygusal özellik, ilgileri ve öğrenme zorlukları şeklinde oluşturduğu grupların içinde dikkat çeken zihinsel özellik boyutunda hızlı düşünme ve meraklı olma, ilgileri kısmında ise bilim ve teknoloji araştırma alanına sahip olma şeklindedir. Araştırmamızdan elde ettiğimiz bulgular ve alanyazın, öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların özellikleriyle ilgili benzer düşüncelere sahip olduğunu düşündürür. Kaya (2015) çalışmasında öğretmenlerin, üstün yetenekli öğrencilerle ilgili farklı düşünen, yaratıcı düşünen, üst düzey beceriler, problemlerin üstesinden gelebilen, hızlı, özgün ve meraklı gibi olumlu birçok ifadenin yanında bazen yalnız, akli sosyal sorunlarla meşgul şeklinde az da olsa olumsuz ifadelerin kullanıldığı belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin birçoğu, üstün yetenekli çocukların özel eğitime ihtiyacı olduğunu vurgularken bazı sınıf öğretmenlerinin ise üstün yetenekli çocukların kendini geliştirebilir düşüncesinde olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenleri, üstün yetenekli çocukların kendini geliştirmek için desteklenerek özel bir eğitim alması gerektiği görüşüne sahiptir. Benzer şekilde Gökdere ve Çepni (2004) fen bilgisi öğretmenlerinin ve Gökdere ve Ayvacı (2004) sınıf öğretmenleriyle Akkanat, Kutlu Abu ve Gökdere (2018) öğretmenlerle yaptıkları çalışmalarda üstün yetenekli çocuklar için özel bir eğitimin gerekli olduğuna ve normal eğitimin yetersizliğine vurgu yapıldığı görülmüştür. Bu durum, üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimin yeterli gelmediğini, normal okullarda verilen programın üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarının karşılayamadığını düşündürür. Ayrıca bu durum, üstün yeteneklilik alanında yürütülecek eğitimlerin branş ayırt etmeden tüm öğretmenlere verilmesi gerektiğini düşündürür. Yine Gökdere ve Ayvacı (2004) çalışmasında bazı sınıf öğretmenleri üstün

yeteneklilerin özel bir eğitim alması gerektiğini vurgularken bazı sınıf öğretmenlerinin ise üstün yetenekli çocuklar için özel eğitime ihtiyacı olmadığını belirlemiştir.

Üstün yetenekli çocuklara ebeveynlerinin sunacağı imkânlar konusunda sınıf öğretmenlerinin çeşitli görüşlere sahip olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin, üstün yetenekli çocuklarını yetenekleri doğrultusunda desteklemesi gerektiği ve üstün yetenekli çocuklarla ilgili eğitim almalarının faydalı olacağı görüşü yaygındır. Ayrıca ebeveynlerin, üstün yetenekli çocuklarını çeşitli aktivitelere yönlendirerek bu çocuklara rehber olacak kişilerle iletişimde olması gerektiği vurgusu yapılmıştır. Bu sonuç, üstün yetenekli çocukların eğitiminde sadece öğretmenlerin değil ebeveynlerin de ön planda olması gerektiği ve bu konuda donanımlı olması gerektiğini düşündürür. Sınıf öğretmeni ve özel eğitim kurumlarıyla birlikte iletişimde halinde olan ebeveynlerin üstün yetenekli çocukları, potansiyelini en üst düzeyde açığa çıkaracağı düşünülmektedir.

Sınıf öğretmenleri, üstün yetenekli çocuklara yönelik eğitimin verileceği okulun ve öğretmenin özellikleri konusunda birçok özellik belirtmiştir. Sosyal alanları geniş, fiziki şartları yeterli ve üstün yetenek alanında donanımlı bir okul olması gerektiği vurgusu yapılmıştır. Günümüz okullarına bakıldığında bu şartların hiç birini tutmaması çok üzücü bir durumdur. Birçok okulun fiziki şartları yetersiz, sosyal alanları olmayan okul binalarının içinde üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarının karşılayamaması araştırmanın ortaya çıkan sonucuyla örtüştüğünü ve normal eğitim veren birçok kurumun üstün yetenek alanında eksik olduğunu düşündürür. Alanyazın incelendiğinde Drasute ve Kuodiene (2024) çalışmasında okulların Erasmus, eğitim projeleri ve STEM eğitimlerine öncelik vermesi, Özata (2022) çalışmasında üstün yeteneklilere uygun birçok etkili yöntem olduğu okulların bu yöntemleri kullanması gerektiği belirtilmiştir. Öğretmen özelliklerine bakıldığında kendini geliştiren, üstün yetenek alanında donanımlı, üstün yetenekli çocuğu anlayan ve iletişim becerileri güçlü olan bir öğretmen olması gerektiğine değinilmiştir. Benzer olarak Akkanat, Kutlu Abu ve Gökdere (2018) çalışmasında üstün yetenekli çocukların öğretmen özellikleri eğitim, kişilik özellikleri ve yaklaşım olarak üç kategoride belirtilmiştir. Eğitim kategorisinde göze çarpan alan bilgisi, kendini geliştirme ve bu alanda eğitim alması şeklinde kendini gösterirken; kişilik özellikleri kategorisinde sabırlı, üstün yetenekli ve araştırmacı; yaklaşım kategorisinde ise iletişimi iyi şeklinde yorumlara yer verildiği görülmüştür. Bu görüşler incelendiğinde araştırma bulgularıyla örtüştüğü düşünülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin çoğu, ülkemizde üstün yetenekli çocuklara yeterli imkânının sunulmadığı görüşünü belirtmiştir. Üstün yetenekli çocukların eğitiminde sadece Bilim ve Sanat Merkezlerinin olduğu ancak bu merkezlerin eğitim ve imkânlarının yeterli olmadığı,

maliyetlerinin çok yüksek olduğu ve ayrıca sayılarının da yeterli olmadığı düşüncesi yoğunluktadır. Ayrıca öğretmen eksiği ve niteliğiyle ilgili sıkıntıların olduğu yönünde fikirler de öne sürülmüştür. Çalışmayı destekler şekilde Parıldar (2021) tez çalışmasında ülkemizde üstün yetenekli çocuklara eğitim veren Bilim ve Sanat Merkezlerinin eğitim imkanlarının yeterli olmadığı görüşü vurgulanmıştır. Bu sonuç, BİLSEM’lerin işleyişi, kalitesi, sayısı, verilen eğitimin ve öğretmenlerin niteliği ile ilgili aksaklıkların olduğunu düşündürmektedir. Benzer şekilde Aktaş (2023) üstün yeteneklilere verilen destek eğitim odalarının, Mammadov (2012), Altıntaş ve İlğün (2016) ve Akkanat, Kutlu Abu ve Gökdere (2018) çalışmalarında üstün yetenekli çocuklara sunulan imkanların yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Öğretmen yetersizliği, ekonomik durum, materyal ve öğrenme ortamındaki eksikliklerin olduğu görüşü belirlenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında en çok dikkat çeken eğitim-öğretim sisteminden kaynaklı eksiklerin vurgulandığı, eğitim programlarının normal öğrencilere göre hazırlandığı ve yeteneklerini geliştirebilecekleri imkânlarının olmadığı görüşleridir. Alanyazın ve araştırma bulgularına göre üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimin her açıdan yetersiz olması ülkemizde üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik kapsamlı bir politikanın olmadığını düşündürmektedir. Grinshtain ve Miedijensky (2024) çalışmasında ise İsrail’deki kırsal bölgede yaşanan alt yapı eksiği ve ekonomik sorunlar sebebiyle üstün yeteneklilerin birçok eksiğinin olduğu belirlenmiştir. Yine Shanna Michell (2024) çalışmasında ABD’de kırsalda yaşayan üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarının karşılanmasında zorluklar yaşandığı belirlenmiştir. Rosemarin (2002) Amerikalı ve İsrailli öğretmenler aracılığıyla yapılan çalışmada, üstün yetenekli çocukların eğitimi, onları keşfetme ve geliştirme konusunda İsrailli öğretmenlerin Amerikalı öğretmenlere göre daha çok önem verdiği belirlenmiştir. Bu sonuç ülkelerin üstün yetenekli çocuklara verdiği önem ile o ülkede çalışan öğretmenlerin verdiği önem arasında doğru orantılı bir ilişki olabileceğini düşündürmektedir.

Sınıf öğretmenleri, üstün yetenekli çocukların akademik başarısızlıklarıyla ilgili birçok neden açıklamıştır. Bu sebepler altı kategoride birleştirilmiştir. Aile kaynaklı sebepler ve çevreden kaynaklı sebepler kategorisinde her ikisinde de üstün yetenekli çocukların yeterince anlaşılamaması ve desteklenememesi görüşüne yer verilmiştir. Eğitim sisteminden kaynaklı sebepler kategorisinde normal eğitim sisteminin yeterli gelmediği görüşüne yer verilmiştir. Eğitim ortamından kaynaklı sebepler kategorisinde üstün yetenekli çocuklar için uygun eğitim imkanlarının sunulamaması görüşüne yer verilmiştir. Bu sonuçları üstün yetenekli çocukların, çevresi ve ailesi tarafından anlaşılması ve desteklenmesinin önemine işaret etmektedir. Ayrıca üstün yetenekli çocukların, çevre tarafından etiketlenerek “zaten

başarılı” algısı oluşturulduğunda üstün yetenekli çocuklar için akademik başarısızlığın yadsınamaz bir gerçek haline geldiği düşünülmektedir. Yine Altıntaş ve Özdemir (2021) çalışmasında üstün yetenekli çocuklara normal okulların yeterli olmadığı bu sebeple özel bir eğitim alması gerektiği düşüncesinin yanında bazı öğretmenler ise üstün yetenekli çocukların bir desteğe ihtiyacı olmadığını düşünmektedir. Ortaya çıkan bu yanlış algı alanyazında çok sık rastlanılan bir sonuçtur. Speirs Neumeister, Adams, Pierce, Cassady ve Dixon (2007) çalışmasında öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili algılarının kapalı olduğu, onlara dar bir açıdan baktığı, öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili kaygılarının bilgi eksiğinden kaynaklı olduğu, çevresel ve kültürel faktörlerin çocukların başarısını fazlasıyla etkilediğini, olumsuz çevre ve aile yaşantılarının başarısızlığa yol açtığı belirlenmiştir. Bu sonuç, hangi ülkede ya da hangi kültürde olursa olsun üstün yetenekli çocukların akademik başarısızlıkların altında yatan sebeplerin benzer olduğunu düşündürür. Fakat Kaya (2015) Amerika’da yaptığı çalışmada üstün yetenekli çocukların akademik başarısızlıklarının yoksulluk ve farklı kültürlere ait dil probleminden kaynaklandığını belirtmiştir. Bu çalışma göstermektedir ki ülkeden ülkeye ve bölgeden bölgeye üstün yetenekli çocukların başarısızlık nedenlerinin değişebileceğini düşündürür.

Üstün yetenekli kişilerle ilgili olarak sınıf öğretmenlerine sorulan sorulara verilen cevaplar on bir farklı alanda gruplandırılmıştır. Bilim alanında Aziz Sancar, Albert Einstein; müzik alanında Fazıl Say, İdil Biret ve Suna Kan; askeri alanda Mustafa Kemal Atatürk ve yazarlık alanında Stephen Hawking dikkat çeken isimler olarak görülmüştür. Bu sonuç, sınıf öğretmenlerinin, alanında başarı elde etmiş kişilere öncelik verdiğini ve birçok öğretmenin tanıdığı bu kişilerin çocukluk yıllarında ebeveynleri ya da öğretmenleri tarafından desteklendiğini düşündürür.

5.2.2. Ebeveynlerin Görüşme Formuna Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmada ebeveynlerin, çocuklarının üstün yetenekli olma tercihi ile ilgili görüşleri “evet, hayır ve kararsız” olmak üzere 3 kategoride toplanmıştır. Üstün yetenekli çocuğu olmasını isteyen ebeveynlerin çoğunluğu, çocuğunun akademik başarısının yüksek olması ve topluma faydalı birey haline gelmesine fırsat tanınması gerekçelerini sunmuştur. Üstün yetenekli çocuğu olmasını istemeyen ebeveynler ise bu çocuklara eğitimi verecek kurumların olmadığı, normal eğitimin ise üstün yetenekli çocuklara yeterli olmadığı gibi gerekçeler sunmuştur. Bu sonuç, ebeveynlerin eğitim kurumlarının yeterli olmamasından ve bu çocukların ihtiyaçlarının ebeveynlerince karşılanması hususunda kendilerini eksik

hissettiklerini, bu sebeple üstün yetenekli çocuklarının olmasını istemediklerini düşündürür.

Ebeveynler, üstün yetenekli çocuklarla ilgili birçok özelliğe değinmiştir. Bu özellikler: bedensel, bilişsel, sosyal ve kişisel özellik olarak kategorilere ayrılmıştır. Üstün yetenekli çocukların özellikleriyle ilgili ebeveynlerin görüşlerinin bir kısmı benzerlik taşımamaktadır. Bazı ebeveynler, üstün yetenekli çocuklarla ilgili olarak özgüveni ve enerji yüksek çocuklar şeklinde yorum yaparken bazı ebeveynler sosyal uyumda sorun yaşayarak içine kapanan çocuklar olduğunu belirtmiştir. Bazı ebeveynler üstün yetenekli çocukların fiziksel özelliklerinin aynı olduğunu, bazı ebeveynler ise fiziksel özelliklerinin farklı olduğunu vurgulamıştır. Çetin (2023) çalışmasında üstün yetenekli çocukların fiziksel özelliklerinin aynı olduğu görüşü belirlenmiştir. Bu sonuç, üstün yetenekli çocukların özellikleri ile ilgili ebeveynlerin farklı düşüncelere sahip olduğunu ve üstün yetenekli çocuklarla ilgili ebeveynlerin bilgilerinin net olmadığını düşündürür. Ayrıca üstün yetenekli çocukların dış görünüşüne göre ayırım yapılamayacağı da söylenebilir. Demirkaya, Ünal ve Bozan (2021) çalışmasında üstün yetenekli çocukların özelliklerini, beceri yetenek boyutu ve kişilik özellikleri boyutu şeklinde iki kategoride toplamıştır. Bu sonuca göre ebeveynler açısından üstün yetenekli çocuğun, akranlarına göre yetenekli ve başarılı, olaylara farklı bakabilen ve problem çözme becerisine sahip çocuk olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin görüşleri birbirine yakın olmakla birlikte dikkat çekici şekilde sadece bir ebeveynin IQ'su yüksek şeklinde tanım yaptığı görülmüştür.

Ebeveynlerin üstün yetenekli çocukların özel bir eğitim alması gerektiği üzerine yoğunlaştığı görülmüştür. Üstün yetenekli çocukların kendini geliştirebilmek, doğru yönlendirmesini yapabilmek ve yeteneği doğrultusunda gelişmesine fırsat tanımak için özel eğitimin gerekli olduğu görüşü belirtilmiştir. Bazı ebeveynler tarafından üstün yetenekli çocukların kendi kendine yeteneklerini geliştirebileceği düşüncesi olduğu için bu çocukların özel bir eğitim almasına gerek olmadığı vurgulanmıştır. Bu sonuç, ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik özel eğitim ihtiyacının çoğunluğunun evet demesine rağmen bazı ebeveynlerin bu çocukların kendini geliştirebileceklerine dair inanca sahip olduğunu düşündürmektedir. Zannetti, Sangiuliano Intra, Taverna, Brighi ve Marinoni (2024) çalışmasında ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik stres düzeylerini en aza indirmek için bu çocukların özel eğitimden geçmesi gerektiği belirtilmiştir.

Üstün yetenekli çocuklara sunulması gereken imkânlarla ilgili ebeveynlerce birçok görüş bildirilmiştir. Bu görüşler çocuğa zaman ayırma, çocuğun yanında olma, eğitim sürecine dâhil olma, çocukların yeteneklerini geliştirici ortamlar sunma ve ailenin destek alması şeklinde kategoriye ayrılmıştır. Araştırmada ebeveynlerin, üstün yetenekli çocukların

yeteneği doğrulusunda desteklenip onlara özel okul imkânları sunulması gerektiği görüğu dikkat çekmektedir. Bu sonuç, normal okulların üstün yetenekli çocuklar için yeterli olmadığını ve bu çocukların imkânları yeterli olan özel okullara yönlendirilmesi gerektiğini düşündürür. Ayrıca ailenin, devlet desteği ve işin uzmanlarından eğitim desteği alması gerektiği görüğu belirlenmiştir. Bu durumun üstün yetenekli çocuğa sahip ailelerin, maddi desteğe ihtiyacı olduğunu ve üstün yetenekli çocuklarla ilgili eğitim alması gerektiğini düşündürür. Araştırmayı destekler şekilde Demirkaya, Ünal ve Bozan (2021) çalışmasında normal okulların üstün yetenekli çocuklara yeterli olmadığı bu sebeple üstün yetenekli çocukların özel okullarda eğitim alması gerektiği görüğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada üstün yetenekli çocuklarla ilgili karar verme noktasında ebeveynlerin planlama yapabilmeleri için bu alanda bilgi sahibi olmaları gerektiği görüğu belirtilmiştir. Yine benzer şekilde Çavuşoğlu ve Semerci (2015), Guilbault (2024), Drasute ve Kuodiene (2024) çalışmasında üstün yetenekli çocukların erken yaşıta tespitinin sağlanması için ilk öğretmeni olan ebeveynlerin bu alanda bilgi sahibi olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu sebeple ebeveynler, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmek için üstün yetenekli çocuklarını anlaması, onları yetenekleri konusunda desteklemesi ve olumlu yönlendirmeler yaparak birlikte vakit geçirmesi gerektiği belirtilmiştir. Karakuş (2014) çalışmasında üstün yetenekli çocukların ilgi duyduğu alanlarda aktivitelere gitmesi için ebeveynlerin onlara fırsat tanınması, ilgi ve yeteneklerini geliştirmek için rehberlik etmesi, performanslarını sergileyecekleri alanlar oluşturmaları gerektiği belirtilmiştir.

Üstün yetenekli çocuklar için ebeveynlerince tercih edilebilecek okul ve öğretmen özelliklerinde birçok görüş belirtilmiştir. Okulların, üstün yetenek alanında donanımlı, fiziki şartları yeterli, sosyal alanları geniş, doğa ile iç içe ve çocuğun üstün yeteneğini sergileme fırsatı veren şeklinde olması gerektiği vurgulanmıştır. Gürültü ve Alcı (2020) çalışmasında okul özellikleriyle ilgili zengin etkinlik alanlarına sahip, görsel açıdan zengin, üstün yetenekliler için uygun şeklinde benzer özellik belirtirken kişisel alanların olduğu, sade ve duvarsız şeklinde farklı görüşlerin olduğu da görölmüştür. Öğretmen özelliklerine bakıldığında üstün yetenek alanında donanımlı, rehberlik yapabilen, ilgili, yenilikçi, sabırlı, çocuğu anlayan ve destekleyen şeklinde birçok görüşün ağırlıkta olduğu görölmüştür. Bu sonuç, ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklar için istedikleri öğretmenlerin birçok açıdan donanımlı olmasını istediğini düşündürür.

Üstün yetenekli çocuklara yönelik verilen eğitimin yeterliği ile ilgili ebeveynlerin görüşleri “evet, hayır ve fikrim yok” şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Ebeveynlerin görüşleri, çoğunluk olarak eğitim veren kurumların sayısının yeterli olmaması, tanılama sürecindeki

aksaklıklar, ulaşımı zorluğu, sunulan eğitim imkânlarının yeterli olmaması ve üstün yetenekli çocukların eğitimine yeterli değerin verilememesi gibi görüşler vurgulanmıştır. Bazı ebeveynlerin ise üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili bilgilerinin olmadığı görülmüştür. Demirkaya, Ünal ve Bozan (2021) çalışmasında ebeveynlere göre normal okulların üstün yetenekli çocuklara uygun olmaması ve bu çocukların Bilim ve Sanat Merkezlerine devam ettiği süreçte uyum sorunu yaşadığı gerekçeleriyle üstün yetenekli çocuklara yeterli imkânın sunulmadığı vurgulanmıştır. Çözüm olarak ise bu çocukların kendilerine has okullarda eğitiminin yapılması ve bireyselleştirilmiş eğitim alması gerektiği ebeveyn görüşleri arasında belirtilmiştir. Benzer şekilde Çavuşoğlu ve Semerci (2015) çalışmasında ailelere üstün yetenekli çocuklarla ilgili teknik, psikolojik ve eğitsel olarak destek verecek kurumların az olduğu, sadece Bilim ve Sanat Merkezlerinin yeterli olmadığı görüşü belirlenmiştir. Alanyazındaki görüşler incelendiğinde araştırmanın bulgularının alanyazındaki diğer bulgularla örtüştüğü söylenebilir. Bu sonuç Bilim ve Sanat Merkezinin yaygınlığı, işleyişi ve seçim esaslarıyla ilgili aksaklıklar olduğunu ve üstün yetenekli çocuklara sunulan eğitim imkânlarının yeterli olmadığını düşündürür. Ayrıca Grinshtain ve Miedijensky (2024) çalışmasında özel eğitim ihtiyaçlarının kırsal alanlarda karşılanmasının zor olduğunu belirlemiştir. Bu kurumların merkezlerden uzak olması ve azlığı kırsal alanların fazla olduğu bölgelerde tüm öğrencilere hitap edemediğini düşündürür.

Üstün yetenekli çocukların akademik başarısızlığı ile ilgili birçok sorun ebeveynlerce dile getirilmiştir. Uygun eğitim imkânını oluşturulmaması ve eğitim sisteminin yetersizliği vurgulanmıştır. Bu sonuç, üstün yetenekli çocukların başarısızlığını ebeveynlerin eğitim verilen kurumlara ve eğitim sistemine yüklediğini düşündürür. Üstün yetenekli çocukların başarısızlığının nedenini ailenin çocuğu desteklememesi ve anlayamaması olarak görenler olduğu gibi öğretmenin çocuğa yönlendirme yapamaması şeklinde görenlerin olduğu da gözlemlenmiştir. Buna karşılık Afat (2020) çalışmasında üstün yetenekli çocukların tam ve eksiksiz ilerleyebilmesi için ebeveynlerince bu çocukların gelişimsel özelliklerinin bilinmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması gerektiği görüşü belirlenmiştir. Bu ihtiyaçların karşılanmamasının üstün yetenekli çocukları olumsuz etkilediği, çocuklarda beklenmedik başarısızlık ve depresyon durumlarının ortaya çıkabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Gönültaş ve Emir (2022) çalışmasında ise üstün yetenekli çocukların başarısızlıkları olarak öğretmen ve ebeveynlerin yeterince bilgiye sahip olmamasının yanında bu başarısızlıkların birçok faktörü olduğunu ve çocukların bireysel farklılıklarından kaynaklı olarak değişiklik gösterebileceği görüşü belirlenmiştir. Alanyazındaki görüşler ve araştırma bulguları incelendiğinde üstün yetenekli çocukların akademik başarısızlıklarının birçok nedeni olabileceğini, bireysel

farklılıkların etkili olabileceğini ve bu başarısızlığın nedeninin öğretmene, eğitim sistemine ya da eğitim imkânlarına yüklenmemesi gerektiğini düşündürür. Üstün yetenekli çocukların potansiyelinin açığa çıkarılabilmesi için ebeveynlere ve öğretmenlere büyük sorumluluk düştüğü unutulmamalıdır. Öncelikli olarak buna önem verilerek ebeveynlerin ve öğretmenlerin farkındalıkları artırılmalıdır. Ancak bu şekilde üstün yetenekli çocukların akademik başarısından söz edilebileceği düşünülmektedir.

Ebeveynler üstün yetenekli kişiler ilgili olarak on iki farklı kategoride görüşler belirtmiştir. Ebeveynlerin çoğunluğunun bu konuda fikri olmadığı; fikir belirtenlerin çoğunluğunun ise Mustafa Kemal Atatürk, Aziz Sancar, Albert Einstein, İdil Biret, Selçuk Bayraktar, Fazıl Say, Suna Kan gibi isimleri dile getirdiği görülmüştür. Bu sonuç, çoğu ebeveynin konu hakkında bilgisi olmadığını göstermiştir. Bazı ebeveynlerin ise daha çok tanınan, bilinen ve sosyal medyada bahsedilen kişileri dile getirmesi ebeveynler üzerinde güncel haberlerin etkili olduğunu düşündürür.

Bu bölümde ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algıları ve görüşlerini belirlemek için veri toplama araçlarından elde edilen bulgular alanyazın ışığında tartışılmıştır. VI. bölümde sonuç ve öneriler sunulmuştur.

VI. BÖLÜM

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde ebeveynlerin ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada elde edilen bulguların sonuçları ve bu sonuçlar ışığında öneriler sunulmuştur.

6.1. Algı Ölçeğinden Elde Edilen Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının yüksek olduğu, algı ölçeği ve alt boyutlarından elde edilen görüşlerin değişkenlik göstermiş olduğu, en yüksek değişken görüşlerin zihinsel özellikler alt boyutunda olduğu belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği cinsiyete göre, öğrenme istekliliği alt boyutunda ve kişilik özellikleri alt boyutunda anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu farkın öğrenme istekliliği alt boyutunda ve kişilik özellikleri alt boyutunda kadın öğretmenlerin lehine anlamlı olduğu ve farkın orta etki büyüklüğüne sahip olduğu belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği yaş gruplarına göre, öğrenme özellikler alt boyutu 50 ve üzeri yaş grubu en yüksek algı seviyesinde olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilere yönelik algı ölçeği alt boyutlarında gruplar arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği hizmet süresine göre, öğrenme özellikler alt boyutu 20-29 hizmet süresi en yüksek algı seviyesinde olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği ve alt boyutlarında hizmet süresine göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği mezuniyetine göre, öğrenme özellikler alt boyutu lisans seviyesi en yüksek algı seviyesinde olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği alt boyutlarında eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Ebeveynlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının yüksek olduğu, algı ölçeği ve alt boyutlarından elde edilen görüşlerin birbirine benzer olduğu belirlenmiştir.

Ebeveynlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği göre cinsiyete açısından

anlamalı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları incelendiğinde az da olsa kadın ebeveynlerin erkek ebeveynlere göre üstün yetenekli çocuklara yönelik algı düzeyleri daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ebeveynlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği yaş gruplarına göre, zihinsel özellikler alt boyutu 40-49 yaş grubu en yüksek algı seviyesinde olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği alt boyutlarında gruplar arasında yaşa göre anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Ebeveynlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği eğitim durumuna göre, zihinsel özellikler alt boyutu lisans düzeyi en yüksek algı seviyesinde olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin üstün yeteneklilere yönelik algı ölçeği alt boyutlarında eğitim durumuna göre gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Ebeveynlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ölçeği meslek gruplarına göre, zihinsel özellikler alt boyutunda öğretmen grubu en yüksek algı seviyesinde olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algı ölçeği alt boyutlarında gruplar arasında meslek gruplarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

6.2. Görüşme Formundan Elde Edilen Sonuçlar

Araştırmada sınıf öğretmenleri kendini geliştirebilir, sorumluluklarını bilir ve akademik başarısı yüksek olur gibi gerekçelerle çocuklarının üstün yetenekli olmasını istemektedir. Eğitim sisteminin çocuklara uygun olmaması, mutlu olmalarının zorluğu ve bu alanda yeterli çalışma yapılmadığı düşüncesiyle üstün yetenekli bir çocuğa sahip olmak istemedikleri belirtilmiştir. Ayrıca eğitim sistemindeki aksaklıklar sebebiyle kararsız olan sınıf öğretmenleri belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenleri üstün yetenekli çocukların özellikleriyle ilgili; hızlı öğrenir, dil gelişimi hızlıdır, yaratıcı fikirler sunar, yorumlama yeteneği güçlüdür, bakış açıları farklıdır, üst düzey başarılar gösterir, geniş ilgi alanına sahiptir ve meraklıdır gibi birçok olumlu özelliklerin yanında eleştiriyi sevmez, çabuk sıkılan yapıdadır, sosyal ortamdan dışlanır, uyumda problem yaşar ve yalnızlığı sever gibi alanyazında tanımlanan üstün yetenekli çocukların genel özellikleriyle uyuşmayan olumsuz düşünceler de belirtmiştir.

Sınıf öğretmenleri üstün yetenekli çocukların kendini geliştirebilmek, başarılı olabilmek, doğru yönlendirme desteği almak, ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve aynı seviyede akranlarıyla eğitim görmek gibi birçok olumlu gerekçelerle özel eğitime ihtiyaç duyduğu belirtmiştir. Bazı sınıf öğretmenleri ise üstün yetenekli çocuğun kendini geliştirebileceğini düşünerek üstün yetenekli çocuklar için özel bir eğitime ihtiyaç duymamış, bir sınıf öğretmenin ise özel eğitimin onları tatmin etmeyeceğini söyleyerek kararsız bir görüş

sergilediği görülmüştür.

Sınıf öğretmenleri, ebeveynlerin üstün yetenekli çocukları için potansiyeli doğrultusunda desteklenmesi ve çeşitli aktivitelere yönlendirebilmesi gerektiği görüşlerini belirtmiştir. Ayrıca ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklarla bilinçli iletişim kurabilmek için konu hakkında eğitim almaları gerektiği görüşünü vurgulanmıştır.

Sınıf öğretmenleri üstün yetenekli çocuklar için sosyal alanları geniş, üstün yetenek alanında donanımlı ve fiziki şartları yeterli gibi birçok okul kriteri belirtmiştir. Üstün yetenekli çocuğu anlayan, alanında donanımlı, kendini geliştiren ve olumlu birçok özelliğin olduğu bir öğretmenin bu çocuklara eğitim vermesi gerektiği belirtilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimin yeterliliği konusunda olumsuz düşüncelere sahip olduğu görülmüştür. Özellikle Bilim ve Sanat Merkezlerinin sayısının ve imkânlarının yeterli olmadığı, maliyetlerinin fazla olduğu, öğretmen eksikliği ve niteliği konusunda sıkıntıların olduğu ve bu merkezlerin donanımlı hale getirebilmek için destek verilmesi ayrıca üstün yetenekli çocukların eğitimine daha fazla değer verilmesi gerektiği belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların akademik başarı gösteremediği durumları açısından değerlendirdiğinde birçok olumsuz görüş verilmiştir. Normal eğitim sisteminin yeterli gelmemesi, uygun eğitim programının olmayışı gibi eğitim kaynaklı olanların yanında üstün yetenekli çocuğun anlaşılamaması ve desteklenememesi gibi aileden, öğretmenlerden ve çevreden kaynaklı olumsuz birçok düşünce belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenleri tarafından Aziz Sancar, Fazıl Say, Albert Einstein, Suna Kan ve İdil Biret gibi alanında başarı elde etmiş birçok kişi ünlü ve üstün yetenekli olarak belirlenmiştir. Güven ve Sezginsoy (2009) çalışmasında üstün yetenekli çocukların öğretmenlerinin onları belli bir kalıba sokmak yerine yaratıcılıklarını geliştirebilecekleri fırsatlar tanınması gerektiği belirlenmiştir. Çalışmada İdil Biret'in doğasından gelen yeteneğinin çalışarak ve desteklenerek mükemmele ulaşmada ne kadar ilerleyebileceğini ve gelişebileceğini bizlere sunmaktadır.

Araştırmada ebeveynler çevresine ve topluma faydası olur ve akademik başarısı yüksek olur gibi gerekçelerle çocuklarının üstün yetenekli olmasını istemektedir. Eğitim sisteminin çocuklara uygun olmaması, yeteneklerini geliştirecekleri ortamın olmaması, isteklerinin karşılanmasının zorluğu ve eğitim veren kurumların azlığı gibi düşüncelerle üstün yetenekli çocuğa sahip olmak istememektedir. Ayrıca eğitim sisteminin yetersizliği, yeterli ortamın olmadığı gibi düşüncelerle kararsız olan ebeveynler olduğu da görülmüştür.

Ebeveynlerin üstün yetenekli çocukların özellikleriyle ilgili; hızlı öğrenir, hareketlidir,

güçlü hafızaya sahiptir, yaratıcı fikirler sunar, üretkendir, üst düzey düşünme becerileri gösterir, yorumlama yeteneği güçlüdür, kendini eleştirebilir, geniş ilgi alanına sahiptir ve gibi birçok olumlu özelliklerin yanında rutinden çabuk sıkılır, içine kapanıktır, sosyal uyumda sorun yaşar gibi olumsuz düşünceler de belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin bedensel özellikleri (aynıdır- farklıdır), sosyal özellikleri (iletişimi sever-uyum problem var) ve kişisel özellikleri (içine kapanık-lider ruhlu) üstün yetenekli çocukların özellikleriyle ilgili bazı zıt düşünceler besledikleri görülmüştür.

Ebeveynler üstün yetenekli çocukların kendini geliştirmek, başarılı olabilmek, doğru yönlendirmelerine destek olmak, kendini ifade edebilmek, yeteneğinin yok olmaması ve aynı seviyede akranlarıyla eğitim görmek gibi birçok gerekçelerle özel eğitime ihtiyaç duyduğunu belirtilmiştir. Bazı ebeveynler ise, üstün yetenekli çocuğun kendini geliştirebileceğini düşüncesi ve tüm çocukların aynı olduğu düşüncesiyle üstün yetenekli çocukların özel bir eğitim alması gerekmediği düşüncesi dile getirilmiştir.

Ebeveynler üstün yetenekli çocuklar için yetenekleri doğrultusunda desteklenmesi, özel okul imkânlarının sunulması, devlet desteğinin alınması ve çeşitli aktivitelere yönlendirebilmesi gerektiği ile ilgili görüşlerini dile getirmiştir. Ayrıca ebeveynler üstün yetenekli çocuklar hakkında eğitim ve uzman desteği almalı ve bu çocuklarla ebeveynlerin zaman geçirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Ebeveynler üstün yetenekli çocuklar için yeteneğini sergileme fırsatı veren, üstün yetenek alanında donanımlı, üstün yetenekli çocukların olduğu, fiziki şartları yeterli ve farklılaştırılmış program uygulayan okul kriteri belirtirken, üstün yetenekli çocuğu anlayan, alanında donanımlı, ilgili, çocuğu destekleyen, yenilikçi, rehberlik yapabilen ve olumlu birçok özelliğin olduğu öğretmen olması gerektiğiyle ilgili görüşler belirtilmiştir.

Ebeveynlerin üstün yetenekli çocuklara verilen eğitimin yeterliliği konusunda olumsuz düşüncelere sahip olduğu görülmüştür. Özellikle Bilim ve Sanat Merkezlerinin sayısının ve imkânlarının yeterli olmadığı, bu merkezlerde öğretmen eksikliği ve niteliği konusunda sıkıntıların olduğu, verilen eğitiminin yeterli olmadığı ve ulaşımının zor olduğu, ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitime değer verilmediği şeklinde olumsuz düşünceler belirlenmiştir. Ayrıca bazı ebeveynlerin konu hakkında bilgisinin olmadığı görülmüştür.

Ebeveynler üstün yetenekli çocukların akademik başarı gösteremediği durumları açısından değerlendirildiğinde birçok olumsuz görüş belirtmiştir. Aile ve öğretmenler tarafından anlaşılıp desteklenmemesi, doğru yönlendirmenin yapılamaması, uygun eğitim imkânlarının oluşmaması, normal eğitim sisteminin yeterli gelmemesi gibi düşünceler belirlenmiştir.

Ebeveynler tarafından Aziz Sancar, Albert Einstein, Mustafa Kemal Atatürk, Suna Kan, Fazıl Say ve İdil Biret gibi alanında başarı elde etmiş kişiler ünlü ve üstün yetenekli olarak belirlemiştir. Ayrıca bazı ebeveynlerin konu hakkında bilgisinin olmadığı görülmüştür. Güven ve Sezginsoy (2009) çalışmasında İdil Biret ve Suna Kan'ın bu denli başarılı olmasındaki en önemli faktörün ebeveynlerinin onları desteklemesi ve iyi öğretmenlerle karşılaşmış olmasına bağlı olduğu belirlenmiştir.

6.3. Öneriler

- Araştırma sonuçlarına bakıldığında kadın sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilere yönelik algılarının erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonucun nedenlerinin ortaya çıkarılması için daha kapsamlı bir araştırma yapılması ve erkek sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik farkındalıklarının artırılması için eğitimler verilmesi önerilebilir.
- 50 ve üzeri yaş grubunun üstün yetenekli çocuklara yönelik algısının daha yüksek olduğu ve bu sonucun deneyimle oluştuğu düşünülebilir. Bu sebeple genç öğretmenlerin algılarını yükseltebilmek amacıyla, eğitim fakültelerinin lisans düzeyi ders programlarının içeriğinin artırılması sağlanarak, eğitim içeriğinin daha işlevsel hale getirilmesi önerilebilir.
- Ebeveynlerin üstün yetenekli çocukların eğitimindeki önemi unutulmamalı ve her yaştan ebeveynlere bu alanda kendini geliştirebilmek için eğitim seminerleri düzenlenmesi önerilebilir.
- Ebeveynlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik farkındalıklarının tüm meslek gruplarında artırılması için ebeveynlere yönelik alanyazında az olan çalışmalarının artırılması sağlanmalıdır.
- Sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun eğitim sistemindeki yetersizliklerden dolayı üstün yetenekli çocuğu olmasını istemediği görülmüştür. Bu soruna çözüm bulabilmek adına üstün yetenekli çocuklara yönelik kalıcı politikalar oluşturulması için çalışmaların yapılması gerektiği önerilebilir.
- Araştırmada devlet okullarının üstün yetenekli çocuklara yeterli olmadığı görüşü sunulmuştur. Devlet okullarının üstün yetenekli çocuklara yönelik imkânlarını daha kapsamlı şekilde araştırılmasının yapılması önerilmektedir.
- Üstün yetenekli çocuklara farkındalık kazandıracak zenginleştirilmiş eğitim sunularak, öğretmenlerin sınıf içerisinde uyguladıkları eğitim programlarının yeterliliği ile ilgili araştırmalar yapılması önerilebilir.

- Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin Bilim ve Sanat Merkezlerinin öğrenci seçimi, öğretmen seçimi, maliyeti, sayısı ve imkânlarıyla ilgili olumsuz görüşleri bulunmaktadır. Bilim Sanat Merkezlerinin bu gibi eksiklerini ortaya çıkarabilmek için daha kapsamlı araştırmanın yapılması ve bulunan durumun neden sonuç ilişkisi içerisinde ortaya konulması önerilebilir.
- Ebeveynlerin okullarla daha fazla iletişimde olması sağlanmalı ve ebeveynlere gerekli desteğin uzman görüşleriyle yapılmasına öncelik verilmesi önerilebilir.
- Ebeveynlerin Bilim ve Sanat Merkezlerinin eğitimi konusunda olumsuz düşüncelere sahip olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin bir çoğunda bu konu hakkında fikrinin olmadığı görülmüştür. Bu sonucun sebeplerini ortaya koyabilmek adına üstün yetenekli çocuğu olan ve olmayan ebeveynlerin Bilim ve Sanat Merkezi ile ilgili görüşlerinin daha kapsamlı şekilde alınması ve bu sonuçların karşılaştırılarak ortaya konulması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Afat, N. (2020). Üstün yetenekli çocukların gelişiminde beklenmedik başarısızlık ve aile. *Yeni Türkiye*, 2(116), 62-70.
- Akkanat, Ç., Kutlu Abu, N. ve Gökdere, M. (2018). Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri ve eğitimlerine yönelik algıları. *M. Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 6, 185-201.
- Aktaş, S. (2023). *Destek eğitim odalarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları zorluklar ve üstün yeteneklilere yönelik bilgi ve algı düzeyleri* [Yüksek lisans tezi]. Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.
- Aktaş, M. A., Çittir, K., Ali Şahin, M., Aktaş, İ. ve Baltacı, H. (2024). Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ve dijital yeterlikleri arasındaki ilişki. *Amasya Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 1(1),14-37.
- Aktaş, İ. (2022). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(12),187-203.
- Akar, İ. ve Şengil Akar, Ş. (2012). İlköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yetenek kavramı hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2),423-436.
- Akyüz, S. (2022). *Kavram kazanım stratejisinin üstün yetenekli çocuklarda okuduğunu anlamaya etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Düzce Üniversitesi, Eğitim Enstitüsü, Düzce.
- Alemdar, M. (2009). *Erken çocukluk dönemindeki üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde ebeveyn, öğretmen ve uzman görüşlerinin karşılaştırılması* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Al-Makhalid, K. ve Ben-Motreb, K. (2014, Eylül). Suudi Arabistan Krallığında üstün yetenekli öğrenciler ve eğitimlerine ilişkin tutumları ve bilgileri. Uluslararası Eğitim Konferansı. San Juan, Porto Riko.
- Altıntaş, E. ve Özdemir, A. S. (2012). The determination of the idea of the teachers in Turkey about the gifted student (WCES). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 2188-2192.
- Aslan, İ. (2024). *Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin öz yeterlilikleri ve yaratıcılığı destekleme düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aslan, Ş. (2016). *İlkokulu devam eden üstün yetenekli çocukların sosyal davranış özellikleri ile benlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Marmara

Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Altıntaş, E. ve İlğün, Ş. (2016). Öğretmenlerin üstün zekâlı öğrencilerin eğitime yönelik düşünce ve önerileri. *Uluslararası Türk veya Dünya Dilleri, Edebiyatı ve Tarih Dergisi*, 11(14), 895-914.
- Avcı, A. (2005). *Anne babaların üstün yetenekli çocuklarını farkındalıklarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bakan, İ. ve Kefe, İ. (2012). Kurumsal açıdan algı ve algı yönetimi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 19-34.
- Baykoç Dönmez, N. (2012). *Özel gereksinimli çocuklar*. N. Metin (Ed.). Ankara: Mega Akademi.
- Ben Artzey, N. ve Qadach, M. (2024). Strategies that parents of gifted children use in tense situations with teachers in mixed-ability classes. *Gifted and Talented International*, 39 (1), 46-59.
- Bildiren, A.(2018). *Üstün yetenekli çocuklar (4. Baskı)*. Ankara: Pegem yayıncılık.
- Bozan Deniz, C. (2019). *Okul öncesi dönem üstün yetenekli çocuklar ile normal gelişim gösteren çocukların sosyal beceri düzeyleri ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2023). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (34. Baskı).Ankara: Pegem Akademi.
- Byrne, B. M. (2010). Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications and programming. New York: Routledge.
- Can, A. (2022). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde Nicel veri analizi* (10. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Carman,C.(2011). Mevcut ve geleceğin eğitimcilerinden üstün yetenekliliğe ilişkin kalıplar. *Journal for the education of the gifted* 34(5), 790-812.
- Chipeco, A. D. (2004). Factors associated with the attitudes of elementary level classroom teachers toward gifted education. *Doctor of Education*, Widener Üniversitesi.
- Creswell, J.W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni (6.Baskı)*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Cross, T.L., Cross, J. R. ve O'Reilly, C. (2018). İrlandalı eğitimcilerin üstün zekâlıların eğitime ilişkin tutumları. *High Ability Studies*, 9(2), 169-189.

- Çavuşoğlu, M. ve Semerci, N. (2015). Anne babaların BİLSEM' e devam eden özel yetenekli çocuklarına ilişkin görüşleri (Bartın İli Örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı, 325-335.
- Çepni, S., Gökdere, M. ve Küçük, M. (2004). Zihinsel alanda üstün yetenekli öğrencilere yönelik purdue modeline dayalı fen alanında örnek etkinlik geliştirme. *The Turkish Online Journal of Educational Technology* , 3 (2).
- Çepni, S. ve Gökdere, M. (2002, Mayıs). Türkiye'deki üstün yetenekli öğrencilerin profilleri, eğitim: Değişen zamanlar, ihtiyaçlar. Birinci Uluslararası Eğitim Konferansı. Doğu Akdeniz Üniversitesi Gazimogusa Eğitim Fakültesi, KKTC.
- Çetin, A. (2023). Üstün yetenekli çocukların özellikleri hakkındaki görüşler. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(12), 77-88.
- Dağlıoğlu, H.E. (2010). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmen Yeterlilikleri ve Özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 40 (186), 72-84.
- De Souza Fleity, D., Vilarinho-Pereira, D. ve Muniz Prado, R. (2024). Voices from the families: Strategies for and challenges in raising a gifted child. *Journal for the Education of the Gifted*, 47(2), 162-181.
- Demirkaya, H., Ünal, O. ve Bozan, İ. (2021). Ebeveynlerin bakış açısından üstün yetenekli çocuklar. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11 (3), 1671-1687.
- Demirok, M. ve Özcan, D. (2016). Üstün yetenekli öğrencilere yönelik öğretmen algı ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hırvatistan Eğitim Dergisi*, 18, 817-836.
- Drasute, V. ve Kuodienė, R. (2024). Nurturing teachers excellence in gifted education experiences and challenges. *The Future of Education, Dijital Library Directory*, (14).
- Duran, A.ve Dağlıoğlu, H.E. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının üstün yetenekli çocuklara ilişkin metaforik algıları. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(3), 855-881.
- Duran Öznacar, M. ve Bildiren, A. (2016). *Üstün zekalı öğrencilerin eğitimi ve eğitsel bilim etkinlikleri* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Duran Öznacar, M. ve Tuncay, N. (2014). *Sanal düşler ve özel gerçekler: Özel eğitim gerektiren bireyler ve uzaktan eğitim* (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekinci, A. (2002). *İlköğretim okullarının üstün yetenekli çocukların eğitimine elverişlilik düzeyi ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi]. Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Esen, H. E. (2020). *Üstün yetenekli çocuklarda yaratıcılığın duygu düzenleme ve mizah anlayışı ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler

Enstitüsü, İstanbul.

- Freeman, J. (2021). *Üstün potansiyelli çocuklar* (N. İdrisoğlu, Çev.) (1. Baskı).İstanbul: Kaplan Ofset.
- Gerçek Abanoz, S. (2021).*Üstün yetenekli öğrencisi olan ile olmayan sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli eğitime ilişkin öz yeterlilikleri ve tutularının karşılaştırılması* [Yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Goodman, K. (2020) Küçük çocuklarda üstün yeteneklilik: Ebeveynler ve öğretmenler ne biliyor? *Student Research Submissions*. Department of Education, University of Mary Washington.377
- Gökdere, M. (2017). *Üstün zekâlı ve üstün yetenekli öğrenciler*. A. Cavkaytar (Ed.), *Özel eğitim içinde* (s. 293-311). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Gökdere, M. (2004). *Üstün yetenekli çocukların fen bilimleri öğretmenlerinin eğitime yönelik bir model geliştirme çalışması* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Gökdere, M. ve Ayvaci, H. Ş. (2004). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar ve özellikleri ile ilgili bilgi seviyelerinin belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 17-24.
- Gökdere, M. ve Çepni, S. (2004). Üstün yetenekli öğrencilerin fen öğretmenlerinin hizmet içi ihtiyaçlarının değerlendirilmesine yönelik bir çalışma: Bilim Sanat Merkezi Örnekleme. Gazi Üniversitesi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2), 1-14.
- Gökdere, M. ve Çepni, S. (2003). Üstün yetenekli öğrencilerin fen öğretmenlerinin eğitime yönelik bir model önerisi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(3).
- Gökdere, M., ve Küçük, M. (2003). Zihinsel Alanda Üstün Yetenekli Öğrencilerin Fen Eğitimindeki Durumları: Bilim Sanat Merkezleri Örnekleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3(1), 101-124.
- Gönültaş, A. ve Emir, S. (2022). Özel yetenekli öğrencilerde beklenmedik başarısızlık ve olası nedenleri. *Milli Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Dergisi*, 2(3),177-211.
- Gökden Kaya, N. (2019). Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Zekâlı ve Yeteneklilerin Eğitime İlişkin Tutum ve Görüşlerinin Belirlenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 44(199),
- Gülkaya, Ş. (2016).*Okul öncesi öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklar hakkındaki alg, görüş ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Güneş, A. (2018). Türkiye’de Bilim Sanat Merkezleri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi*

- Araştırmaları Dergisi*, 5(6), 185-193.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (5.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gür, Ç. (2017). *Eğitimsel ve sosyal-duygusal bakış açılarıyla üstün yetenekli çocuklar* (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gürten, E. (Ed.). (2021). *Üstün yetenekli çocuklar ve eğitim uygulamaları* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Gürültü, E. ve Alıcı, B. (2020). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde fırsat eşitliği bağlamında öğrenci ve veli görüşleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(24), 2413-2442.
- Güven, E. ve Sezginsoy, B. (2010). Piyano ve Keman alanında iki harika çocuk: İdil Biret ve Suna Kan. *Elementary Education Online*, 9(1), 128-135.
- Güven, E. ve Sezginsoy, B. (2009). Müzik alanında üstün bir yetenek: İdil Biret. *Eğitim fakültesi Dergisi*, (1), 123-142.
- Grinshtain, Y. ve Miedijensky, S. (2024). Available and desirable resources for gifted children in Israel's rural and central regions: Parent ve education perspectives. *Journal for Education of the Gifted*, 47 (2), 132-161.
- Hair, J., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle river, New Jersey: Pearson Educational International.
- Ihlamur, Ş. (2017). *Üstün yetenekli çocuklara sahip ailelerin danışmanlık ihtiyaçlarının saptanması* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Jung, J.Y. ve Lee, J. (2024). Üstün yetenekli öğrencilere ve üstün yetenekli eğitime yönelik ebeveyn tutumları: Tutum ve frekansı ve tahmin ediciler. *School of Education*, The University of New South Wales.
- Kanlı, E. (2020). Özel Yetenekliler ve Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Doğru Bilinen Yanlışlar. *BAHÇEM Eğitim ve Kültür Dergisi*. (10), 84-89.
- Kaplan, Z. (2024). *Sınıf öğretmenlerinin üstbilişsel farkındalıkları ve üstün yetenekli eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Kaplan Sayı, A. (2022). *Üstün yetenekli çocuğun yaşam üçgeni* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karabulut, R. (2010). *Türkiye’de üstün yetenekliler eğitiminin tarihi süreci* [Yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu

- Karakuş, F. (2014). Üstün yetenekli çocukları olan anne babaların çocuklarının eğitime yönelik algıları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1),289-304.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, Z. M. (2023). *Üstün yetenekli bir çocuğun ebeveyni olmak: Ebeveynlik stresine ilişkin algıları* [Yüksek lisans tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kaya, F. (2015) Öğretmenlerin üstün zekâ kavramı ve üstün zekâlı öğrencilerin özel gereksinimleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, C.40 (177), 59-74.
- Kutlu Abu, N. (Ed.). (2022). *İlkokulda üstün yetenekli öğrencilerin çok yönlü desteklenmesi: Etkinlik örnekleri* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kutlu Abu, N. ve Gökdere, M. (2020). Üstün yeteneklilere yönelik farklılaştırılmış fen öğretim modülü hakkında sınıf öğretmen adaylarının algıları ve değerlendirmeleri. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 768-798.
- Kutlu Abu, N. (2018). *Üstün yetenekli öğrencilerin kaynaştırılmasına yönelik farklılaştırılmış fen etkinliklerinin değerlendirilmesi*. [Doktora tezi]. Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.
- Laine, S., Hotulainen, R. ve Tirri, K. (2019). Finlandiya ilköğretim öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitime yönelik tutumları. *International Perceptions of Giftedness and Gifted Education*, 41(2).
- Levent, F. (2020). *Üstün yetenekli çocukları anlamak* (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Mammadov, S. (2012). *The education of gifted k-8 students in Turkey: Policy analysis and program evaluation* [Unpublished Master's Thesis]. Boğaziçi University, İstanbul.
- McCoach, D. B. ve Siegle, D. (2007). Öğretmenlerin üstün yeteneklilere yönelik tutumlarının öngörüsü. *Gifted Child Quarterly*, 51(3), 246-255.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2023a). *2024-2028 Stratejik Planı*. Strateji Geliştirme başkanlığı, Ankara.https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_02/15134952_meb_20242028_stratejik_plani_14022024.pdf (Erişim Tarihi:17.04.2024).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2023b). *Türkiye’de Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu*. İzleme ve Değerlendirme Başkanlığı, Ankara. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2025_02/04173728_42024mebfaaliyetraporu3.pdf (Erişim Tarihi: 17.04.2024).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2024). *Türkiye’de Özel Eğitim Hizmetleri*. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara. <https://orgm.meb.gov.tr/www/turk-ulusal-zeka-testi-tuzo-uygulayici-egitimi-basladi/icerik/2682> (Erişim Tarihi:20.09.2024).

- Milli Eğitim Bakanlığı (2020). *Türkiye’de Özel Eğitim Hizmetleri*. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2025_01/22170504_13143029_turkyeyde_ozel_eyyetyim_hyzmetlery.pdf (Erişim Tarihi:17.04.2024).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017). *TEDP Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara.
https://alpu.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_05/22110012_YYretmenlik_MesleYi_Genel_Yeterlikleri.pdf (21.03.2024).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2016). *Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi*. Özel Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_12/06214921_BIYLIYM_VE_SANAT_ME_RKEZLERIY_YOYNERGESIY.pdf (Erişim Tarihi:17.04.2024).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2014). *Özel Eğitim Hizmetleri Aile Klavuzu*. Özel Eğitim ve rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/yayimlar/ozelegitim/aile_klavuzu/aile_klavuzu.pdf (Erişim Tarihi: 05.03.2024).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Özel Yetenekli Bireylerin Eğitimi Stratejileri ve Uygulama Klavuzu*. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmeti Genel Müdürlüğü, Ankara.
https://marmarisbilssem.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/48/07/769434/dosyalar/2022_10/19120859_Ozel-Yetenekli-Bireylerin-Egitimi-Strateji-ve-Uygulama-Kilavuzu.pdf?CHK=922fa7c24bae4151e60ac4a73153fbc9(Erişim Tarihi:17.04.2024).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2012). *2012 Faaliyet Raporu*. Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
https://sgb.meb.gov.tr/meb_iysdosyalar/201307/31123903mebfaaliyetraporu2012.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı (2009). *Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi*. Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuatı, Ankara. <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/524.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı (1991). *Birinci özel eğitim konseyi ön raporu*. Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı, Ankara.
<https://kutuphane.sbb.gov.tr/vufind/Record/72005>
- Milli Güvenlik Kurulu (1983). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanun Tasarısı*, Ankara.
https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/MGK_/d01/c010/mgk_01010171ss0676.pdf
- Mutlu, N., Öztürk, M. ve Aytekin, S. (2019). Fraklılaştırılmış öğretim öz yeterlik ölçeğinin geliştirilmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 185-202.
- Guilbault, K. M. (2024). *Parents insights regarding the social and emotional lives of young*

- highly to profoundly gifted children* [Master's thesis]. Department of Advanced Studies and Center for Talented Youth Johns Hopkins University.
- Öz, H. N. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar hakkındaki bilgi düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özata, H. B. (2022). *Üstün yetenekli öğrencilerin eğitime yönelik sınıf öğretmenlerinin algı, özyeterlilik ve görüşlerinin belirlenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Özata, H.B., Taşdemir, A. ve Akdal, D. (2022). Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekliler eğitime ilişkin algı düzeyleri. *ERPA 2022 International Congresses on Education*, 200-210.
- Özbay, Y. (2013). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Aileleri*. Ankara: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. https://www.aile.gov.tr/media/92202/01_05_ustun-yetenekli-cocuklar.pdf
- Özdemir, G. (2017). *Üstün yetenekli öğrencilere yönelik zenginleştirilmiş öğretim programının süreç becerilerine ve başarıya katkısına ilişkin eylem araştırması* [Yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özden, B. (2015). *Yönetim bilimi açısından üstün yetenekli çocukların duygusal zeka düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Parıldar, E. (2021). *Üstün yeteneklilerin fen bilimleri öğretmenlerinin yetenekli çocuklar ve eğitime yönelik algıları* [Yüksek lisans tezi]. Amasya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Perkovic Krijan, I. ve Boric, E. (2015) Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere ilişkin tutumları ve öğretmenlik yıllarına ilişkin tutum farklılıkları. *Hırvatistan Eğitim ve Bilim Dergisi*, 17, 165-178.
- Polyzopoulou, K., Kokaridas, D., Patsiaouras, A. ve Gari, A. (2014). Öğretmenlerin Yunan eğitim ortamlarında üstün yetenekli çocukların eğitime yönelik algıları. *Beden Eğitimi ve Spor Dergisi*. C.14 (2). S. 211-221.
- Rosemarin, S. (2002). Öğretmenlerin üstün yetenekliliğe yönelik tutumları-Amerikalı ve İsrailli öğretmenler arasında bir karşılaştırma. *Gifted education international*. 16(2).
- Rimm, S. B., Siegle, D. ve Davis, G. A. (2022). *Üstün zekâlı ve yeteneklilerin eğitimi* (Çev. Ed. M. Serdal Köksal). Ankara: Nobel yayıncılık.
- Sak, U. (2022). *Üstün zekâlılar: Özellikleri, Tanılamaları, Eğitimleri* (8. Baskı). Ankara: Vize Akademik.

- Sak, U. (Ed.). (2020a). *Üstün yeteneklilerin tanınması* (3. Baskı). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Sak, U. (Ed.). (2020b). *Üstün yeteneklilerin eğitiminde modeller ve stratejiler* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Sarı, T. (2019). *Okul yöneticilerinin algı yönetimi taktikleri, örgüt iklimi ve öğretmen motivasyonu arasındaki ilişkiler*. [Doktora tezi]. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Seyhan, B. (2015). *Okul öncesi öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara yönelik algıları ile tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Shanna Michell, F. (2024). *General education primary grade teachers experiences using instructional practices with gifted and talented students in rural scholls* [Doktoral thesis]. Walden University, College of Education and Human Sciences, Minnesota.
- Susam, E.(2012). *İlköğretim 4 ve 5. Sınıf fen ve teknoloji dersi ile matematik dersinde üstün zekalı öğrencilere yönelik uygulamaların değerlendirilmesi* [Doktora tezi]. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Sürmeli, V. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrenciler hakkındaki farkındalık düzeyleri* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Speirs Neumeister, K. L., Adams, C. M., Pierce, R. ve Cassady, J.C. (2007). Öğretmenlerin üstün yeteneklilere yönelik tutumlarının öngörüsü. *Journal for the education of the gifted*, 30(4), 479-499.
- Şahbaz, Ü. (Ed.). (2019). *Özel eğitim ve kaynaştırma* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, F. (Ed.). (2015). *Üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şahin, F. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrenci özellikleri hakkında bilgi düzeylerini artırmaya yönelik eğitim programının etkililiği* [Doktora tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şayir, T. (2015). *Üstün yetenekli çocuklara ilişkin sınıf öğretmenlerinin bilgi düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tekden, K. (2017). *Yerüstü hazinelerimiz: Üstün zekalı/yetenekli ve deha çaplı çocukların hikayesi* (1. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi Matbaası.
- Tunde Saadu, U., Obafemi, K.E. ve Oluwakemi, A. C. (2024). Primary school teachers competence level in the early identification of gifted children. *Indonesian Journal of*

- Community and Special Needs Education*, 4(1), 1-10.
- Tutar, H. ve Erdem, A.H. (2020). *Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve SPSS uygulamaları* (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (2012). *Meclis Araştırma Komisyon Raporu*. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Ankara. <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/items/db9ea564-1ae2-4575-b138-aed0f955b2de>
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (1982). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Ankara.
- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>
- Türk Dil Kurulu (2023). *Genel Açıklamalı Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Uzunboylu, H., Akçametre, G., Sarp, N. ve Demirok, M. (2025). Evaluation of primary school teacher attitudes towards gifted children and their education. *South African Journal of Education*, 44 (4).
- Uygun, A. (2021). *Öğretmenlerin özel yeteneklilik kavramı ve özel yetenekli öğrencilerin özelliklerine ilişkin bilgi ve algılarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yeşilova, H. (1997). *Üstün yeteneklilik ve Türkiye’de üstün yetenekli çocukların eğitimi*. [Yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Yıldız, S. (2018). *Üstün yetenekli çocukların ve akranlarının algıladıkları ebeveyn tutumları, psikosyal sorunlar ve yaşam kalitesi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz Demirel, Ö. (2021). *Yetenek hariteleri belirlenen üstün yetenekli çocukların ailelerine verilen aile destek eğitiminin çocukların gereksinimlerine yönelik farkındalıklarına etkisinin incelenmesi* [Doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Webb, J.T., Gore, J.L., Amend, E.R. ve Devries, A.R. (2021). *Üstün yetenekli çocuklar: Uzmalar ve Ailler İçin El Kitabı* (2. Baskı). (B. Uyaroğlu ve B. Bülbün Aktı, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Zannetti, MA: Sangiuliano Intra, F., Taverna, L., Brighi, A. ve Marinoni, C. (2024). The influence of gifted children’s stress management on parental stress levels. *Children*, 11(5),538.

EKLER

Ek 1.Ebeveynlerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel Bilgi Formu

BÖLÜM 1: Ebeveynlerin Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyetiniz	☐ Anne	☐ Baba			
Yaşınız	☐ 21-29	☐ 30-39	☐ 40-49	☐ 50 ve Üzeri	
Eğitim Durumunuz	☐ Okur-yazar	☐ İlkokul	☐ Ortaokul	☐ Lise	☐ Yüksek Okul
	☐ Lisans	☐ Yüksek Lisans	☐ Doktora		
Mesleğiniz	☐ Çalışmıyor	☐ Polis	☐ Avukat	☐ Serbest Meslek	☐ İşçi
	☐ Öğretmen	☐ Doktor	☐ Eczacı	☐ Sağlık Çalışanı	☐ Askeri Personel
	☐ Mühendis	☐ Memur	☐ Esnaf	☐ Çiftçi	☐ Diğer
Üstün yetenekli çocuklar için özel bir eğitim gereklidir.	☐ Evet	☐ Hayır			
Üstün yetenekli çocuklar için yönelik özel bir eğitim aldım.	☐ Evet	☐ Hayır			
Üstün yetenekli çocuğum var.	☐ Evet	☐ Hayır			

BÖLÜM 1: Sınıf Öğretmeni Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyet	☐ Kadın	☐ Erkek			
Yaş	☐ 21-29	☐ 30-39	☐ 40-49	☐ 50 ve Üzeri	
Hizmet Süreniz (Yıl)	☐ 1-9	☐ 10-19	☐ 20-29	☐ 30 ve Üzeri	
Eğitim Durumunuz	☐ Ön Lisans	☐ Lisans	☐ Yüksek Lisans	☐ Doktora	
Üstün yetenekli çocuklar için özel bir eğitim gereklidir.	☐ Evet	☐ Hayır			
Üstün yetenekli çocuklarla ilgili bir eğitim aldım.	☐ Evet	☐ Hayır			
Sınıfımda “Üstün Yetenekli Çocuk” bulunur.	☐ Evet	☐ Hayır			

Ek 2. Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Algı Ölçeği

Hİ.ÖĞRETMENLERİN ÜSTÜN ZEKALILAR/YETENEKLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK ALGILARI	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Sayın Meslektaşım, Bu bölümde Üstün zekalı/yeteneklilere yönelik algılarınız alınacaktır. Lütfen her maddeye ilişkin görüşünüzü yanda verilen; "Kesinlikle Katılmıyorum" , "Katılmıyorum" , "Kararsızım" , "Katılıyorum" , "Kesinlikle katılıyorum" yazan kutucuklardan görüşünüze en uygun seçeneği "X" işareti koyarak, hiçbir maddeyi BOŞ BIRAKMAYINIZ.					
FAKTÖR I: ÖĞRENME İSTEKLİLİĞİ					
1. Mantık yürütme yetenekleri oldukça gelişmiştir	()	()	()	()	()
2. Gerek kendilerine gerekse çevrelerinde yaşanan olaylara karşı çok duyarlıdır	()	()	()	()	()
3. Kendilerinin koydukları kuralın geçerli olmasını isterler	()	()	()	()	()
4. Taş, böcek türü gibi şeyleri toplamayı severler	()	()	()	()	()
5. Herşeyi mükemmel yapmaya çalışırlar	()	()	()	()	()
6. Farklı fikirlerine, hayallerine saygı duyulmasını isterler	()	()	()	()	()
7. Çok meraklıdır	()	()	()	()	()
8.Sabırlıdır	()	()	()	()	()
9. Çok sosyaldirler	()	()	()	()	()
FAKTÖR II: İFADE ETME ÖZELLİKLERİ					
10. Çabuk öğrenir, kolay hatırlarlar	()	()	()	()	()
11. Yaştlarına oranla fiziksel gelişimleri yaştlarından ileridedir	()	()	()	()	()
12. Rekabeti severler	()	()	()	()	()
13.Sınıf düzeylerinin 1-2 yıl üzerinde kitaplar okumayı severler					
14.Üretken, açık, ayrıntılı fikirler sunma yeteneğine sahiptirler	()	()	()	()	()
15.Çok soru sorarlar					
16.Fikirlerinde ayrıntı verirler	()	()	()	()	()
17.Okuma, yazma gibi öğrenme aktivitelerine karşı çok isteklidirler	()	()	()	()	()
FAKTÖR III: KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ					
18.Arkadaş olarak yaşca kendilerinden 2-3 yaş ileride olanları seçerler	()	()	()	()	()
19.Fiziksel enerji seviyeleri yüksektir					
20.Grup içerisinde lider olarak yer alırlar	()	()	()	()	()
21.Başkalarının emirleri altına girmeyi sevmeyiz	()	()	()	()	()
22.Hayali arkadaşlar yaratacak kadar kuvvetli bir hayal gücüne sahiptirler	()	()	()	()	()
23. Duyguları kolayca incinebilecek kadar çok hassastırlar	()	()	()	()	()
FAKTÖR IV: ÖĞRENME ÖZELLİKLERİ					
24. Kendilerine ait orijinal ilgileri vardır	()	()	()	()	()
25.Var olan kuralları sorgulama özellikleri vardır	()	()	()	()	()
26.Müzik, resim, dans, drama gibi alanlarında başarı gösterirler					
27.Fazla çalışmaya gerek duymazlar	()	()	()	()	()
28.Duyduklarını uzun süre belleklerinde tutup hatırlayabilirler	()	()	()	()	()
29.Okuduklarını uzun süre belleklerinde tutup hatırlayabilirler					
FAKTÖR V: ZİHİNSEL ÖZELLİKLERİ					
30.Akademik başarı için yükek yeteneğe sahiptirler	()	()	()	()	()
31.Dinazor, uzay, rakamlar gibi soyut fikirlere karşı ilgileri fazladır	()	()	()	()	()
32.Bulmaca, labirent gibi zihinsel aktivitelerle uğraşmayı severler	()	()	()	()	()
33.Zihinsel enerji seviyeleri yüksektir	()	()	()	()	()

Ek 3. Ebeveyn ve Sınıf Öğretmeni Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

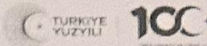
GÖRÜŞME FORMU

1. Çocuğunuzun üstün yetenekli olmasını ister miydiniz? Niçin?
2. Üstün yetenekli çocukları diğer çocuklardan ayıran özellikler nelerdir?
3. Üstün yetenekli bir çocuğun özel eğitime ihtiyacı var mıdır? Niçin?
4. Üstün yetenekli bir çocuğu olan aileler onlar için nasıl imkanlar sağlamalıdır? Niçin?
5. Üstün yetenekli bir çocuğunuz olsa ve onun için bir okul tercihi yapmanız gerekse okulda ve öğretmende hangi özelliklere dikkat ederdiniz? Niçin?
6. Sizce ülkemizde üstün yetenekli çocuklara yeterli eğitim imkanı sunuluyor mu?
7. Açıklayabilir misiniz? Üstün yetenekli bir çocuk kendinden beklenen akademik başarıyı göstermiyorsa sebebi sizce ne olabilir?
8. Üstün yetenekli olan birine kimi örnek verebilirsiniz?

Nurcan GÜNER ÖZGÜR
 Amasya Üniversitesi Sınıf Eğitimi
 Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Ek 4. Ölçek İzinleri

Ek 5. Tez İlçe Araştırma Uygulama İzni

	T.C. AYVACIK KAYMAKAMLIĞI İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü	
Sayı : E-80272877-605.01-91436479 Konu : Nurcan GÜNER ÖZGÜR'ün Araştırma Uygulama İzni		06.12.2023
.....MÜDÜRLÜĞÜNE		
İlgi. a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21/01/2020 tarih ve 2020/2 sayılı Genelgesi. b) Ayvacık İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün 22/11/2023 tarihli ve 90252625 sayılı yazısı. c) İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 05.12.2023 tarihli ve E-67180656-605.01-91315654 sayılı yazısı.		
Ayvacak Atatürk İlkokulu Sınıf Öğretmeni Nurcan GÜNER ÖZGÜR'ün ilçemiz genelindeki resmi ilkokullara yönelik "Ebeveyn ve Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Algıları" konulu Araştırma Uygulama izni talebi Müdürlüğümüz Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiştir. İlgi (a) genelge gereği sonuçları Müdürlüğümüz Ar-Ge Birimiyle paylaşılacak üzere uygun görülmüş olup, araştırma değerlendirme formu ekte gönderilmiştir.		
Bilgilerini ve gereğini rica ederim.		
		İsmail UZUN Müdür a. Şube Müdürü
Ek: Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)		
Dağıtım: Tüm Okul/ Kurum Müd.		
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys		
Adres :	Bilgi için:	
Telefon No :	Unvan : Memur	
E-Posta :	İnternet Adresi: Faks:	
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr		
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden ab25-9348-3bea-b98e-bdd0 kodu ile teyit edilebilir.		
		

Ek 6. Tez İl Araştırma Uygulama İzni

T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-67180656-605.01-91315654
Konu : Nurcan GÜNER ÖZGÜR'ün
Araştırma Uygulama İzni

05.12.2023

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi. a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21/01/2020 tarih ve 2020/2 sayılı Genelgesi.

b) Ayvacık İlçe Millî Eğitim Müdürlüğünün 22/11/2023 tarihli ve 90252625 sayılı yazısı.

Ayvacık Atatürk İlkokulu Sınıf Öğretmeni Nurcan GÜNER ÖZGÜR'ün ilçeniz genelindeki resmi ilkokullara yönelik "Ebeveyn ve Sınıf Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Algıları" konulu Araştırma Uygulama izni talebi Müdürlüğümüz Araştırma ve Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiştir.

İlgi (a) genelge gereği sonuçları Müdürlüğümüz Ar-Ge Birimiyle paylaşılacak üzere uygun görülmüş olup, araştırma değerlendirme formu ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Kenan ARSLAN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

Ek: Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)

Dağıtım:
2 İlçe Kaymakamlığına
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Atatürk Blv. Yeni hükümet konağı No:120 İlkadım/SAMSUN Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Telefon No : 0 (362) 435 80 63 Bilgi için:
E-Posta: progel55@meb.gov.tr Unvan :
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr İnternet Adresi: Faks: 3624354854
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden ca05-5039-37f2-a734-8286 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 7. Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurul İzni

Araştırmanın Başlığı: Ebeveyn ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerine yönelik algıları	
Başvuru Formunun Etik Kurula geldiği tarih	19.10.2023
Başvuru Formunun Etik Kurulda incelendiği tarih	10.11.2023
Karar tarihi	10.11.2023

SONUÇ

1.	☒ Kabul
2.	☐ Düzeltme gereklidir: Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Red Gerekçe, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:

Başvuru dosyasının incelenmesinde hazır bulunan ve araştırmayla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Etik Kurul başkan ve üyelerinin ad,soyad ve imzaları.

Doç. Dr. Seda SABAH	Başkan	Eğitim Fakültesi	İMZA
Doç.Dr. Melike BAŞ	Üye	Eğitim Fakültesi	İMZA
Doç.Dr. Üyesi Fatih CAN	Üye	Eğitim Fakültesi	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Nihan OSMANOĞLU	Üye	Eğitim Fakültesi	İMZA
Doç. Dr. Ash ALTANLAR	Üye	Mimarlık Fakültesi	İMZA
Doç. Dr. Önder ERYILMAZ	Üye	Eğitim Fakültesi	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ŞAHİN	Üye	Sabuncuoğlu Şerefeddin SHMYO	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Yıldız	Üye	Eğitim Fakültesi	İMZA

ÖZ GEÇMİŞ

Nurcan GÜNER ÖZGÜR

Öğrenim Bilgisi

Yüksek Lisans 19/08/2022-	Amasya Üniversitesi Temel Eğitim Ana Bilim Dalı (Prof. Dr. Murat GÖKDERE)
Tezsiz Yüksek Lisans 12/02/2019-30/06/2020	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi
Lisans 11/10/2014-20/01/2020	Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Programı
Lisans 17/09/2002-30/06/2006	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Eserler

A. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

1. ASES IV. International Educational Sciences Conference April 28-30, 2023 Giresun: Öğretmenlerin Farklılaştırılmış Öğretime Yönelik Öz Yeterliliklerinin İncelenmesi.
2. 15.Ulusrarası Bilimsel Çalışmalar Kongresi Aralık 26-27: Üstün Yetenek Tanısı Olan Öğrenci Ebeveynleri ve Tanısı Olmayan Öğrenci Ebeveynlerinin Bilim ve Sanat Merkezine Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi.